

Begroting
2020

GEMEENTE
NOARD
EAST FRYSLÂN

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	10
Programma 2: Mienskip.....	17
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	23
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	30
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	36
Programma 6: Iepenbiere Romte	42
Algemeine dekkingsmiddels	47
Overhead	49
Heffing VPB	50
Onvoorzien	51
Geprognotiseerde balans per 31 december	52
De meerjarenbegroting 2020 - 2023.....	53
Paragraaf lokale heffingen.....	55
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	65
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	71
Paragraaf financiering.....	75
Paragraaf bedrijfsvoering.....	79
Paragraaf verbonden partijen	84
Paragraaf grondbeleid	111
Vaststellingsbesluit	114

Inleiding

Uitgangspunten van de begroting

Uitgangspunt voor de begroting 2020-2023 is de Perspectiefnota 2020-2023. Na de perspectiefnota zijn er nog diverse mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingssaldo. In de aanbiedingsbrief bij de begroting worden voorstellen gedaan voor nieuw beleid, deze zijn nog niet verwerkt in dit boekwerk.

Uitgangspunten bij de begroting 2020-2023

De provincie stelt aan gemeentelijke begrotingen de eis dat ze meerjarig structureel in evenwicht zijn. Over het eerste begrotingsjaar mag er een tekort zijn, maar tegelijk moet er een onderbouwd uitzicht op evenwicht bestaan dat niet telkens vooruitgeschoven mag worden.

Voor het financieel beleid wordt daarom als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is met als randvoorwaarde dat er sprake is van een structureel sluitende begroting – en er dus op zijn laatst vanaf 2023 geen begrotingstekort meer is – en de algemene reserve aan de minimum vastgestelde randvoorwaarde moet voldoen.

Algemene financiële uitgangspunten

De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 2020 zijn:

- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van ervaringscijfers en recente ontwikkelingen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risico analyse opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF).
- in de begroting wordt ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen conform de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.
- Het tarief voor de precariobelasting op kabels en leidingen wordt conform het wetsvoorstel niet verhoogd en de opbrengsten zijn als eenmalige opbrengsten meegenomen tot en met 2021 en worden toegevoegd aan de algemene reserve.
- De uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de septembercirculaire 2019.

Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende technische parameters.

Begrotingsparameter	Aan te houden waarde
Prijseffect bij interne budgetten (m.b.t. de leveringen binnen de gemeente)	Geen vaste aanpassingen, maximaal conform de prognose van de HCPI (geharmoniseerde consumentenprijsindex) 2020 van het Centraal Planbureau (CPB) in het Centraal Economisch Plan (CEP) van maart 2019: 1,5%.
Prijseffect bij externe budgetten (uitgaven)	Geen vaste indexering, eveneens maximaal conform CPB prognose van de HCPI 2020: 1,5%.
Rente % (voor interne verrekeningen: kosten kort geld, rekenrente reserves, kapitaallasten)	Uitgegaan wordt van het conform de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepalingen berekende omslagpercentage. Voor 2020 is deze vastgesteld op 2%
CAO loonstijgingspercentage (betreft stijging bovenop periodieke loonstijging)	Op basis van afgesloten cao (1,75% voor 2020 en 3% voor 2021 en verder).

Uitgangspunten tariefbeleid

In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Voor de OZB wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: voor de lokale lasten uit te gaan van het bedrag 2019 + 1,5% inflatie. Hierbij de OZB te compenseren bij een daling of stijging in de afvalstoffenheffing en rioolrechten.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW-compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW-compensatie.
Begraafrechten	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2019
Leges	Verhoging tarieven afhankelijk van kostenniveau, berekend op basis van het model opgesteld door de Adviesgroep Nederlandse Gemeenten (ANG model).
Tarieven sportaccommodaties (binnen- en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2019

Van deze algemene uitgangspunten kan met betrekking tot de OZB tarieven worden afgeweken op basis van een politieke afweging tussen bezuinigingen op uitgaven voor de burger versus tariefverhogingen voor de burger.

Uitgangspunten beleidsindicatoren

De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven in het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is ondergebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren, welke betrekking hebben op de eigen organisatie, worden door gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

Resultaat begroting 2020 – 2023

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2020 zijn opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	0	-6.555	-6.018	-6.073	-6.048	-6.026
2: Mienskip	0	-11.515	-6.977	-6.963	-6.810	-6.655
3: Soarch en Wolwêzen	0	-53.804	-54.055	-53.884	-53.588	-53.589
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	-1.679	-1.820	-1.936	-1.901	-2.052
5: Wenjen en Omjouwing	0	-2.318	-1.280	-1.081	-1.081	-1.023
6: Iepenbiere Romte	0	-13.055	-12.928	-12.949	-13.841	-13.656
Algemiene dekkingsmiddels	0	98.416	100.387	104.850	102.007	100.492
Overhead	0	-17.593	-18.572	-17.901	-17.747	-17.850
Heffing VPB	0	-4	-5	-5	-5	-5
Onvoorzien	0	-84	-94	-94	-94	-94
Totaal saldo van baten en lasten	0	-8.191	-1.360	3.964	891	-459
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	0	-8.384	-6.476	-10.291	-7.409	-5.730
Onttrekkingen aan reserves	0	10.624	2.774	1.695	2.244	2.314
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	2.239	-3.702	-8.596	-5.165	-3.416
Geraamde resultaat	0	-5.952	-5.062	-4.632	-4.275	-3.874
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	0	0	285	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	0	-5.952	-4.777	-4.632	-4.275	-3.874

*In 2018 bestond de gemeente Noardeast-Fryslân nog niet. Het BBV stelt wel als verplichting de jaarcijfers over 2018 te presenteren, de kolom staat daarom op nul.

Verschillenverklaring

Ten opzichte van de startnotitie wijkt de begroting af. In de volgende tabel worden deze wijzigingen weergegeven.

x € 1.000	I/S	2020	2021	2022
Structureel exploitatiesaldo Perspectiefnota 2020		-6.523	-6.474	-7.375
1. Personele kosten insourcen gebiedsteams		-1.410	-1.410	-1.410
Vrijvallen subsidies maatschappelijk werk		1.255	1.255	1.255
Bijdrage Dantumadiel		374	374	374
Totaal effect insourcen gebiedsteams	S	219	219	219
2. Algemene uitkering	S	751	1.557	2.716
3. Correctie dubbele ramingen bijdrage aan samenwerking	S	172	172	172
4. ICT bijdrage SSC Leeuwarden	S	-177	-177	-177
5. CAO ontwikkelingen	S	153	-286	-286
6. Bijdrage Dantumadiel (ICT en CAO)	S	7	130	130
7. Kapitaalslasten - Afschrijvingen	S	150	92	58
8. Treasury - Dividend Eneco	S	0	-335	-335
9. Treasury - langlopende leningen	S	36	156	217
10. Hogere OZB	S	359	359	359
11. Toerekening kosten Afvalstoffenheffing	S	73	73	73
12. Onttrekking voorziening huishoudelijk afval	S	264	175	135
13. Mutaties Sociaal domein	S	-518	-518	-518
14. Huisvesting voorgezet onderwijs	S	65	65	65
15. Bouw- en woningtoezicht	S	82	82	82
16. Gids gelden	S	32	32	115
17. Precariobelasting	S	37	37	0
18. Veiligheidsregio Fryslân	S	39	45	45
19. FUMO	S	-81	-81	-81
20. Overige verschillen < 25	S	83	45	111
Saldo primitieve begroting 2020-2023		-4.777	-4.632	-4.275
Positief verschil ten opzichte van Perspectiefnota 2020		1.741	1.842	3.100

Toelichting verschillenverklaring

1. Insourcen gebiedsteams

Per 1 januari 2020 worden diverse hulpverleners in dienst genomen en worden subsidierelaties beïndigd. De totale loonkosten bedragen € 1.410.000. Hier tegenover staat een bijdrage van Dantumadiel van € 373.650 en het vervallen van circa € 1.255.000 aan subsidies. Per saldo levert het insourcen voor Noardeast-Fryslân een voordeel op van € 218.650.

2. Algemene uitkering

Het effect van de septembercirculaire bedraagt € 751.000 in 2020, oplopend tot € 1.716.000 in 2022. Daarnaast ontvangt de gemeente in de periode 2019-2021 een incidentele uitkering voor kosten Jeugdzorg. Het is de gemeenten toegestaan dit bedrag structureel te verwerken voor de jaren 2022 en verder omdat verwacht wordt dat het Rijk de gemeenten structureel zal compenseren. Dit levert een voordeel ten opzichte van de Perspectiefnota op van € 1.000.000 vanaf 2022.

3. Correctie raming samenwerking

Bij de overgang van de GR-DDFK naar de gemeente Noardeast-Fryslân zijn op onderdelen de 'bijdrage aan de GR' in de begroting blijven staan. Bij het opstellen van de begroting 2020 zijn deze posten opgemerkt en aangepast. Dit levert een voordeel op van € 172.000.

4. ICT bijdrage Shared Service Centrum (SSC) Leeuwarden

De geraamde lasten voor de vervanging van oude apparatuur om flexibeler werken mogelijk te maken bedraagt € 177.000.

5. CAO ontwikkelingen

In 2019 is een nieuwe CAO voor gemeenten vastgesteld. Voor 2020 betekent dit een stijging van 1,75% en in 2021 en verder 3%. In de Perspectiefnota was uitgegaan van een stijging van 2,3%, waardoor er een voordeel ontstaat in 2020 van € 153.000 en voor de jaren 2021 en verder een nadeel van € 286.000.

6. Bijdrage Dantumadiel

De bijdrage die de gemeente Noardeast-Fryslân ontvangt van de gemeente Dantumadiel wijzigt ook door de ICT verhoging en de cao ontwikkelingen. De bijdrage in deze kosten is voor Dantumadiel 26,5%, waardoor Noardeast-Fryslân in 2020 € 7.000 en in 2021 en verder € 130.000 meer ontvangt van Dantumadiel.

7. Kapitaallasten - Afschrijvingen

Door het doorschuiven en opnieuw beoordelen van investeringen vallen de kapitaallasten lager uit.

8. Treasury – Dividend Eneco

Rekening houdend met de verkoop van de Eneco aandelen vervalt het dividend op zijn vroegst in 2021. Het structurele nadeel bedraagt € 335.000.

9. Treasury – langlopende leningen

Onder andere rekening houdend met de verkoop van de Eneco aandelen en de aanhoudende lage rente hoeft de gemeente Noardeast-Fryslân de komende jaren minder lang geld aan te trekken waardoor er een voordeel ontstaat..

10. Hogere OZB

Voor de fusie per 1 januari 2019 zijn de gereede taxaties van de afzonderlijke gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. geconverteerd. De berekening van het OZB tarief is gedaan op basis van de gegevens bekend begin 2018. In deze berekening zijn niet de (her)taxaties meegenomen als gevolg van nieuw- en verbouw. Dit levert samen met de tariefstijging van 1,5% voor 2020 een voordeel op van € 359.000.

11. Toerekening kosten Afvalstoffenheffing

De kosten voor Afval zijn gestegen met 1,5%, gelijk aan de prijscompensatie. Dit levert een extra inkomst op van € 73.000.

12. Onttrekking voorziening huishoudelijke afval

De toe te rekenen lasten aan de afvalstoffenheffing zijn hoger dan de voorgestelde 1,5% stijging. Om in te groeien naar 100% kostendekkendheid maar de stijging te dempen wordt de kostenstijging gecompenseerd met de inzet van de voorziening huishoudelijke afval. Voor 2020 wordt er € 264.000 onttrokken aan de voorziening.

13. Mutaties Sociaal Domein

Huishoudelijke hulp WMO

Als gevolg van o.a. de wijziging van het WMO abonnementstarief is de vraag naar huishoudelijke hulp toegenomen. Aan de hand van de actuele aantallen wordt de raming bijgesteld met € 285.000.

Collectieve ziektenkostenverzekering

Het gesaldeerde saldo van de collectieve ziektekostenverzekering 2020 wordt gelijk getrokken met het niveau van de realisatie 2018, dat levert een nadeel op van € 137.000.

Begeleiding WMO

De gemeentelijke bijdrage in de aanpak personen met verward gedrag, zoals in regionaal verband Sociaal Domein Fryslân (SDF) is besloten, wordt aan het budget van Wmo begeleiding toegevoegd. Dit levert een extra last op van € 59.000.

Leerlingenvervoer

Het budget voor leerlingenvervoer is aangepast aan de hand van de begroting 2020 van het Mobiliteitsbureau, dit levert een extra last op van € 48.000.

Bijzondere bijstand

De geraamde hoogte van de debiteurenontvangsten bijzondere bijstand 2020 wordt gelijk getrokken met het niveau van de realisatie 2018, dat levert een nadeel op van € 42.000.

Algemene volksgezondheid

Op basis van realisatie 2018 en prognose 2019 kan het budget van Algemene volksgezondheid met € 53.000 naar beneden bijgesteld worden.

14. Huisvesting voortgezet onderwijs

Vrijval beschikbaar gestelde bijdrage aan doordecentralisatie Dockinga College Ferwert, levert een structureel voordeel op van € 65.000.

15. Bouw- en woningtoezicht

Onder ander een dubbele raming en een gedeeltelijke dekking voor de hogere kosten van de Fumo levert een voordeel op bij Bouw- en woningtoezicht van € 82.000.

16. Gids gelden

Vanaf 2022 vervallen de Gids gelden, deze uitgaven waren echter structureel opgenomen in de begroting, dit is gecorrigeerd waardoor vanaf 2022 een structureel voordeel ontstaat van € 115.000. Voor 2020 en 2021 zat er een dubbeling in de lasten van € 32.000.

17. Precariobelasting (ondergronds)

Er liggen ruim 18.600 meter meer kabels en leidingen in de grond dan eerder berekend. Dit levert voor de jaren waarin deze heffing nog opgelegd wordt een meeropbrengst op van € 37.000.

18. Veiligheidsregio Fryslân

De bijdrage aan de VRF op basis van de vastgestelde begroting is ten opzichte van de raming in de Perspectiefnota positief bijgesteld. Dit levert in 2020 een voordeel op van € 39.000.

19. Regionale milieu samenwerking (FUMO)

De begroting van de Fumo is na het opstellen van de Perspectiefnota gereed gekomen. De bijdrage aan de Fumo is op basis van de begroting € 81.000 hoger dan meegenomen bij de Perspectiefnota.

20. Overige verschillen < 25

In bovenstaande verschillenverklaring zijn alleen bedragen groter dan €25.000 meegenomen. Het saldo van de overige verschillen bedraagt in 2020 € 83.000 positief.

Stand van de eenmalige middelen

In bijlage 3 van de begroting is de staat van reserves en voorzieningen opgenomen met de stand per 01-01-2020 van de Algemene reserve van € 12.754.723,-. Hierbij is rekening gehouden met de doorlopende verplichtingen uit 2018 en met onttrekkingen en toevoegingen in 2019. Het verwachte eindsaldo op transactiebasis per 31 december 2020, rekening houdend met de meerjarige mutaties bedraagt € 16.308.410,-. Dit bedrag wordt de incidentele weerstandscapaciteit genoemd en is een bedrag waarop geen verplichtingen rusten. De minimum omvang van de Algemene reserve bedraagt op basis van risico-inventarisatie € 4.961.000.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Portefeuillehouder(s) : H.H. Apotheker / T. Berends
Programmaregisseur : J.C.J. Talma
Programmamanager : H. Verbunt

Inleiding:

Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente. Daaraan is in de afgelopen jaren dan ook de nodige aandacht besteed, wat onder andere tot uitdrukking kwam in de ontwikkeling en vaststelling van een aantal documenten, zoals de Besturings- en Organiseringsfilosofie 2017 (BOF), Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân 2018 en het nieuwe Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Daarbij wordt deze raadsperiode ingezet op de hierna onder 101.1 t/m 101.3 genoemde speerpunten.

Eén van de opbrengsten van de programmamarkt van maart 2019 is daarbij dat er extra aandacht komt voor bewustwording over (digitale) laaggeletterdheid en hulp voor en doorverwijzing van mensen die daaraan behoefte hebben.

Ten aanzien van interne dienstverlening en bedrijfsvoering worden alleen doelen of activiteiten opgenomen, als die bijdragen aan een betere (externe) dienstverlening aan de klant. Het belang van een goede interne bedrijfsvoering voor onze externe dienstverlening is onmiskenbaar.

Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip, maar een gebiedsgerichte benadering is natuurlijk ook terug te vinden bij de doelstellingen op het gebied van een krachtig en eigentijds bestuur.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.

Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.

Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk.

Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is zoveel mogelijk aangesloten op het bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door alle programma's heen) expliciet op activiteitsniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen). Tijdens de eerder gememoreerde programmamarkt, bleek dat toezicht en handhaving op het gebied van overlast in de openbare ruimte meer aandacht verdient. Een maatregel in dat kader is de aanstelling en inzet van BOA's met taakaccent jeugd.

De gemeentebesturen van de drie voormalige gemeenten hebben de afgelopen jaren ingezet op meer ruimte voor de samenleving als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Initiatieven vanuit de samenleving werden zoveel mogelijk ondersteund en gefaciliteerd. Noardeast-Fryslân trekt die lijn door.

Bij de inrichting van de bestuurspraktijk en het functioneren van de bestuursorganen wordt er veel ruimte gegeven aan de samenleving. Zo biedt de nieuwe vergaderstructuur van de raad met ondermeer 'It Petear' en 'It Poadium' volop gelegenheid voor een actieve inbreng vanuit alle geledingen van de samenleving. Daarnaast wordt middels dialoogonderwerpen uit de raadsagenda het gesprek met de samenleving aangegaan.

Ook het college wil zoveel mogelijk met inwoners, bedrijfsleven en andere partners werken aan het behouden en verbeteren van de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de gemeente: 'Samen, In de buurt, Persoonlijk!'

De bestaande internationale samenwerking en vriendschapsband vanuit voormalig Dongeradeel met Fulda en Crediton wordt voortgezet.

Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:

De gemeente Noardeast-Fryslân is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening, goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: verbeteren van de dienstverlening

Kerdoelen

Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe

Speerpunt:

- optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid

Speerpunten:

- persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- hoge klanttevredenheid;
- optimaliseren loketfunctie.

Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen

Speerpunten:

- klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- deregulering.

Onderwerp: veilige woon- en leefomgeving

Kerdoel

De inwoners ervaren een veilige leefomgeving, zowel thuis als in de openbare ruimte

Speerpunten:

- ondermijning veilige leefomgeving;
- high Impact Crimes (overvallen, straatroven, geweldsdelicten en woninginbraken);
- jeugd en veiligheid (jeugdgroepen en middelengebruik);
- sociale veiligheid (waaronder personen met verward gedrag en overlast door burens);
- evenementenveiligheid;
- dorps- en wijkgerichte politiezorg.

Onderwerp: open, transparant, interactief, integer en coöperatief bestuur

Kerdoel

Open, transparante, interactieve en integere bestuursorganen

Speerpunten:

- het bestuur is herkenbaar en toegankelijk, blijft dichtbij de inwoners en zorgt zo voor verbinding met de gemeente Noardeast-Fryslân;
- de inwoners en samenleving staan centraal (van buiten naar binnen werken);
- het bestuur geeft vorm en inhoud aan een open dialoog met de samenleving;
- het bestuur biedt ruimte voor initiatieven en invloed vanuit de samenleving.

Kerdoel

De internationale samenwerking en vriendschapsband met Fulda en Crediton wordt voortgezet

- het bestendigen en stimuleren van culturele uitwisseling en contacten met Fulda en Crediton

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Onderwerp: gezond financieel beleid voor de lange termijn

Kerdoel

Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
101.1	Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe	
	Vanaf 2020 is statusinformatie over de voortgang van aanvragen raadpleegbaar via 'mijn overheid'.	Vanaf 2020 gebruiken we 'mijn overheid' om poststukken digitaal te verzenden, om statusinformatie over aanvragen te delen met aanvragers en onderzoeken we de mogelijkheid om steeds meer gemeentelijke diensten via 'mijn overheid' aan te bieden.
	In 2020 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	In 2019 wordt een Plan van Aanpak gemaakt voor de digitalisering, waarbij informatie-management en de ambities voor de dienstverlening worden betrokken.
101.2	Een beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid	
	Vanaf 2019 worden de digitale vaardigheden van onze klanten in samenwerking met onze netwerkpartners verbeterd.	Door inzet van onze medewerkers worden klanten actief geholpen (samen aanvraag doen en het bieden van hulp bij het zoeken van informatie) om gebruik te kunnen maken van onze dienstverlening en waar nodig en gewenst doorverwezen naar onze netwerkpartners.
	De gemeente heeft een nieuwe website o.b.v. toptakenfuncties, duidelijk taalgebruik en eenvoudig in te vullen formulieren.	Bewustwording en herkenning bij medewerkers van (digitale) laaggeletterdheid. Jaarlijks monitoren wij het gebruik van onze website en overige diensten en producten om de toegankelijkheid, kwaliteit en terugkoppeling naar de klant te verbeteren.
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Jaarlijks monitoren wij de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Wij investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma waarbij wij enerzijds leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant (klantbetrokken benadering) en anderzijds de zelfredzaamheid van de klant bevorderen.
	De goed bereikbare loketfunctie wordt zodanig ingericht dat de wachttijden voldoen aan het in 2019 vast te stellen kwaliteitshandvest dienstverlening (inclusief servicenormen).	Klantstromen worden voortdurend gemonitord, onderzocht en voorspeld om daar in de dienstverlening/inrichting loketfunctie rekening mee te kunnen houden. Deze coalitieperiode blijft in de dorpen Ferwert en Kollum een loketfunctie voor gemeentelijke dienstverlening bestaan. Uitvoering pilot bezorging reisdocumenten.
101.3	Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen	
	Alle geharmoniseerde werkprocessen ondersteunen een klantgerichte, efficiënte en effectieve dienstverlening.	De beschrijving en harmonisatie van werkprocessen wordt afgerond. Wij gaan onze werkprocessen analyseren en in 2020 aan de hand van klantreizen onze werkprocessen inrichten (<i>hiermee wordt in kaart gebracht hoe inwoners en ondernemers per product en aan de hand van het proces de dienstverlening van de gemeente ervaren; zo</i>

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
	<p>Vanaf 2020 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.</p> <p>In 2020 is de APV in het kader van deregulering en vermindering lastendruk gescreend en opnieuw vastgesteld.</p>	<p>wordt zicht gekregen op verbeteringen die de klant echt belangrijk vindt). De afhandeling van de werkprocessen vindt digitaal plaats.</p> <p>De in 2019 op basis van het dienstverleningsconcept vastgestelde servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.</p> <p>In 2020 wordt een taskforce deregulering samengesteld, die regelingen gaat screenen op onnodige regels, met name bedoeld om te komen tot vermindering van de administratieve lastendruk.</p>
102	De inwoners ervaren een veilige leefomgeving, zowel thuis als in de openbare ruimte	
	<p>Voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit zoals mensenhandel, arbeidsuitbuiting, witwassen en drugshandel.</p>	<p>Ondermijningsbeeldanalyse is uitgevoerd en opgeleverd en leidt tot een plan van aanpak.</p> <p>Bibob-toetsing conform de vastgestelde Bibobbeleidslijn (vergunningen, subsidies). Dit betekent inzet op bewustwording en training van medewerkers en meer inzet op screening aan de voorkant.</p> <p>Bevorderen bestuurlijke en ambtelijke integriteit d.m.v. training, bewustwording, gedragscode, screening etc.</p> <p>Consequente toepassing 'Handhavingsarrangement art. 13B Opiumwet'.</p>
	<p>Verlagen van het aantal High Impact Crimes en de onveiligheidsgevoelens (op basis van de index onveiligheids-gevoelens WSJG).</p>	<p>Buurtpreventieprojecten (o.a. WhatsAppbuurtpreventie) worden actief gestimuleerd.</p> <p>Voorlichting en preventieacties in samenwerking met politie.</p> <p>Bevorderen van de meldings- en aangiftebereidheid.</p>
	<p>Voorkomen dat inwoners overlast ervaren van jeugdgroepen en groepsgedrag in de openbare ruimte.</p>	<p>De groepsaanpak wordt doorontwikkeld; conform deze aanpak worden groepen in beeld gebracht en wordt op maat een plan van aanpak ontwikkeld en uitgevoerd.</p> <p>Inzet outreachende jongerenwerker VNN.</p> <p>Meer toezicht vanuit team FTH ondermeer door het aanstellen en de inzet van BOA's met taakaccent jeugd.</p>
	<p>De aanpak van overlast (in het kader van sociale veiligheid) heeft prioriteit in en op basis van het Integraal Veiligheidsplan 2019-2022</p>	<p>Toepassen Wet aanpak woonoverlast.</p> <p>Bij elke melding van overlast o.b.v. complexe problematiek vindt een analyse plaats voor de meest gerichte hulpverlening en aanpak.</p>
	<p>Alle vergunningplichtige evenementen voldoen aan de veiligheidsvoorschriften van de gemeente en de hulpdiensten o.a. ter voorkoming van dodelijke ongevallen, dan wel zwaar letsel bij evenementen.</p>	<p>Afhankelijk van de risico-inventarisatie organiseren wij voor een evenement een startbijeenkomst.</p> <p>Een evenement met hogere risico's wordt altijd geëvalueerd.</p> <p>Er is structureel toezicht en handhaving op grote evenementen.</p> <p>Meer toezicht in het kader van de Drank- en Horecawet en strafrechtelijk optreden bij overtreding.</p> <p>Vergunningverlening optochten overeenkomstig plan van aanpak optochten praalwagens; handhaving op de voorschriften door team FTH i.s.m. de politie.</p>

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
	De gemeente maakt zich sterk voor een uitbreiding van de formatie voor geografisch georiënteerde wijkagenten (meer dan in 2018).	De burgemeester zal in diverse (overleg)gremia (driehoek, RBPO NN) pleiten voor meer geografisch georiënteerde wijkagenten.
	De gemeente streeft in het kader van zichtbaarheid/ toegankelijkheid van de politie en werken in de wijk naar het realiseren van minimaal 2 (externe) speerpunten in 2022 uit de Ontwikkelagenda GGP (juli 2018).	Er wordt onderzocht welke speerpunten uit de Ontwikkelagenda GGP (juli 2018) kunnen worden vertaald naar de werkwijze van de Politie Noardeast Fryslân.
		De websites van gemeente en politie worden gescreend op toegankelijkheid voor en duidelijkheid over het doen van aangiften, meldingen en klachten.
103.1	Raad en bestuur zijn open, transparant, interactief en integer	
	De gemeente heeft een krachtig, eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie vanuit een open dialoog met de samenleving	De raadsvergaderingen worden rechtstreeks uitgezonden via RTV-NOF en zijn te volgen via livestreams. Ook op een later moment kunnen vergaderingen worden teruggekeken via de website.
		Er wordt actief ingezet op berichtgeving via social media (facebook/twitter).
		De raad biedt inwoners en organisaties maandelijks "It Poadium" – bij voorkeur op locatie – om plannen of initiatieven die niet op de agenda staan te presenteren en/of daarover in gesprek te gaan (open dialoog).
		Op basis van de raadsagenda 'In nije dei, mei elkoar foarút!' worden deze raadsperiode 6 dialoogonderwerpen met de samenleving opgepakt, die kunnen leiden tot voorstellen aan en besluiten van de raad.
		Het onderwerp bestuurlijke integriteit heeft permanente aandacht en staat minimaal één keer per jaar op de agenda van raad en college.
		Om ook de stem van kinderen te (laten) horen wordt er een kinderburgemeester benoemd.
		Er wordt een rekenkamer(commissie) ingesteld, zo mogelijk gezamenlijk met de gemeente Dantumadiel, die mini-maal één onderzoek per jaar uitvoert naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur.
103.2	De internationale vriendschapsband met Fulda en Crediton wordt voortgezet	
		Het Vriendschapscomité Dokkum wordt ondersteund bij het stimuleren van culturele uitwisseling en contacten met Fulda en Crediton.
104	Gezond financieel beleid voor de lange termijn	

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Dienstverlening</i>
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Veilige woon- en leefomgeving</i>
Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland (Politie)
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)

Onderwerp beleidsdocumenten
Handhavingsarrangement en 0-beleid art. 13B Opiumwet
<i>Open, transparante, interactieve en integere bestuursorganen</i>
Raadsagenda 'In nije dei, mei elkoar foarút'
Coalitieagenda 'Trochpakke!, mei elkoar foarút'
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.
Vereniging van Waddenzeegemeenten	Deze vereniging treedt op als belangenorganisatie voor alle Waddenzeegemeenten.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving
Shared Servicecentrum Leeuwarden	Het SSL garandeert en faciliteert de ICTvoorzieningen en – dienstverlening voor de gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Zij scheidt zoveel mogelijk de randvoorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een klantgerichte en effectieve dienstverlening.
Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân	De gemeente Dantumadiel laat door de gemeente Noardeast-Fryslân in beginsel alle gemeentelijke taken uitvoeren, voor zover deze niet aan anderen zijn opgedragen en zoals omschreven in het dienstverleningshandvest (art 7 centrumregeling).

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2020	12,8	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	11,7	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2020	411	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	12,2%, € 4,98 mln	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2018	61	119
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2018	0,4	2,2
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2018	2,9	4,8
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2018	1,1	2,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2018	3,5	5,4

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen begroting
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden hiervan zijn seksuele misdrijven, lichamelijk letsel door schuld, levensdelicten zoals moord en doodslag.	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	CBS

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
101 Bestuur	57	-2.275	-2.218
102 Dienstverlening	767	-964	-196
103 Veiligheid	50	-3.653	-3.604
Totalen voor mutaties reserves	874	-6.892	-6.018
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	106	0	106
Geraamd resultaat	980	-6.892	-5.912

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Portefeuillehouder(s) : P. de Graaf / J. D. de Vries
Programmaregisseur : M. Jansen
Programmamanager : L. Venekamp

Inleiding:

In Noardeast-Fryslân staan inwoner en samenleving centraal en gaan we uit van de leefwereld van de inwoners in onze samenleving. Dat past bij de veranderende rollen die overheid, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties innemen. We ontwikkelen ons van een overheid die beslist en stuurt en daarbij waar nodig mensen en organisaties betreft, naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën.

De rol van de gemeente is binnen dit programma vaak die van:

- een netwerkende overheid, die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente is een aantal doelen binnen dit programma opgenomen als procesdoelen: we gaan met initiatiefnemers en partners een (gebiedsgericht) proces in en het resultaat is niet vooraf te bepalen. De doelen zijn daarom vaak minder 'smart' geformuleerd.

Daar waar meetbare smartdoelstellingen zijn geformuleerd zal een nulmeting worden uitgevoerd en worden gegevens van GGD en "Waar staat je gemeente" gebruikt.

Noardeast-Fryslân kent een rijk verenigingsleven en sterke mienskipssin. Activiteiten op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend aan te jagen en te ondersteunen.

Binnen de gemeente hebben we echter wel te maken met demografische ontwikkelingen: bevolkingsdaling, vergrijzing en ontgroening. Dit heeft gevolgen voor bijvoorbeeld voorzieningen als sportclubs, scholen, zorgvoorzieningen en wonen. En daarmee voor de leefbaarheid.

Duidelijk is dat het niet mogelijk is alle voorzieningen of accommodaties in de regio te behouden. Er is discussie nodig over voorzienings spreiding, op thematisch of meer integraal niveau. In alle gevallen is afstemming nodig, anders riskeert de gemeente de leefbaarheid en vitaliteit.

Het realiseren van een toekomstige voorzieningenstructuur (voorzieningstransitie) vergt tijd en zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen en sportverenigingen) en de dorpen (inwoners). Het is belangrijk betrokkenen te informeren over bevolkingsontwikkelingen en met elkaar de perspectieven voor de toekomst te bespreken.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: sociale verbondenheid

Kerdoelen

Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers

Speerpunten:

- aanbod van culturele activiteiten;
- aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;

- sportactiviteiten;
- verenigingsleven;
- vrijwillige inzet in dorpen.

Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Speerpunten:

- ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop;
- duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt;
- participatie van burgers;
- samenhang in initiatieven waar mogelijk;
- overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid.

Onderwerp: voorzieningenniveau

Kerdoel

Beter passend voorzieningenniveau

Speerpunten:

- onderwijs;
- culturele voorzieningen (culturele infrastructuur);
- sportvoorzieningen;
- overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's).

Onderwerp: talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Kerdoelen

Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst

Speerpunten:

- doelgroep jongeren;
- aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken

Speerpunten:

- doelgroep 0-18 jarigen.

Onderwerp: verbondenheid met het gebied

Kerdoelen

Versterken van de culturele identiteit van het gebied

Speerpunten:

- samenwerkingsverbanden;
- richten op kinderen basisschoolleeftijd–educatie;
- initiatieven aanjagen en faciliteren;
- inwoners zijn trots op de streek/gemeente waar ze wonen.

Kerdoelen

Versterken van de Friese taal(cultuur)

Speerpunten:

- doelgroep kinderen basisschoolleeftijd;
- tweetalige gemeentelijke organisatie;
- zichtbaarheid van het Fries.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
201.1	<p>Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers</p> <p>Het aantal mensen dat in aanraking komt en betrokken is bij culturele activiteiten en/of culturele vorming is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.</p> <p>Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten al dan niet in verenigingsverband (o.a. cultuur en sport) gericht op de levendigheid van de dorpen.</p>	<p>Nieuwe initiatieven op cultureel gebied stimuleren.</p> <p>In 2020 de mogelijkheden onderzoeken voor een verbreed aanbod van kunstzinnige vorming. Samen met inwoners nieuw cultuurbeleid opstellen (initiatief raad).</p> <p>Kennismakingslessen van diverse sporten op de scholen via de buurtsportcoach. Hierbij is aandacht voor de Fryske sporten. De plaatselijke verenigingen worden hierbij betrokken.</p> <p>Regeling voor sportevenementen en activiteiten opstellen dan wel harmoniseren en budget beschikbaar stellen.</p> <p>Opstellen van een lokaal Sportakkoord voor het ondersteunen van verenigingen met aandachtspunten: georganiseerde bredere omni-activiteiten.</p> <p>Inbreng (communicatie) bij met name grotere evenementen met publieke aandacht zoals de (fiets)Elfstedentocht, ludieke acties voor goede doelen etc. Hierin zal de evenementencoördinator een rol spelen.</p> <p>Ondersteuning bij evenementen door buurtsportcoaches.</p>
201.2	<p>Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van</p> <p>Inwoners hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving.</p>	<p>In 2020 worden dialogosessies gehouden met besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen over gewenste ondersteuning. Op basis van de resultaten wordt ondersteuning op maat ingericht (bv overleggen, netwerkbijeenkomsten, cursussen).</p> <p>In 2020 wordt uitvoering gegeven aan het besluit dat de raad heeft genomen over dorps- en wijkbudgetten.</p> <p>Daar waar sprake is van een specifieke opgave wordt in overleg en in samenwerking met betrokkenen uit de samenleving een gebiedsagenda opgesteld (gebiedsgerichte aanpak) Initiatiefnemers / dorpen / wijken worden daarbij ondersteund en gefaciliteerd.</p> <p>In het kader van de Omgevingswet wordt een proces gestart om te komen tot een gekantelde manier van werken volgens het principe "ja, mits".</p>
202	<p>Beter passend voorzieningenniveau</p> <p>Beter bij de bevolkingssamenstelling passende en veilige speeltuinvoorzieningen</p> <p>De maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) zijn toekomstbestendig: betaalbaar en bereikbaar</p>	<p>Subsidieregeling ontwerpen waar plaatselijke belangen / speeltuinverenigingen een beroep op kunnen doen.</p> <p>Er worden gebiedsgerichte processen doorlopen met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een toekomstbestendige voorzieningenstructuur.</p> <p>Initiatieven vanuit de samenleving gericht op een toekomstbestendige voorzieningenstructuur worden gestimuleerd</p> <p>De ingrediënten voor het onderdeel Sportstimulering (visie op sport en bewegen) worden verzameld vanuit verschillende processen.</p>

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
	<p>De scholen zijn toekomstbestendig, betaalbaar en blijven goed bereikbaar voor leerlingen</p> <p>Onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen worden waar mogelijk geclusterd met het oog op meer samenwerking (ook met jeugdzorg) en multifunctioneel gebruik. In 2020 is op één locatie een nieuw initiatief ontwikkeld.</p>	<p>Er wordt Gezondheidsbeleid opgesteld waarin aandacht is voor de relatie met sport en bewegen.</p> <p>In 2020 wordt uitvoering gegeven aan meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP 2019).</p> <p>In 2020 worden afspraken gemaakt met onderwijsorganisaties om goed, bereikbaar onderwijs te borgen met respect voor identiteit.</p> <p>In 2020 wordt binnen het regionale project 'Regionale agenda onderwijsvoorzieningen' (Noardeast-Fryslân, Dantumadiel en Achtkarspelen) met schoolbesturen gewerkt aan een gezamenlijk plan van aanpak. Er worden fusiebesluiten voorbereid in de regio waar ten minste 6 basisscholen (3 x 2 scholen) bij betrokken zijn.</p> <p>De agenda voor onderwijsvoorzieningen (2017) met kansrijke locaties voor Integrale Kindcentra wordt jaarlijks geactualiseerd.</p> <p>In 2020 wordt toegewerkt naar ontschotting van middelen voor voor- en voorschoolse educatie, (passend) onderwijs en jeugdzorg.</p> <p>In 2020 is voor één locatie de clustering van maatschappelijke voorzieningen uitgewerkt (inventarisatie voorzieningen, mogelijkheden tot clustering, besluit inclusief planning).</p> <p>Samen met partijen in het primair-, voortgezet- en beroepsonderwijs wordt een proces doorlopen om te komen tot Campus Dokkum (concentratie van onderwijsvoorzieningen in en voor de regio).</p>
203.1	Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst	
	Alle kinderen hebben in 2022 kennis gemaakt met nieuwe (technologische) ontwikkelingen en vaardigheden kunnen ontwikkelen die van belang zijn voor een goede aansluiting op de arbeidsmarkt.	Projecten op het gebied van technologie en zorg worden in samenwerking met onder andere Kennislab ontwikkeld. De gemeente heeft een faciliterende rol.
203.2	Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken	
	Het aantal leerlingen van het primair- en voortgezet onderwijs dat gedurende hun schoolloopbaan in aanraking komt met meerdere culturele activiteiten is in 2022 met 5% toegenomen t.o.v. 2018.	De samenwerking tussen scholen, culturele instellingen, kunstenaars en musea stimuleren door voorwaarden op te nemen in de subsidieovereenkomsten en beschikkingen.
204.1	Versterken van de culturele identiteit	
	Initiatieven en activiteiten zijn beter op elkaar afgestemd / met elkaar verbonden. Mensen vinden elkaar bij het voorbereiden van en bezoeken van culturele activiteiten.	<p>Behouden en waar mogelijk versterken van de samenwerkingsverbanden die ontstaan zijn in het kader van LF-2018.</p> <p>De mogelijkheid om evenementen te plaatsen op de website Erop uit in Friesland en LF 2028 wordt bij de inwoners onder de aandacht gebracht.</p>
	Het aantal scholen dat aandacht besteedt aan de cultuurhistorie van de regio is in 2022 toegenomen met 5% t.o.v. 2018.	In overleg met Markant Friesland de samenwerking tussen scholen, lokale musea en andere erfgoedinstellingen stimuleren.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
204.2	Behâld en fuortsterkjen fan de meartaligens, wêrûnder Frysk en streekeigen talen	
	It tal trijetalige skoallen is yn 2020, neffens 2017, ferdûbele.	Basisskoallen stimulearje om Frysk taalbelied in plak yn harren skoalbelied te jaan , troch it oanbieden fan de leskist Lês en Read.
	Yn 2020 is 90% fan alle pjutteropfanglokaasjes en bernedeiferbliuwen twatalich sertifisearre.	Undersykje at de Frysktalige fariant fan projekt Boekenpret útfierd wurde kin op de foarskoallen..
	De sichtberens fan it Frysk yn 'e gemeente en de gemeentlike organisaasje fergrutsje	Kriteria oer it brûken fan it Frysk opnimme yn de subsydzjebetingsten. Kursussen Frysk foar it persoanel.
	Yn 2020 binnen de mooglikheden foar it behâlden fan de streekeigen taalkulturen (ûnder oaren it Dokkumers, Kollumers en Pompsters) yn kaart brocht.	Nei ynventarisasje fan de gegevens oer de ferskillende talen yn de gemeente en it meitsjen fan harmonisearre taalbelied Frysk (ein 2019), wurdt yn 2020 en fierder útfiering jûn oan de aktiviteiten sa as neamd yn dizze beliedsnota.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
(concept) Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
<i>Voorzieningsniveau</i>
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Naar een regionaal voorzieningspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFK
<i>Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)</i>
Kennislab
<i>Verbondenheid met het gebied</i>
Frysk Taalbelied 2017-2020 (vastgesteld door voormalige gemeenten Dantumadiel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a.)
Nog op te stellen Cultuurnota Noardeast-Fryslân en Dantumadiel; met aandacht voor de streekgebonden verschillen die er ook binnen NEF zijn en voor specifieke Dantumadielse onderwerpen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs
Elan Onderwijsgroep	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Niet-Sporters	%	2016	61,2	48,7

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
201 Voorzelingen	0	-40	-40
202 Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	44	-3.491	-3.447
203 Sport	70	-268	-198
204 Cultuur	30	-3.322	-3.292
Totalen voor mutaties reserves	144	-7.121	-6.977
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5	0	5
Geraamd resultaat	149	-7.121	-6.972

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Portefeuillehouder(s) : J.D. de Vries
Programmaregisseur : M. Kouwenhoven
Programmamanager : G. Hettema

De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen geveerd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren. Met de transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. Met deze transformatie van het sociaal domein willen we bereiken dat mensen zelfredzaam en samen redzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn dit op eigen kracht te doen.

Vanaf 2019 wordt deze transformatie verder vormgegeven door de inzet op preventie, participatie en meedoen in de samenleving. Het transformeren van het sociale domein is een continu proces waar tezamen met inwoners, zorgaanbieders en overige belanghebbenden vorm aan moet worden gegeven. Eén van de opbrengsten van de programmamarkt 2019, is dat samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen als erg belangrijk wordt gevonden. Ook de bekendheid en zichtbaarheid van de diverse partijen is als aandachtspunt benoemd tijdens de programmamarkt. Vanuit de coalitieagenda zal de komende periode -met name- ingezet worden op een doelgerichte, proactieve aanpak van armoede. Dat geldt eveneens voor een preventieve aanpak voor gezondheid.

De gemeente Noardeast-Fryslân streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen. Binnen dit programma worden onze inwoners gestimuleerd om zoveel mogelijk te participeren in de samenleving.

Hoofddoelstelling:

Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: langer leven in gezondheid

Kerdoel

Langer leven in goede gezondheid

Speerpunten:

Verbeteren van de leefstijl:

- voorkomen onverantwoord gebruik van verslavende middelen als alcohol, drugs en tabak;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- verbeteren toegang tot zorg.

Onderwerp: meer maatschappelijke participatie

Kerdoel

Meer maatschappelijke participatie

Speerpunten:

- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

- bevorderen vrijwillige inzet;
- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;
- ondersteuning bij zorgvraag.

Onderwerp: gunstiger opvoedklimaat

Kerdoel

Gunstiger opvoedklimaat

Speerpunten:

- veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school);
- versterken ouderschap;
- alle kinderen kunnen meedoen.

De financiële mogelijkheden binnen het sociaal domein zijn niet onbeperkt. Sterker nog, sinds de decentralisatie hebben we te maken met financiële tekorten. De beperkte financiële mogelijkheden hebben rechtsreeks invloed op onze ambities voor de komende jaren. Dit kan leiden tot een (tussentijdse) aanpassing van ons ambitieniveau.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
301	Langer leven in goede gezondheid	
	<i>Volwassenen:</i> Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) dat problematisch gebruik maakt van middelen als alcohol, drugs en tabak daalt.	Jaarlijks activiteitenprogramma 'Mei Feste Hân' uitvoeren (convenant VO-scholen, politie en gemeenten). Activiteitenprogramma van het Preventie- en Handhavingsplan 2018 – 2021 (o.g.v. Drank- en Horecawet) uitvoeren. Hulpverlener VNN wordt ingezet voor begeleiding van verslaafde inwoners, en voor kennisvergroting van professionals. Uitvoeren activiteiten 'Rookvrije generatie'.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met depressieve gevoelens neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (18 jaar en ouder) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met overgewicht neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren. Programma G!DS uitvoeren.
	<i>Jeugd en jongeren:</i> Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat onverantwoord gebruik maakt van middelen als alcohol, drugs en tabak daalt.	Inzetten van jongerenwerkers voor jeugdproblematiek (inclusief verslavende middelen) op scholen en op straat. Hulpverlener VNN wordt ingezet voor begeleiding van verslaafde inwoners, en voor kennisvergroting van professionals. Jaarlijks activiteitenprogramma 'Mei fêste hân' (Integrale aanpak middelengebruik Noordoost Fryslân: convenant VO-scholen, politie en gemeenten) uitvoeren. Uitvoeren activiteiten 'Rookvrije generatie'.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (tot 18 jaar) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren. Uitvoering geven aan welzijnsbeleid, o.a. ondersteuning jonge mantelzorgers.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
	<p>Het aantal inwoners (tot 18 jaar) met overgewicht neemt af (in relatie tot beweegnormen).</p>	<p>Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien). Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren. Programma G!DS uitvoeren.</p>
	<p>De ouderbetrokkenheid en de deelname van scholen aan preventieprogramma's over verslavende middelen wordt verhoogd.</p>	<p>Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien). Uitvoeren activiteitenprogramma 'Mei fêste hân'. Opvoedingsvaardigheden van ouders begint bij betrokkenheid. De positie van ouders en opvoeders wordt onderdeel van subsidiebesprekingen.</p>
302	Meer maatschappelijke participatie	
	<p>Eind 2020 is het aantal inwoners dat zichzelf financieel redt toegenomen.</p>	<p>Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen. In 2020 worden voorbereidingen getroffen voor de inzet van een medewerker armoede en achterstanden (aandachtsgebied) waarbij specifieke aandacht is voor kwetsbare groepen. Aanpak armoede en schulddienstverlening wordt verder geïntensiveerd. Integrale intake en samenwerking bevorderen vanuit het team schulddienstverlening mét het gebiedsteam.</p>
	<p>Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) en jeugd en jongeren (tot 18 jaar) dat in armoede leeft neemt jaarlijks af.</p>	<p>Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket). Het kindpakket moet worden afgestemd met het onderwijs. Integrale intake bevorderen vanuit gebiedsteam.</p>
	<p>Eind 2019 is het aantal uitkeringsgerechtigden met een langdurige afstand tot de arbeidsmarkt met een zinvolle besteding van de dag toegenomen.</p>	<p>In 2020 wordt de pilot Meedoen uitgevoerd.</p>
	<p>Eind 2020 is het aantal overbelaste mantelzorgers gedaald naar maximaal 12%.</p>	<p>In 2020 is er een verbeterd aanbod respijtzorg gerealiseerd binnen het inkoopkader van de Wmo. Het beleidsplan "fan Wearde" is geactualiseerd en er wordt jaarlijks een nieuw actieplan opgesteld waarbij ook aandacht is voor de jonge mantelzorger.</p>
	<p>Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2020 50% (minimaal 1 keer per jaar vrijwilligerswerk gedaan).</p>	<p>De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).</p>
	<p>Het aantal inwoners dat in een sociaal isolement verkeert, neemt af in een periode van 4 jaar.</p>	<p>De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken). Jaarlijks worden er ontmoetingen georganiseerd tussen het gebiedsteam en zorgaanbieders om de verdere samenwerking te versterken. Er wordt ingezet op de deelname aan activiteiten door inwoners met een beperking door het aanbod van activiteiten inzichtelijk en toegankelijk te maken.</p>
	<p>In 2019 worden de regionale afspraken ten aanzien van personen met verward gedrag lokaal uitgevoerd en dit zorgt jaarlijks voor een afname van het aantal meldingen.</p>	<p>De gemeente voert in 2020 de lokale afspraken met ketenpartners over personen met verward gedrag (woningbouw, welzijnswerk, zorgaanbieders) uit.</p>

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
		GGD en gemeenten hebben een centraal meldpunt (24/7 bereikbaar) ingericht voor meldingen en hulpverlening voor personen met verward gedrag.
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat gebruik maakt van de digitaalhuizen toegenomen ter bestrijding van laaggeletterdheid.	<p>Er worden verspreid over de gemeente digitaalhuizen geopend om een optimale toegang voor laaggeletterden te organiseren.</p> <p>Er worden themamiddagen en doorlopend cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus).</p> <p>De mogelijkheden van combinaties van opvoeding en taal worden onderzocht.</p> <p>Ingezet wordt op de communicatie richting inwoners (briefwisseling en website) en de gemeente hanteert daarbij een maximaal niveau geschikt voor laaggeletterden.</p>
	In 2020 wordt ingezet op het bereiken van doelgroepen en het optimaliseren van de dienstverlening.	<p>Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Wmo.</p> <p>Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Jeugdwet.</p> <p>Er wordt voortdurend op een passende manier gecommuniceerd richting inwoners over onafhankelijke cliëntondersteuning.</p> <p>De bekendheid van het gebiedsteam wordt structureel verder vergroot.</p> <p>In 2020 wordt de werkwijze 18-/18+ verder uitgevoerd. Dit betreft een goede overgang tussen Jeugdwet, Wmo en Participatiewet.</p> <p>De gemeente richt haar inkoopkader dusdanig in dat het mogelijk wordt om algemene voorzieningen te creëren om een beroep op een individuele maatwerkvoorziening te voorkomen en het ontschotten van middelen te bevorderen.</p>
	Eind 2020 is er nieuwe stuurinformatie beschikbaar op het gebied van het sociaal domein.	Het project "koersvast sturen op doelen en middelen in het sociaal domein" wordt uitgevoerd.
303	Gunstiger opvoedklimaat	
	Eind 2021 zijn alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd in beeld.	<p>Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar).</p> <p>In 2020 is er een structuur waar JGZ, Onderwijs en gebiedsteam elkaar treffen voor afstemming over zorgleerlingen, zorg en/of onderwijs gerelateerd (passend onderwijs).</p>
	In 2020 is de stijging van het aantal gedwongen uithuisplaatsingen en onder toezichtstellingen van kinderen gestabiliseerd.	<p>Mogelijkheden van alternatieve pleegzorg wordt onderzocht met gezinsbegeleiding, uitvoering geven aan scheiden zonder schade.</p> <p>De samenwerking tussen het gebiedsteam en ketenpartners wordt geïntensiveerd door het organiseren van jaarlijkse ontmoetingen.</p>
	Eind 2020 is in de inzet van VVE voor doelgroepkinderen verhoogd van 10 naar 16 uur per week.	Eind 2020 wordt geëvalueerd met peuteropvangorganisaties en overige betrokkenen of de doelstelling uitbreiding VVE uren van 10 naar 16 uur gerealiseerd is.
	Eind 2020 is de aanpak uitgevoerd op het gebied van (v)rechtscheidingen en kindermishandeling.	Jaarlijks evalueren we ons actieplan Huiselijk geweld en Kindermishandeling en voeren we de activiteiten uit samen met onze partners (onderwijs, sportclubs, kerken, vrijwilligersorganisaties).

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
<i>Meer maatschappelijke participatie</i>
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Armoedebeleid (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Visiedocument harmonisatie welzijnswerk
<i>Gunstiger opvoedklimaat</i>
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Werk-en Leerbedrijf NEF	Uitvoering geven aan de Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Sociaal Domein Fryslân	Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van de wettelijke taken op deze terreinen doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren.
Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân	De gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytsjerksteradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer in de regio Noordoost Fryslân. Dit om de leefbaarheid te vergroten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	0,66	1,82
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	11,31	26,58
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2016	0,9	1,9
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2018	581	774
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2015	0,95	1,45
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2015	5,68	6,58
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2018	66,6	67,8
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2015	1,61	1,52
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2018	360	390
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2018	96	305
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	8,5	10,4
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	1,2	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2017	0,3	0,4
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2018	520	600

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school per 1.000 leerlingen. 5-18 jr.	DUO
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen. 5-18 jr. n	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar), dat vroegtijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Een startkwalificatie is een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2.	Ingrado
Banen	'Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering rond moet komen.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	vervalt	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen de WMO. Voor de WMO-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde is gebaseerd op 327 deelnemende gemeenten. Aantal per 10.000 inwoners	GMSD

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
301 WMO (maatschappelijke participatie)	465	-16.091	-15.626
302 Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	0	-637	-637
303 Inkomensondersteuning	16.000	-20.457	-4.458
304 Participatie	0	-13.799	-13.799
305 Jeugdwet	0	-12.607	-12.607
306 Gezondheid	0	-3.773	-3.773
307 Welzijnswerk	0	-717	-717
308 Onderwijs (kinderopvang / vve)	581	-3.019	-2.438
Totalen voor mutaties reserves	17.046	-71.101	-54.055
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Geraamd resultaat	17.046	-71.101	-54.055

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Portefeuillehouder(s) : J. Boerema
Programmaregisseur : W. Oosterhuis
Programmamanager : M. van den Bosch

Noardeast-Fryslân staat als nieuwe gemeente voor een grote opgave. Een gerichte economische aanpak moet er toe bijdragen dat de gemeente zich in totaliteit sterk ontwikkelt. In Noardeast-Fryslân zijn van oudsher de sectoren landbouw (met name agrifood), maakindustrie (in het bijzonder de metaalindustrie) en bouwnijverheid sterk aanwezig. Dit zijn de meest stuwende en innovatieve sectoren in de regio. Deze sectoren herbergen vele toppers die wereldwijd koploper zijn maar die bij het grote publiek niet bekend zijn.

In dat licht bezien is het verstandig om extra aandacht voor deze sterke sectoren binnen de gemeente te genereren vanwege hun innovatieve kracht en/of vanwege hun duurzame ontwikkelingspotentie. Het is dan ook noodzakelijk om deze krachten verder te ontwikkelen in samenhang met het onderwijs en de ondernemers. Daarnaast moeten de krachten gebundeld worden om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter te laten aansluiten.

Het faciliteren van het bedrijfsleven in vestigingsmogelijkheden en bereikbaarheid in zijn totaliteit heeft daarbij grote aandacht. Want door de komst van de Centrale As en daarmee een veel betere bereikbaarheid is een duidelijk waarneembare belangstelling voor bedrijfsvestiging op gang gekomen.

Daarnaast dient ingezet te worden op verdere ontwikkelingsruimte voor de bovenregionale positie van Dokkum en de centrumpositie van Kollum voor de leefbaarheid in de gehele gemeente. Ook ontwikkelmogelijkheden voor Hallum zijn in dit kader van belang.

Mogelijk is een insteek op een aantal duidelijke prioritaire onderdelen waarbinnen een aantal thema's van belang zijn als stimulering bedrijvigheid, opwaardering infrastructuur duurzame energie en voorzieningenniveau een te verkiezen strategie.

De gemeente Noardeast-Fryslân kan zich gelukkig prijzen met het gegeven dat ze naast een nationaal park (Lauwersmeer) een werelderfgoed (Waddenzee) en een Nationaal landschap (Noardlike Fryske Wâlden) kent. Zeer waardevolle elementen die een cruciale rol vervullen in het recreatieve en toeristische beleid. In een nog nader uit te werken beleidsplan zal hier met name aandacht voor zijn, zeker in relatie tot het ontwikkelen van streekmerken en de reeds bestaande infrastructuur en voorzieningen.

Om de economische kracht en structuur van de gemeente Noardeast-Fryslân te versterken is het tevens van belang om ook regionaal de samenwerking te zoeken. Het gezamenlijk optrekken met andere gemeenten en de provincie, in de vorm van het werken aan de economische versnellingsagenda, kan daarbij een stevige impuls betekenen. Immers overheden, bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en andere actoren, werken aan de totstandkoming van een dergelijk instrument voor Noardeast-Fryslân, die in economische zin moet werken aan het versterken van de economische vitaliteit, het verdienend vermogen van de regio en de leefbaarheid in de kernen op peil te houden.

In dit verband is het mogelijk wenselijk om er naar te streven om ook een kernzone te worden waar rekening mee gehouden dient te worden in het provinciale beleid. Verstandiger is het om te stoppen met de focus op economische kernzones en meer aandacht te vragen voor de ontwikkeling van de rest van Fryslân.

Hoofddoelstelling:

Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Kerdoelen

Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Speerpunten:

- aanbod van bedrijventerreinen;
- provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;
- contacten met ondernemersverenigingen;
- ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- op peil houden van werkgelegenheid;
- bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

Meer instroom en toeleiding naar werk

Speerpunten:

- mismatch op de arbeidsmarkt;
- re-integratie;
- onderwijs;
- ondernemersbelangen.

Toelichting:

- Door aantrekkelijke economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m² bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen. De instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp: verbeteren detailhandel en structuur

Kerdoel

Verbeteren detailhandel structuur

Speerpunten:

- ondernemers;
- ondernemersverenigingen;
- overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- winkelvloeroppervlak;
- bereikbaarheid;
- compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp: meer toekomstbestendige, Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerdoel

Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Speerpunten:

- behoud bedrijvigheid;
- versterken sterke sectoren;
- inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp: een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Kerdoel

Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Speerpunten:

- ondernemersklimaat;
- marketing en promotie;
- verblijfsaccommodaties;

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

- recreatieve infrastructuur;
- toeristische voorzieningen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
401.1	Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven	
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2019-2022 toenemen met 5%.	Inzet van Bedrijvencontact- functionarissen en communicatie.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant. Met name Betterwird in Dokkum en het bedrijventerrein in Hallum.	In regionaal verband het convenant regelen.
	Alle bedrijventerreinen in de periode 2020-2022 aansluiten op glasvezel.	Afspraken maken met Kabel Noord over de mogelijke aansluiting op de glasvezel. Ook bedrijventerreinen in de zogenaamde witte gebieden op de glasvezel proberen te krijgen.
	Het aantal bedrijfsbezoeken door de bedrijfscontactfunctionaris (BCF) per jaar vast te leggen in een plan van aanpak.	Realiseren van bedrijfsbezoeken door de Bedrijven contact functionaris.
	Het aantal gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) vast leggen in Plan van Aanpak (PvA).	Regelen van combi bezoeken door de contactfunctionaris. Ontwikkelen van een economisch platform, Waarin de bestaande ondernemersverenigingen zijn vertegenwoordigd (ook vanuit de landbouw).
	Onderzoek naar nieuwe westelijk ontsluitingsweg Dokkum en oost- tangent Kollum in periode van 2020-2022.	Mogelijk in ANNO- verband aansluiting zoeken bij de provinciale mobiliteit studie.
401.2	Meer instroom en toeleiding naar werk	
	De werkgelegenheid voor de laaggeschoolde arbeidskrachten en ouderen groeit met 1% per jaar in de periode van 2019 - 2022.	Hoe mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer goed functionerende werknemers kunnen worden, op basis van de eigen inzet van de mensen, maar ook van de bedrijven. De inzet van NEF is daarbij nadrukkelijk gewenst.
	Betere samenwerking en aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de regiodeal Noordoost Friesland.	Meer zicht krijgen op mensen die werk zoeken (mogelijk ook buiten hun eigen opleidingsachtergrond) is nodig om over meer arbeidskrachten te beschikken. Met name in die sectoren waar de kans op werk aanwezig is. Inzet van de gouden driehoek, kenniswerkplaats en kennislabs, om een sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren.	Ontwikkelen en implementeren van doorlopende ambitieroutes, ook experimenteel. Werken aan challenges in de diverse themalabs (,tech-lab, digi-lab, fjild-lab en zorg-lab). Blijvend inzetten op Bab-banen
402	Creëren en realiseren van de juiste randvoorwaarden voor detailhandels beleid	
	Het in stand houden van het winkelaanbod voor de dagelijkse boodschappen in de kernen van NEF.	In voorkomende gevallen een actievere houding als het gaat om de leegstand in één van de kernen.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Nadere bijstelling en uitwerking van het detailhandels beleid in regionaal verband.
403	Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid voortvloeiend uit de regiodeal	
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkingsclusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood in 2019 en 2020.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
		Innovatieve samenwerking in de bouwcampus gericht op procestechnologie , ontwikkeling van circulaire producten en versnellen van marktintroductie
		Binnen de metaal werken aan shared facilities centre en het verder uitbouwen van meer samenwerkingsclusters.
		Stimuleren van meer kennisdeling in zogenaamde regionale kennisnetwerken.
	Meer innovatieve ontwikkelingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood.	Activiteiten vanuit de agenda van de regiodeal uitvoeren. Gebruik makend van de reeds ontwikkelde initiatieven in de regio.
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agrifood.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen en in samenwerkingsclusters te werken aan innovaties in de productie en de procestechnologie.
		Circulair/duurzaam inkopen.
		Duurzame en circulaire initiatieven vanuit dorpen en ondernemers stimuleren en faciliteren.
		Bedrijven stimuleren afval als grondstof te gebruiken.
404	De aantrekkelijkheid en gastvrijheid van de gemeente om te recreëren en te verblijven verder vergroten en te vermarkten.	
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied realiseren in de periode 2020-2022.	Uitvoering/samenwerking rondje Lauwersmeer (o.a. Uitkijktoren, Kollumeroord, TOP Dokkumer Nieuwe Zijlen Tribune op de Waddendijk).
		Ontwikkelen Hoek van de Band tot recreatieve trekpleister aan het Lauwersmeer/Waddenzee.
		Faciliteren en ondersteunen van projecten aan Waddenkust (Holwerd aan zee, Sense of place.
	Dokkum en Kollum beter en meer ontwikkelen tot toeristische en recreatieve centra in de periode 2020-2022.	Ontwikkeling Harddriverspark in Dokkum ter versterking van de binnenstad.
		Uitvoering Sûd le 3 ^e fase (route Dokkum-Lauwersmeer/Oostmahorn).
		Uitvoering Kollum Watersportdorp fase 2 (o.a. blauwe TOP, sanitaire voorziening centrum en, verhogen Molenkampsbrug).
	Groei van vrijetijdssector: meer bezoekers, bestedingen en banen in balans met de leefomgeving 2020-2022.	Uitwerking strategische agenda Visie Recreatie en Toerisme regio Noordoost -Fryslân.
		Uitvoering Businesscase Regiodeal fase II : regiomarketing en Destinatiebranding.
		Ondersteunen van recreatieve ontwikkelingen vanuit de dorpen en bedrijven in de gemeente.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Masterplan Waterfront Dokkum (2011)</i>
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020;
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>

Onderwerp beleidsdocumenten
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven</i>
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Beleidsbrief Economie van de gastvrijheid provincie Fryslân (2016)
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toekomstplan 2020 De Marrekrite

Onderwerp reguliere activiteiten
Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven
Verbeteren detailhandel en structuur
Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven</i>
Het op peil houden en versterken van de recreatieve en toeristische infrastructuur (water en land)
Marketing en gastheerschap van de regio (via subsidie Stichting Regiomarketing en Toerisme)
Harmonisatie van regelgeving binnen de Noordoost-Friese gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme
Beoordelen, verlenen en vaststellen van subsidies op het gebied van recreatie en toerisme
Het houden van overleggen met stakeholders en het afleggen van bedrijfsbezoeken
Ondersteunen van recreatieve en toeristische ondernemers bij het realiseren van hun plannen
Advisering over recreatieve en toeristische vraagstukken

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijk belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap
Bedrijvencentrum Dokkum	Opgericht door de ondernemers van de Vereniging van Handel en Industrie Dokkum en Omgeving in samenwerking met de gemeente Noardeast-Fryslân. Doel is het aanbieden van betaalbare ruimten voor startende ondernemers
IJswegencentrale Oostergo	Opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Funcziemenging	%	2018	44,5	52,8

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
401 Economie en werkgelegenheid	11	-2.009	-1.998
403 Recreatie en toerisme	507	-329	178
Totalen voor mutaties reserves	518	-2.338	-1.820
Toevoegingen aan reserves	0	-50	-50
Onttrekkingen aan reserves	379	0	379
Geraamd resultaat	897	-2.388	-1.491

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Portefeuillehouder(s) : E. van Esch
Programmaregisseur : W. de Vries
Programmamanager : B. Schat

Inleiding:

In Noardeast-Fryslân is de bevolking aan het krimpen en de bevolkingssamenstelling sterk aan het veranderen. Dat vraagt aandacht van de gemeente op veel onderwerpen, waaronder de woningmarkt. Wonen is een eerste levensbehoefte en is erg bepalend voor de leefbaarheid. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen dat samen met o.a. de woningcorporaties gaan realiseren.

In Noardeast-Fryslân is behoud en versterking van leefbaarheid van belang om ondanks de krimp aantrekkelijk te blijven voor bewoners en bezoekers. De ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving krijgt daarom hoge prioriteit. Bij het inrichten van de omgeving moeten gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde in goede balans worden gebracht. Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologische, economische en sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen en stad mede bepaalt, maar ook vervallen en beeldverstorende elementen zo veel mogelijk opruimen.

Noardeast-Fryslân is een gemeente met een schitterend landschap: de Waddenzee als mooiste natuurgebied van Nederland is onze "achtertuin", de Fryske Wâlden zijn nationaal landschap, en het grote open kleigebied dat met name in gebruik is door de landbouw is prachtig met al haar cultuurhistorische structuren en elementen. Duizenden jaren geschiedenis heeft ons gemaakt tot wat we nu zijn, een gebied met prachtige dorpen en boerderijen op terpen, openheid, maar ook het besloten landschap van de Wâlden (Klaaikluten en Waldpieken). Hoewel we 3 gemeentes waren met een eigen identiteit, hebben we toch veel in onze geschiedenis gemeen. Onze geschiedenis – het leven met de zee, de dijken, de terpen, de landbouwgronden, de recreatie, ... - geeft inzicht in onze identiteit, overeenkomsten én verschillen. Het geeft ook inzicht in hoe toekomstige ontwikkelingen "logisch" een plek kunnen krijgen in het bestaande landschap. Er zijn echter een flink aantal grootschalige ontwikkelingen, zoals grootschalige opwekking van duurzame energie, klimaatadaptatie en transitie van de landbouw die mogelijk een grote impact op het buitengebied hebben. Om bewust te kunnen omgaan met deze ontwikkelingen en ze een plek te geven is het van belang te weten welke kenmerken en kwaliteiten we hebben en welke we willen behouden. Een landschapsbiografie is een middel om ons dit inzicht te geven en een stukje bij te dragen aan de identiteit van de nieuwe gemeente.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We hebben ons daar in ANNO-verband eerder al aan gecommitteerd. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van een aantrekkelijke, identiteitsbewuste en toekomstbestendige woon- en leefomgeving.

Kerndoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: wonen

Kerdoel

Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren

Speerpunten:

- match op de woningmarkt;
- vraaggerichtheid;
- bediening van doelgroepen;
- inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp: duurzaamheid

Kerdoel

In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten

Speerpunten:

- voorbeeldgedrag;
- gedragsbeïnvloeding;
- verduurzaming energieproductie;
- duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp: ruimtelijke kwaliteit, RO, bouwen

Kerdoel

De fysieke leefomgeving wordt dusdanig functioneler en aantrekkelijker ingericht, dat de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden op een hoger niveau worden beschermd en de belevingswaarden en de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving worden versterkt

Speerpunten:

- focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Onderwerp: afval

Kerdoel

Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie

Speerpunt:

- het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.

Nr	Doelen	Activiteiten
501	Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren	
	De aansluiting van het woningaanbod op de kwalitatieve vraag is verbeterd met 20% op de woningmarktmonitor.	Jaarlijkse prestatieafspraken tussen gemeente(n), corporaties en Bewonersraad. Onderzocht wordt of er een pilotdorp kan worden aangewezen voor maatwerk in de dorpen als bedoeld in het woningmarktonderzoek van KAW. Bij onderhandelingen met corporaties betaalbaarheid en beschikbaarheid sociale huur zekerstellen. Uniformeren afspraken gemeenten en corporaties over herstructurering.

Nr	Doelen	Activiteiten
		<p>Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.</p> <p>Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO).</p> <p>Kavelstrategie vastleggen waarmee maatwerk mogelijk is. Financiële stimulansen mogelijk maken en toepassen.</p> <p>Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams.</p> <p>Actualiseren Woonbeleid.</p> <p>Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten.</p> <p>Bij het beoordelen van woningbouwplannen worden duurzaamheid, ecologie, welstand en natuur als vaste afwegingselementen opgenomen in de integrale afweging.</p>
	De langdurige leegstand, gedefinieerd volgens de woningmarktmonitor, neemt niet verder toe.	<p>Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand.</p> <p>Uniformeren afspraken gemeenten en corporaties over herstructurering.</p> <p>Uitvoeren vastgestelde herstructureringsprojecten.</p> <p>Jaarlijkse prestatieafspraken tussen gemeente(n), corporaties en Bewonersraad.</p> <p>Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.</p> <p>Actualiseren Woonbeleid.</p>
	In elk van de samenstellende NEF-gemeenten (3 gebieden) wordt een pilot vernieuwende woonconcepten gerealiseerd.	Drie pilots vernieuwend woonconcept opzetten en tot uitvoering brengen.
502	In 2030 is Noardeast Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten.	
	De gemeente Noardeast-Fryslân voorziet in 2022/23 voor 20% op duurzame wijze in haar eigen energiebehoefte.	<p>Binnen een half jaar na het vaststellen van het Klimaatakkoord is er samen met de provincie, waterschap en maatschappelijke partners een Regionale EnergieStrategie (RES) opgesteld.</p> <p>Eind 2021 is er een transitievisie warmte opgesteld voor de hele gemeente op wijkniveau.</p> <p>Binnen de huidige raadsperiode wordt een pilot voor een aardgasloze wijk in Dokkum voorbereid en in uitvoering genomen.</p> <p>Binnen de huidige raadsperiode worden voldoende elektrische laadpalen geplaatst om binnen de gemeente aan de behoefte te voldoen en wordt een snellaadpunt gerealiseerd.</p> <p>Binnen de huidige raadsperiode worden leningsvormen via de SvN voorbereid en opengesteld die tot doel hebben om de verduurzaming van de gebouwde omgeving te bevorderen.</p> <p>In 2019 wordt een activeringsplan voor maatschappelijke partijen opgesteld om een verduurzamingsslag van het maatschappelijk vastgoed te bewerkstelligen.</p>
	Energieconsumenten zijn zich bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en	Opzetten en uitvoeren van een

Nr	Doelen	Activiteiten
	samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	communicatieprogramma. Opzetten en uitvoeren van gerichte projecten. Er worden energieadviseurs ingezet
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aangezet.	Er wordt een verduurzamingsplan opgesteld voor energieneutrale gemeentelijke gebouwen in 2040. Er wordt aantoonbaar maatschappelijk verantwoord en circulair ingekocht. Het energieverbruik wordt lokaal verduurzaamd.
	De biodiversiteit wordt verbeterd.	De weidevogels worden beter beschermd.
503	De fysieke leefomgeving wordt dusdanig functioneler en aantrekkelijker ingericht, dat de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden op een hoger niveau worden beschermd en de belevingswaarden en de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving worden versterkt.	
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnventariseerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Nieuwe structuurvisie bebouwde gebieden Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Opstellen projectenlijst ruimtelijke projecten bebouwde gebieden Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Opstellen bestuurlijke prioriteitenlijst ruimtelijke projecten. Opstellen uitvoeringsprogramma ruimtelijke projecten bebouwde gebieden Noardeast-Fryslân en Dantumadiel.
	Woningen en gebouwen zonder cultuurhistorische waarde en met een beeldverstorende invloed op de omgeving, die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op herinvulling, zijn gesloopt.	Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde. Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie. Opstellen sloopstimuleringsregeling
	Ruimtelijke kwaliteit is in alle gevallen integraal onderdeel van de belangenafweging bij de ontwikkeling van ruimtelijk beleid en bij planontwikkeling en –uitvoering.	Alle in 2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.	
	Behoud van beschermingswaardige landschappelijke en cultuurhistorische structuren, elementen en gebouwen.	Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern. Maken PvA voor opstellen dorpsbiografieën in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. DOM's (uitwerken). Bij ruimtelijk beleid, ruimtelijke ingediende plannen wordt in alle planontwikkeling en beoordeling van gevallen kennis over cultureel erfgoed ingeschakeld. Bij karakteristieke panden en monumenten wordt tijdens bouwwerkzaamheden altijd tussentijds gecontroleerd.
504	Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.	
	Verhogen van het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval, conform het nog vast te stellen grondstoffenplan.	

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Wonen</i>
Beleidsvisie wonen
Prestatieafspraken
<i>Duurzaamheid</i>
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Structuurvisies binnen DDFK
Structuurvisie bundelingsgebied Regiostad Dokkum
Binnenstadvisie Dokkum
Beeldkwaliteitsplannen
<i>Afval</i>

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Wonen</i>
Woningbouwprogrammering
Voorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
<i>Duurzaamheid</i>
Adviseren andere disciplines
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over de toepassing van de Monumentenwet
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten. Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincie
Stichting monumentenbehoud	Het instandhouden en beschermen van de monumenten als bedoeld in de monumentenwet

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2018	146,2	145,9
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2017	201	174
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	29,3	16,9
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2016	7,1	7,2
Demografische druk	%	2018	79,8	69,6

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	LISA
Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per jaar per bewoner (in kg).	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
501 Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	303	-746	-443
502 Wonen	1.097	-1.500	-403
503 Milieu	47	-2.143	-2.096
508 Afvalbeleid en afval inzameling	5.957	-4.295	1.662
Totalen voor mutaties reserves	7.404	-8.684	-1.280
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	226	0	226
Geraamd resultaat	7.630	-8.684	-1.054

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Portefeuillehouder(s) : T. Berends / E. van Esch
Programmaregisseur : J.C.J. Talma
Programmamanager : G. van Oudenaarden

Inleiding

Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers, is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte, veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden binnenkort vastgelegd in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

Uitvoering van de maatregelen uit het GRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd.

Verder moet de kwaliteit van de openbare ruimte doelmatig worden beheerd. Vooral nu het beheersniveau van de kapitaalgoederen is vastgelegd, moet het planmatig beheer worden afgestemd met het financiële kader. Daarnaast speelt de ontwikkeling mee dat bewoners en bedrijven meer verantwoordelijk worden voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Binnen dit programma liggen er mogelijkheden om het beheer van de openbare ruimte op onderdelen over te dragen aan onze inwoners (burgerparticipatie). In dat geval neemt de gemeente een andere rol aan: van presteren en regisseren naar stimuleren of zelfs faciliteren. Dit moet de komende jaren verder worden uitgewerkt, ook met betrekking tot de financiële consequenties op lange termijn.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. In dit programma worden stappen gezet om over diverse duurzaamheidsthema's afspraken met betrokkenen en belanghebbenden te maken. Daarnaast is de gemeente als opdrachtgever ook nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen mee te nemen in de aanbesteding en uitvoering.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:

Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte, veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: het beter functioneren van rioolsystemen

Kerdoel

Het beter functioneren van rioolsystemen

Speerpunten:

- de rioolsystemen beschikken over voldoende afvoer- en bergingscapaciteit;

Onderwerp: instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Kerdoel

Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- voor het beheer van kapitaalgoederen zijn separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Onderwerp: realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte

Kerdoel

Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- in Noardeast-Fryslân is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzaam landschap.

Onderwerp: verkeer/mobiliteit

Kerdoel

Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid;
- verminderen van reistijd;
- comfort verbeteren;
- ketenmobiliteit;
- elektrisch rijden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
601	Het beter functioneren van rioolsystemen	
	Het duurzamer en doelmatiger: <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelen en afvoeren van afval-, hemel- en overtollig grondwater. • Beheren van gemeentelijke rioolstelsel. 	De beleidskeuzes worden vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan en deze wordt ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.
602	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte	
	Het beter op orde brengen van het kapitaalgoederenbeheer.	De Quickscan van het kapitaalgoederenbeheer moet nader worden uitgewerkt in een actueel kapitaalgoederenbeheerplan. Op basis daarvan wordt een meerjarenplanning (vanaf 2021) met de bijbehorende kosten opgesteld. Actualiseren van beheersystemen.
	De kapitaalgoederen beheren volgens afgesproken kwaliteitsniveau.	Uitvoering van een objectieve beoordeling aan de hand van landelijke normen (betreft voornamelijk de verzorgingstaat van het dagelijks onderhoud). Vervangen Brug Aldwâldmersyl. Overname Schreiersbrêge. Renovatie sporthal Ferwert. Ombouw chlooropslag zwembad Tolhuisbad Dokkum. Aanschaf schrobmachines schoonmaak

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
		<p>gymzalen.</p> <p>Realiseren urnenzuil begraafplaats Ternaard.</p> <p>Onderzoek inventarisatie gemeentelijke begraafplaatsen voormalige gemeenten Ferwerderadiel en Dongeradeel.</p> <p>Aanleggen strooivelden, knekelputten, begravingstekening en banken voor diverse begraafplaatsen.</p>
603	Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte	
	<p>Vergroten van de biodiversiteit</p>	<p>Invoeren van bij-vriendelijk bermbeheer (maaien en afvoeren).</p> <p>Initiatieven vanuit de mienskip actief ondersteunen.</p> <p>Aansluiten bij Nederland Zoemt in het kader van een bij-vriendelijke gemeente.</p> <p>Bestrijding invasieve exoten in openbaar groen.</p>
	<p>Energiebesparing op Openbare Verlichting.</p>	<p>Opstellen geharmoniseerd beleid- en beheersplan Openbare Verlichting. In deze plannen sturen op duurzaamheid en energiebesparing.</p>
	<p>Inwoners bewuster maken van de klimaatverandering en de gevolgen die dat heeft voor de openbare ruimte (wateroverlast, hitte).</p>	<p>Het voeren van 3 à 4 'Klimaatdialogen'.</p>
	<p>Klimaatadaptieve maatregelen worden meegenomen bij (her)inrichtingen van de openbare ruimte.</p>	<p>Bij de 'grotere' herstructureringen en reconstructies klimaatadaptieve maatregelen treffen zoals bijvoorbeeld het realiseren van extra waterberging, afkoppelen van verhard oppervlak.</p>
	<p>Meer gebruik van duurzame materialen.</p>	<p>Minder gebruik van strooizout door ombouw strooiers.</p> <p>Verduurzaming randapparatuur (machines/apparaten voor onderhoud openbare ruimte).</p> <p>Bij vervanging van walbeschoeiing worden duurzame materialen toegepast.</p> <p>Natuurvriendelijke oevers toepassen waar dat mogelijk is.</p> <p>Fietspaden van elementen of asfalt, die frequent onderhoud behoeven, omvormen naar een duurzame betonverharding.</p> <p>Inventariseren van overbodige paden (verharding) en opstellen van een Padenopruimplan.</p> <p>Omvormen fietspad Harddraversdijk Dokkum (2021).</p> <p>Omvormen fietspad Doniawei Hallum (2021).</p>
	<p>Kapitaalgoederen duurzamer onderhouden, levensduur verlengen.</p>	<p>Versterken fundering bij wegen, die aan onderhoud toe zijn en de fundering zwak is (vervangingsinvestering).</p>
	<p>Opwaarderen van de openbare ruimte.</p>	<p>Herinrichting van wegen, die aan onderhoud toe zijn en de inrichting niet meer voldoet (vervangingsinvestering).</p> <p>Herinrichting Diepswal en Vleesmarkt Dokkum.</p>

Nr	Smartdoelen	Activiteiten
		Herinrichting Legeweg Dokkum. Herinrichting Westersingel Dokkum. Herinrichting Parksteeg Dokkum. Herinrichting Lange Oosterstraat, Gasthuisstraat, Molenbuurt Dokkum. Herinrichting Voorstreek Dokkum. Revitalisering Hoedemakerspolder Dokkum fase 2019. Revitalisering Hoedemakerspolder Dokkum fase 2020. Herinrichting Fojjingawei Kollumerpomp. Reconstructie Voorstraat Kollum. Herinrichting openbare ruimte Bjrkehof eo Kollumerzwaag. Herinrichting openbare ruimte centrum Hallum. Herinrichting openbare ruimte Gasthuisstraat Ferwert.
604	Verkeer/mobiliteit	
	<p>De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 geen verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden zijn.</p> <p>Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fietsparkeren.</p> <p>Zodanig faciliteren van oplaadvoorzieningen voor elektrische voertuigen, zodat gelijke tred wordt gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen.</p> <p>Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.</p>	<p>Instellen knelpuntenpot voor oplossen van verkeersonveilige situaties.</p> <p>Herinrichting Sparrewei Kollumerzwaag.</p> <p>Functioneel herstel fietspad Flietpsterdyk Lichtaard.</p> <p>Openbare verlichting toegangsweg Esonstad Oostmahorn.</p> <p>Functioneel herstel fietspad Wanswerterdyk Burdaard.</p> <p>Functioneel herstel Rondweg Noord Dokkum (par. weg zuid).</p> <p>Uitbreiding areaal markeringen conform CROW normen.</p> <p>Opstellen fietsbeleid.</p> <p>Verbeteren fietsveiligheid Jaachpaad Dokkum – Tergreft.</p> <p>Pro-actieve grondhouding ten aanzien van oplaadvoorzieningen voor initiatieven.</p> <p>Opstellen Mobiliteitsvisie in ANNO-verband.</p> <p>Activiteiten in groen: financieel voorstel ingediend voor de Perspectiefnota Activiteiten in paars: doelstelling in programma Wenjen en Omjouwning, onderhoudsbudget in dit programma</p>

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Het beter functioneren van rioolsystemen</i>
Gemeentelijke rioleringsplannen
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte</i>
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting

Onderwerp beleidsdocumenten
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
<i>Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte</i>
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Manifest verkeersveiligheid (2015)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Leer-Werkbedrijf Noard East Fryslân	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
-----------------------------	---------	---------	----------------------------	-----------

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
-----------------------------	-------------	------

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
504 Verkeer en vervoer / Mobiliteit	413	-518	-105
601 Beheer openbare ruimte	5.292	-14.474	-9.182
603 Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	841	-4.407	-3.567
604 Beheer en onderhoud begraafplaatsen	472	-546	-74
Totalen voor mutaties reserves	7.018	-19.946	-12.928
Toevoegingen aan reserves	0	-1.250	-1.250
Onttrekkingen aan reserves	1.034	0	1.034
Geraamd resultaat	8.052	-21.196	-13.143

Algemeene dekkingsmiddels

Waar gaat 'Algemeene dekkingsmiddels' over?

Algemeene dekkingsmiddels

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- **Lokale heffingen**
Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.
- **Algemene uitkeringen**
Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusief de decentralisatie-uitkering "sociaal domein".
- **Dividend**
Dit zijn de de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in Eneco en de BNG.
- **Overige algemene dekkingsmiddelen**
Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten).

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma, zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval.
BV Fryslân Milieu Noordwest (Omrin) (inzamelen afval)	Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval in te zamelen en te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente Noardeast-Fryslân en uitsluitend op het grondgebied van de vm gemeente Ferwerderadiel tot 1-1-2022.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	De bank behartigt het efficiënte betalingsverkeer van alle gemeenten.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente... ..
Exploitiemaatschappij Havencomplex Lauwersoog BV	De regionale economische ontwikkeling en de werkgelegenheid in de haven.
NV Eneco Beheer	Beschikbaarheid van energievoorzieningen en de daarvoor noodzakelijke infrastructuur. In de raadsvergadering van juli 2019 is het aandeelhouderschap van Eneco behandeld. Het college van

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
	Burgemeester en Wethouders is voornemens het aandeelhouderschap af te bouwen en de aandelen te verkopen.
NV Stedin groep	Stedin is een netbeheerder die elektriciteits- en gasnetten aanlegt, beheert en toekomstbestendig maakt. Stedin faciliteert de energiemarkt.
Stichting Dataland met een BV Dataland	Dataland ontzorgt, ondersteunt en faciliteert sinds 2011 gemeenten op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie. Door het bestuur van de vennootschap is in 2019 het besluit genomen tot overname en afbouw van haar activiteit voor eind december 2021. De onderneming kan de beëindiging uit eigen middelen financieren.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2019	13%	n.v.t.
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2018	157	230
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2019	721	669
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2019	802	739

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen. In duizenden euro's	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen	12.150	-420	11.730
Algemene uitkeringen	88.413	0	88.413
Dividend	781	-27	754
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.845	-3.355	-510
Totalen voor mutaties reserves	104.189	-3.802	100.387
Toevoegingen aan reserves	0	-5.176	-5.176
Onttrekkingen aan reserves	1.024	0	1.024
Geraamd resultaat	105.213	-8.978	96.235

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van "Vensters voor Bedrijfsvoering" gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Overhead	827	-19.399	-18.572
Geraamd resultaat	827	-19.399	-18.572

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Noardeast-Fryslân geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een “collectief goed” (geen deelname economische verkeer), “normaal vermogensbeheer” of van “structureel verlieslatende activiteiten”.

De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Bij de voormalig gemeente Dongeradeel was sprake van een belast grondbedrijf, terwijl dit niet het geval was bij de voormalig gemeenten Kollumerland en Ferwerderadiel. Als gevolg van de gemeentelijke fusie wordt het gehele grondbedrijf van de gemeente Noardeast-Fryslân vennootschapsbelastingplichtig en zal het ‘oude’ grondbedrijf van de voormalig gemeenten Kollumerland en Ferwerderadiel de vpb-belaste sfeer in gaan.

Vanwege deze sfeerovergang zal afstemming worden gezocht met de Belastingdienst, aangezien er een fiscale waardering dient plaats te vinden omtrent de in te brengen grondexploitaties. Op dit moment is daarom nog geen raming van de vpb-last voor de gemeente Noardeast-Fryslân te bepalen.

Op basis van het meerjarenperspectief vanuit de voormalige gemeente Dongeradeel is het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties op korte termijn beperkt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als een PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Heffing VPB	0	-5	-5
Geraamd resultaat	0	-5	-5

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Onvoorzien	0	-94	-94
Geraamd resultaat	0	-94	-94

Geprognotiseerde balans per 31 december

(Bedragen x1000)	T-1	T	T+1	T+2	T+3
	31-12-19	31-12-20	31-12-21	31-12-22	31-12-23
Activa					
(im) Materiële vaste activa	122.920	121.953	117.799	114.091	109.808
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	1.186	1.186	1.186	1.186	1.186
Financiële vaste activa: Leningen	5.554	5.253	4.976	4.692	4.404
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0
Totaal Vaste Activa	129.660	128.392	123.961	119.969	115.398
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	1.858	-488	-876	1.194	1.549
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	0	0	0	0
Uitzettingen <1 jaar	19.265	19.265	19.265	19.265	19.265
Liquide middelen	0	0	0	0	0
Overlopende activa	6.351	6.351	6.351	6.351	6.351
Totaal Vlottende Activa	27.474	25.128	24.740	26.810	27.165
Totaal Activa	157.134	153.520	148.701	146.779	142.563
Passiva					
Eigen vermogen	21.528	19.444	21.876	21.035	19.032
Voorzieningen	12.065	12.051	12.382	12.379	12.482
Vaste schuld	97.210	97.043	97.422	97.264	96.677
Totaal Vaste Passiva	130.803	128.538	131.680	130.678	128.191
Vlottende schuld	18.835	17.486	9.525	8.605	6.876
Overlopende passiva	7.496	7.496	7.496	7.496	7.496
Totaal Vlottende Passiva	26.331	24.982	17.021	16.101	14.372
Totaal Passiva	157.134	153.520	148.701	146.779	142.563

De meerjarenbegroting 2020 - 2023

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten						
1: Ynwenner en Bestjoer	0	742	874	875	875	875
2: Mienskip	0	118	144	144	144	144
3: Soarch en Wolwêzen	0	16.980	17.046	17.248	17.451	17.451
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	656	518	518	518	518
5: Wenjen en Omjouwing	0	6.988	7.404	7.412	7.413	7.393
6: Iepenbiere Romte	0	6.966	7.018	7.041	7.048	6.991
Algemiene dekkingsmiddels	0	101.991	104.189	108.449	105.441	103.940
Overhead	0	828	827	830	830	830
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	135.270	138.020	142.517	139.719	138.142

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
1: Ynwenner en Bestjoer	0	-7.297	-6.892	-6.948	-6.923	-6.901
2: Mienskip	0	-11.633	-7.121	-7.108	-6.955	-6.799
3: Soarch en Wolwêzen	0	-70.784	-71.101	-71.132	-71.039	-71.040
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	-2.335	-2.338	-2.454	-2.419	-2.569
5: Wenjen en Omjouwing	0	-9.307	-8.684	-8.493	-8.494	-8.416
6: Iepenbiere Romte	0	-20.022	-19.946	-19.990	-20.889	-20.647
Algemiene dekkingsmiddels	0	-3.575	-3.802	-3.599	-3.435	-3.449
Overhead	0	-18.421	-19.399	-18.731	-18.577	-18.680
Heffing VPB	0	-4	-5	-5	-5	-5
Onvoorzien	0	-84	-94	-94	-94	-94
Totaal lasten	0	-143.461	-139.381	-138.553	-138.829	-138.601

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	0	-6.555	-6.018	-6.073	-6.048	-6.026
2: Mienskip	0	-11.515	-6.977	-6.963	-6.810	-6.655
3: Soarch en Wolwêzen	0	-53.804	-54.055	-53.884	-53.588	-53.589
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	-1.679	-1.820	-1.936	-1.901	-2.052
5: Wenjen en Omjouwing	0	-2.318	-1.280	-1.081	-1.081	-1.023
6: Iepenbiere Romte	0	-13.055	-12.928	-12.949	-13.841	-13.656
Algemeine dekkingsmiddels	0	98.416	100.387	104.850	102.007	100.492
Overhead	0	-17.593	-18.572	-17.901	-17.747	-17.850
Heffing VPB	0	-4	-5	-5	-5	-5
Onvoorzien	0	-84	-94	-94	-94	-94
Totaal saldo van baten en lasten	0	-8.191	-1.360	3.964	891	-459
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	0	-8.384	-6.476	-10.291	-7.409	-5.730
Onttrekkingen aan reserves	0	10.624	2.774	1.695	2.244	2.314
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	2.239	-3.702	-8.596	-5.165	-3.416
Geraamde resultaat	0	-5.952	-5.062	-4.632	-4.275	-3.874

Paragraaf lokale heffingen

Welke lokale heffingen worden geheven?

In onderstaande tabel is weergegeven welke belastingen, heffingen en rechten de gemeenten mogen heffen. Daarbij is tevens aangegeven welke door de gemeente Noardeast-Fryslân wel of niet worden geheven.

Soort belasting/heffing/recht	Wel	Niet
Onroerende zaakbelastingen	X	
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten	X	
Baatbelasting	X	
Forensenbelasting	X	
Toeristenbelasting	X	
Parkeerbelastingen	X	
Hondenbelasting		X
Reclamebelasting	X	
Precariobelasting van kabels en leidingen	X	
Reinigingsheffing	X	
Leges	X	
Marktgeden		X
Rioolheffing	X	
Rioolaansluitrechten	X	
Graf- en begraafrechten	X	
Liggelden pleziervaartuigen	X	
Liggelden woonschepen (en bedrijfsvaartuigen)	X	
Bruggelden	X	
Brandweerrechten		X
Vermakelijkhedenrechten		X

Wat is het algemeen beleid?

Algemeen beleid is:

- voor zover geen ander beleid of andere overwegingen van toepassing zijn, de tarieven van de belastingen, heffingen en rechten te verhogen met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer. Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,5% conform de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HCPI) 2020 van het Centraal Plan Bureau, zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan van maart 2019. Voorgesteld wordt voor zover geen specifiek beleid voor een belastingsoort van toepassing is, de tarieven voor het jaar 2020 te verhogen met 1,5%;
- voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing een kostendekking aan te houden van 100%;
- de totale kosten van kwijschelding voor 50% toe te rekenen aan de afvalstoffenheffing en voor 50% aan de rioolheffing.

Wat zijn de opbrengsten, belastingbronnen en het beleid ten aanzien van deze belastingbronnen?

Het totaal aan opbrengsten belastingen, heffingen en rechten bedraagt inclusief de voorgestelde tariefsverhogingen voor het jaar 2020, € 24.612.558. In onderstaande tabellen worden de belastingbronnen, en de geraamde opbrengsten voor 2020 weergegeven, alsmede het beleid ten aanzien van deze belastingbronnen.

Belastingsoort	Opbrengst 2019	Verhoging/ verlaging conform algemeen beleid	Raming 2020
OZB Eigenarenbelasting woningen	5.565.050	83.476	5.648.526
OZB Gebruikersbelasting niet-woningen	1.271.585	19.074	1.290.659
OZB Eigenarenbelasting niet-woningen	2.083.454	31.252	2.114.706
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimen (RWBR)	1.304	20	1.324
Afvalstoffenheffing	4.870.027	72.852	4.942.879
Rioolheffing	4.981.493	-/-15.287	4.966.206
Toeristenbelasting	353.800		353.800
Forensenbelasting	124.010	1.860	125.870
Reclamebelasting	88.835		88.835
Precariobelasting op kabels en leidingen	2.881.743		2.881.743
Bruggelden	92.900		92.900
Baatbelasting	20.410		20.410
Leges*	1.680.899		1.680.899
Rioolaansluitrechten			p.m.
Lijkbezorgingsrechten	390.904		390.904
Liggelden woonschepen en bedrijfsvaartuigen	3.420	51	3.471
Liggelden pleziervaartuigen			9.426
Totaal			24.612.558

* De geraamde legesopbrengst 2020 ten bedrage van € 1.680.899 is gebaseerd op de geraamde legesopbrengst 2019. Reden is, dat de legesopbrengsten voor het jaar 2020 en de kostenonderbouwing daarvan transparant in beeld worden gebracht en op het moment van het redigeren van deze paragraaf Lokale Heffingen dit nog niet gereed was. Om deze reden voor de leges geen meer- of minderopbrengst geraamd. De legesopbrengst voor het jaar 2020 zal worden opgenomen in het belastingvoorstel 2020.

Belastingsoort	Beleid
OZB Eigenarenbelasting woningen	Verhoging met 1,5%.
OZB Gebruikersbelasting niet-woningen	Verhoging met 1,5%.
OZB Eigenarenbelasting niet-woningen	Verhoging met 1,5%.
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimen (RWBR)	Verhoging met 1,5%.
Afvalstoffenheffing	Voor de afvalstoffenheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Door de tarieven te verhogen met 1,5% en € 263.944,00 te onttrekken uit de voorziening huishoudelijk afval wordt een kostendekking verkregen van 100%.
Rioolheffing	Voor de rioolheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Op basis van de geraamde lasten en opbrengsten kunnen de tarieven worden verlaagd met 0,31%.

Belastingsoort	Beleid
Toeristenbelasting	<p>Met ingang van 1 januari 2019 vindt de heffing na afloop van het jaar plaats op basis van het werkelijk aantal overnachtingen. Werkelijke opbrengst toeristenbelasting is pas in het jaar 2020 bekend. Daarom geraamde opbrengst 2020 gebaseerd op raming 2019.</p> <p>De gemeente Kollumerland c.a. heeft het tarief toeristenbelasting voor 2019 verhoogd van € 0,75 per persoon per overnachting naar € 1,00 per persoon per overnachting. Het tarief is hiermee gelijk aan het tarief toeristenbelasting van de voormalige gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel. Een verhoging van de toeristenbelasting 2020 is dan ook niet voorzien.</p>
Forensenbelasting	Verhoging met 1,5%.
Reclamebelasting	<p>Ter financiering van het ondernemersfonds voor promotionele activiteiten heeft de gemeente Dongeradeel besloten met ingang van 1 januari 2011 een reclamebelasting in te voeren. Om de promotionele activiteiten te coördineren, is de Stichting Ondernemersfonds Dokkum (Stichting OF) opgericht. Het bestuur van deze Stichting heeft tot taak het ondernemersfonds te beheren en het budget toe te wijzen aan activiteiten die bedoeld zijn voor promotie van de binnenstad en het Economisch Gebied Zuiderpoort.</p> <p>Onder aftrek van de zogenaamde perceptiekosten (de kosten van heffing en invordering) wordt de volledige opbrengst reclamebelasting door de gemeente gestort in het ondernemersfonds. Het college van burgemeester en wethouders stelt de hoogte van de bijdrage, gelet op de belastingopbrengsten en de door de gemeente gemaakt kosten (perceptiekosten) jaarlijks definitief vast.</p> <p>De reclamebelasting wordt geheven naar een vast bedrag per vestiging. Op verzoek van de Ondernemersvereniging Dokkum (OVD) is het tarief per vestiging voor het jaar 2019 verhoogd naar € 485,00 (was per jaar € 435,00, verhoging 11,49%). De leden van de OVD hebben hiertoe unaniem besloten.</p> <p>Het tarief wordt in samenspraak met de Stichting Ondernemersfonds vastgesteld.</p> <p>Voor 2020 is geen verhoging voorzien.</p>
Precariobelasting op kabels en leidingen*	Op basis van de aangiften precariobelasting voor het jaar 2019 bedraagt de geraamde opbrengst voor het jaar 2020 € 2.881.743 (1.455.426 strekkende meters x € 1,98).
Bruggelden	<p>Het streven van de provincie Fryslân is door een stelsel van centrale bedieningsposten in te richten, voor alle bruggen en sluizen dezelfde (verruimde) openingstijden te laten gelden en de bruggelden af te schaffen. Voorzien is, dat in 2023 ruim veertig bruggen op afstand worden bediend. Het proces is echter weerbarstig en kent vele verschillende belangen. Voor de gemeente Noardeast-Fryslân speelt het traject Leeuwarden-Lauwersoog en de overname van het onderhoud en het beheer van de Schreiersbrêge door de provincie Fryslân. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een bestuurlijk voorstel waarbij het van belang is, dat er sprake is van een “win – win” situatie, dat de centrale bediening leidt tot een betere dienstverlening aan de gebruikers van het openbare water en dat betrokken medewerkers op termijn herplaatsbaar moeten zijn in een gelijkwaardige functie. Gelet op het vorenstaande willen wij op een later moment beoordelen of het bruggeld kan worden afgeschaft en</p>

Belastingsoort	Beleid
	<p>stellen voor de bruggeldtarieven voor het jaar 2020 niet te verhogen.</p> <p>Het recht bedraagt voor het openen en het geopend houden van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Altenabrêge in Dokkum: <ul style="list-style-type: none"> a. per vaartuig € 5,00; b. per abonnement € 56,95; - de brug over de Dokkumer Ee, vormende de verbinding tussen de Hikkaarderdyk en de Kolkhuizerweg te Burdaard € 1,75; - de brug over de Dokkumer Ee, vormende de verbinding tussen de Jislumerdyk en de Brugweg te Burdaard € 1,75.
Baatbelasting	<p>Voor de aanleg van de riolering van het vakantiepark Esonstad wordt tot en met 2020 een baatbelasting geheven. Op grond van de Wet Arhi blijft de verordening baatbelasting van Dongeradeel gelden voor het gebied waarvoor deze gold.</p>
Leges	<p>De voor het jaar 2020 te heffen leges worden transparant in beeld gebracht. Het overzicht zal als bijlage worden opgenomen bij het belastingvoorstel 2020.</p>
Rioolaansluitrechten	<p>Indien riolering wordt aangelegd, moet worden voorzien in de mogelijkheden tot het maken van aansluitingen daarop. Daar het riool in de regel in een openbare weg wordt aangelegd, draagt de gemeente veelal tevens zorg voor het aanbrengen van een zogenaamde aansluitingsbuis of "uitlegger" vanaf het riool tot aan de grens van de betrokken openbare weg. Het afzonderlijk verhalen van de daaraan verbonden kosten kan door het aangaan van een overeenkomst op privaatrechtelijke basis dan wel door het heffen van een éénmalig rioolaansluitingsrecht. Het kostenverhaal vindt overigens niet plaats, indien de kosten worden verhaald middels de verkoopprijs van gemeentelijke bouwgrond of middels een bijdrage ingevolge een exploitatieverordening. Door het tarief te verhogen met 1,5% bedraagt het éénmalig aansluitrecht € 1.015,00. De privaatrechtelijke bijdrage ten bedrage van € 1.015,00 kan in 4 gelijke jaartermijnen van € 253,75 worden betaald.</p>
Lijkbezorgingsrechten	<p>In het kader van de gemeentelijke herindeling is met ingang van het jaar 2019 voor de gemeente Noardeast-Fryslân een nieuwe verordening lijkbezorgingsrechten opgesteld.</p> <p>Basis voor de huidige verordening lijkbezorgingsrechten hebben de verordeningen lijkbezorgingsrechten en tarieven van de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. gestaan. Het resultaat is een actuele, werkbare, termijn- en tariefvriendelijke verordening, waarbij rekening is gehouden met de met de dienstverlening gepaard gaande kosten. Het geraamde kostendekkingspercentage bedraagt voor het jaar 2019, 44%. Het kostendekkingspercentage bedraagt op basis van de geraamde lasten en baten voor het jaar 2020, 67%. Gelet op de toename van het kostendekkingspercentage en omdat de tarieven van de verordening lijkbezorgingsrechten recent zijn geharmoniseerd, stellen wij u voor de tarieven van de lijkbezorgingsrechten voor het jaar 2020 niet te verhogen.</p>

Belastingsoort	Beleid
Liggelden woonschepen en bedrijfsvaartuigen	Verhoging met 1,5%.
Lig- en staangelden pleziervaartuigen en campers	<p>Onder de naam van liggeld werd door de gemeente Dongeradeel een recht geheven voor pleziervaartuigen, die een ligplaats innemen aan een ligoever, dan wel een ligplaats innemen aan bij de gemeente in beheer of onderhoud zijnde kaden en oevers, alsmede aan de veerdam te Oostmahorn. Onder de naam van "staangeld" wordt een recht geheven terzake van het innemen van een camperstandplaats met een camper in op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond of van andere voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen, die in beheer of onderhoud zijn bij de gemeente.</p> <p>Met uitzondering van de liggelden, welke worden geheven voor het innemen van een ligplaats aan de veerdam te Oostmahorn, is de inning van de lig- en staangelden verpacht. De jaarlijkse vergoeding bedraagt € 9.426,00.</p> <p>Met uitzondering van de onroerende zaakbelastingen en baatbelasting kunnen belastingverordeningen gedurende twee jaren na een herindeling blijven gelden voor het grondgebied waarvoor ze golden op de dag voorafgaand aan de herindeling. In het jaar 2020 dient derhalve met ingang 1 januari 2021 een nieuwe verordening lig- en staangelden door de gemeente Noardeast-Fryslân te worden vastgesteld. De verordening lig- en staangelden, zoals vastgesteld door de gemeente Dongeradeel blijft voorsnog in 2020 gelden voor het grondgebied waarvoor het gold op de dag voorafgaand aan de herindeling.</p>
Parkeerbelastingen	De kosten per naheffingsaanslag mogen het wettelijk gestelde maximumtarief niet overschrijden. Per 1 januari 2019 bedraagt het maximumbedrag dat voor een naheffingsaanslag aan kosten in rekening mag worden gebracht € 62,70. Het maximumbedrag voor het jaar 2020 bedraagt € 64,50. Voorgesteld wordt het tarief voor het jaar 2020 vast te stellen op € 64,50.

* Op 21 maart 2017 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel om de heffingsbevoegdheid van precariobelasting op kabels en leidingen te beperken. De wet is op 1 juli 2017 in werking getreden. De wet beperkt de heffingsbevoegdheid ten aanzien van netwerken van openbaar nut van nutsbedrijven en netwerkbeheerders die zich in, op of boven de openbare grond van de gemeente, provincie en/of het waterschap bevinden. Er geldt hierbij een overgangstermijn van vijf jaar. Gemeenten, provincies en waterschappen die op 10 februari 2016 (de dag dat het wetsvoorstel is ingediend) een tarief voor precariobelasting ten aanzien van nutsbedrijven in hun belastingverordening hebben staan, krijgen 5 jaar de tijd (aldus tot 1 januari 2022) om de heffing af te bouwen naar nihil. Het tarief mag in de tussenliggende periode niet meer hoger worden dan het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. De gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. hieven precariobelasting op kabels en leidingen. Gemeente Kollumerland c.a. met ingang van 1 juli 2015. Gemeente Dongeradeel met ingang van 1 januari 2016 en de gemeente Ferwerderadiel met ingang van 1 juli 2016. Op de beoordelingsdatum 10 februari 2016 hadden de gemeenten Dongeradeel en Kollumerland geldende verordeningen. Gemeente Ferwerderadiel niet. Alleen de gemeenten Dongeradeel en Kollumerland kunnen dus gebruik maken van de overgangstermijn van 5 jaar en tot 1 januari 2022 precariobelasting heffen. Omdat de wet op 1 juli 2017 in werking is getreden heeft de gemeente Ferwerderadiel gebruik gemaakt om in 2017 nog voor een half jaar (januari t/m juni) aanslagen op te leggen.

Met ingang van 1 januari 2019 zijn de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. gefuseerd en zijn deze gemeenten overgegaan naar de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân. In geval van een wijziging van gemeentegrenzen als bedoeld in de Wet algemene regels herindeling (Wet Arhi) wordt het ten hoogste in het gehele gebied van de nieuwe gemeente te heffen tarief bepaald door per overgaand gebied het aantal meter openbare werken te vermenigvuldigen met het voor de datum van herindeling per

meter geldende tarief, waarna de som wordt gedeeld door het totale aantal meter openbare werken in de nieuwe gemeente. Uitgaande van de voor het jaar 2017 door de nutsbedrijven opgegeven strekkende meters is het tarief voor de jaren 2019, 2020 en 2021 vastgesteld op € 1,98 per strekkende meter.

Voornoemd beleid leidt voor het jaar 2020 tot de volgende lokale woonlastendruk

Gemiddelde woonlasten	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Noardeast-Fryslân	2020	2020
Onroerende zaakbelastingen gebruiker		
Onroerende zaakbelastingen eigenaar	282,37	282,37
Afvalstoffenheffing	195,48	277,68
Rioolheffing	249,36	249,36
	-----	-----
Totaal	727,21	809,41
Gemiddelde woonlasten	2019	2019
	721,00	802,00
Toename lastendruk 2019 -2020	0,9%	0,9%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de toename van de lokale woonlastendruk voor zowel de één- als de meerpersoonshuishoudens 0,9% bedraagt.

Onderstaand wordt ter vergelijking met de lokale lastendruk 2020 ingegaan op de lokale lastendruk 2019

Uit de Coelo-atlas 2019 blijkt, dat de woonlasten (onroerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing) voor éénpersoonshuishoudens met een eigen woning met een gemiddelde woningwaarde in de gemeente Noardeast-Fryslân in 2019, € 721,00 bedragen en voor meerpersoonshuishoudens € 802,00. De woonlasten (afvalstoffenheffing en rioolheffing) bedragen voor éénpersoonshuishoudens met een huurwoning € 443,00 en voor meerpersoonshuishoudens € 524,00.

In onderstaande tabellen worden de gemiddelde woonlasten en de provinciale c.q. landelijke rangorde weergegeven. Tevens wordt procentueel en in bedragen weergegeven de afwijkingen ten opzichte van de Friese gemiddelden.

Woonlasten 2019 eigenaar - bewoner

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal	Rangorde landelijk
			meer-	meer-
			persoons	persoons
Noardeast-Fryslân	721	802	17	257
			1)	2)
Gemiddelde in Friesland	624	720		

Noardeast-Fryslân in % van Fries gemiddelde	115,6	111,3
In euro's	97	82

Woonlasten 2019 huurder

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal	Rangorde landelijk
			meer- persoons	meer- persoons
Noardeast-Fryslân	443	524	17	353
			1)	2)
Gemiddelde in Friesland	310	406		

Noardeast-Fryslân in % van Fries gemiddelde		
In euro's	143,1	129,1
	133	118

1) nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 18 de hoogste

2) nummer 1 heeft de laagste woonlasten en nummer 372 de hoogste

Bron COELO-Atlas van de lokale lasten
2019

In onderstaande tabel worden per belastingsoort de woonlasten in 2019 weergegeven.

Gemiddelde woonlasten	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Noardeast-Fryslân	2019	2019
Gemiddelde woningwaarde € 164.000		
Onroerende zaakbelastingen gebruiker		
Onroerende zaakbelastingen eigenaar	278,20	278,20
Afvalstoffenheffing	192,60	273,60
Rioolheffing	250,20	250,20
	-----	-----
Totaal	721,00	802,00

Meer informatie

Meer en uitgebreidere informatie over het beleid is opgenomen in het belastingvoorstel 2020.

Wat zijn de tarieven?

Met inachtneming van het vorenstaande wordt in onderstaande tabel de voorgestelde tarieven voor het jaar 2020 weergegeven. Ter vergelijking zijn ook de geldende tarieven voor het jaar 2019 opgenomen.

Soort belasting/heffing/recht	Tarief 2019	Tarief 2020
Onroerende zaakbelastingen percentage van de waarde		
Woningen:		
Eigenarenbelasting	0,1688%	0,1713%*
Niet - woningen:		
Gebruikersbelasting	0,1861%	0,1888%*
Eigenarenbelasting	0,2432%	0,2468%*
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten, percentage van de waarde		

Soort belasting/heffing/recht	Tarief 2019	Tarief 2020
Woonruimten:		
Eigenarenbelasting	0,1688%	0,1713%*
Bedrijfsruimten:		
Gebruikersbelasting	0,1861%	0,1888%*
Eigenarenbelasting	0,2432%	0,2468%*
Baatbelasting	div.	div.
Forensenbelasting		
percentage van de waarde *	0,4200	0,4263*
Maximum	930,00	943,95
Toeristenbelasting		
Per persoon per overnachting	1,00	1,00
Aanslaggrens: minder dan 15 overnachtingen, geen belastingaanslag		
Parkeerbelastingen		
Parkeertarieven	div.	div.
Naheffingsaanslag	62,70	64,50
Precariobelasting over kabels en leidingen per strekkende meter	1,98	1,98
Reclamebelasting		
Per vestiging	485,00	485,00
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishoudens	192,60	195,48
Meerpersoonshuishoudens	273,60	277,68
Leges	div.	div.
Rioolheffing:		
Woningen	250,20	249,36
Niet-woningen		
waterverbruik tot en met 150 m3	250,20	249,36
voor elke volgende 150 m3	22,32	22,20
zelfstandig perceel dat niet beschikt over een directe of indirecte aansluiting op het waterleidingnet en/of een pompinstallatie	50,00	49,80
Rioolaansluitrechten		
Per aansluiting	1.000,00	1.015,00
Privaatrechtelijk jaartermijn	250,00	253,75
Graf- en begraafrechten	div.	div.
Liggelden	div.	div.
Bruggelden	div.	div.

- De heffingsgrondslag voor de onroerende zaakbelastingen en forensenbelasting is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Samen met de WOZ-waarde vormt het tarief het element voor de berekening van de belastingaanslag. De onroerende zaakbelastingen (OZB) en forensenbelasting worden geheven naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. De waardebepaling voor 2020 vindt plaats naar waardepeildatum 1 januari 2019. De taxaties worden in de tweede helft van dit jaar afgerond. De waardeontwikkeling is dan bekend. Afhankelijk van de hoogte van de waardeontwikkeling is het mogelijk dat de voor het jaar 2020 aangegeven tarieven nog dienen te worden gecorrigeerd.

Hoe ziet de kostendekking eruit?

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en rechten mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en rechten maximaal volledig kostendekkend mogen zijn.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn een aantal wijzigingen aangebracht die moeten bijdragen aan de interne sturing door provinciale staten en de gemeenteraad alsmede aan een betere vergelijkbaarheid tussen provincies en gemeenten. Zo moet in de belastingparagraaf bij het onderdeel kostendekking de kosten van overhead worden weergegeven.

Op basis van de voorgestelde tarieven, zoals die worden opgenomen in de belastingverordeningen, kunnen voor het jaar 2020 de volgende dekkingspercentages en kosten van overhead worden weergegeven.

Overzicht kostendekking afvalstoffen	Taakveld	Begroting 2020
LASTEN:		
Exploitatielasten afvalstoffen	7.3 Afval	4.146.960
Straatreiniging	7.3 Afval	47.777
Heffings en inningskosten	0.64 Belastingen overig	11.668
Overhead	0.4 Overhead	785.815
Compensabele BTW	n.v.t.	653.411
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	250.375
Kapitaallasten	7.3 Afval	90.773
Totale lasten		5.986.778
BATEN:		
Afvalstoffenheffing	7.3 Afval	4.870.027
Overige baten	7.3 Afval	749.755
Dividend	0.5 Treasury	30.200
Onttrekking Voorziening huishoudelijk afval	7.3 Afval	263.944
Voorgestelde tariefstijging	7.3 Afval	72.852
Totale baten		5.986.778
Dekkingspercentage		100%

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2020
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2 Riolering	1.627.766
Straatreiniging	7.2 Riolering	17.333
Heffings en inningskosten	7.2 Riolering	11.668
Overhead	0.4 Overhead	469.881
Compensabele BTW	n.v.t.	468.370
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	250.375
Kapitaallasten	7.2 Riolering	1.819.231
Dotatie aan Voorziening GRP	7.2 Riolering	242.526
Dotatie aan Voorziening Groot onderhoud Riolering	7.2 Riolering	85.000
Totale lasten		4.992.150
BATEN:		
Rioolheffing	7.2 Riolering	4.981.493
Overige baten	7.2 Riolering	25.944
Voorgestelde tariefsdaling	7.2 Riolering	-15.287
Totale baten		4.992.150
Dekkingspercentage		100%

Overzicht kostendekking begraafplaatsen	Taakveld	Begroting 2020
LASTEN:		
Exploitatielasten begraafplaatsen	7.5. Begraafplaatsen	495.430
Overhead	0.4 Overhead	161.102
Kapitaallasten	7.5. Begraafplaatsen	45.450
Totale lasten		701.982
BATEN:		
Begraaftarieven	7.5. Begraafplaatsen	390.904
Overige baten	7.5. Begraafplaatsen	80.970
Totale baten		471.874
Dekkingspercentage		67%

Het kostendekkingspercentage van de leges was op het moment van het redigeren van deze paragraaf nog niet bekend. Dit kostendekkingspercentage zal worden opgenomen in het belastingvoorstel 2020.

Hoe groot is het bedrag aan kwijtschelding?

De aanslagen onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Noardeast-Fryslân maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, namelijk de 100% bijstandsnorm en de 100% AOW norm. Het totaalbedrag aan verleende kwijtscheldingen wordt geraamd op € 500.000.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Noardeast-Fryslân vindt het van belang om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnterviewde risico's is tevens het minimaal noodzakelijke weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen is een risico-inventarisatie uitgevoerd in samenwerking met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Hierbij is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NARIS waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn 62 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht wordt de top 20 van deze risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze top 20 risico's bepalen gezamenlijk voor 76% het noodzakelijke weerstandsvermogen.

Met deze risico inventarisatie hebben wij een eerste stap gezet in het beschrijven van risico's. Het geeft meer inzicht in de aanwezige risico's en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico's en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico's te ondervangen. Wij zijn van plan de komende jaren het inzicht in risico's en de sturing en beheersing van de risico's verder te ontwikkelen.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de risico top-20 van de gemeente Noardeast-Fryslân.

Tabel 1 : belangrijkste financiële risico's.

Risic onum mer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
R149	Gebouwen: verkoop vrijkomende schoollocaties Holwert en Reitsum	Verkoop onder de boekwaarde leidt tot afboeking.	70%	max.€ 600.000	9.27%
R212	interne personeels- en overheadkosten worden niet aan projecten toegerekend	Onvoldoende dekking voor personeels- en overheadkosten	90%	max.€ 350.000	7.92%
R169	groei aantal klanten en voorzieningen waardoor meer gebruik wordt gemaakt van de WMO	meer kosten uitvoering WMO	70%	max.€ 500.000	7.23%
R177	vertrek gemeentelijke medewerkers	extra kosten inhuur van personeel van derden en extra werkdruk op de organisatie	90%	max.€ 450.000	5.37%
R182	Er is minder extra uitstroom uit de participatiewet dan de beoogde 10%	Kosten voor de uitvoering van de participatiewet dalen niet terwijl daar wel rekening mee wordt gehouden.	70%	max.€ 525.000	4.83%
R214	het budgethouderschap en de sturing en control op de bewaking van budgetten is niet optimaal	overschrijding van budgetten	70%	max.€ 500.000	4.64%
R141	Grondexploitatie: kosten vallen hoger uit dan begroot	Lopende grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel	50%	max.€ 350.000	3.70%

		minder winstgevend.			
R56	Vertraging van de bouw van het Kindcentrum in Kollum	meerkosten voor aannemer en begeleiding, kosten voor het langer opvangen van tijdelijke huisvesting basisonderwijs in Lauwerscollege	50%	max.€ 500.000	3.33%
R145	Grondexploitatie: grondverkoop vallen tegen. Verkopen vinden later plaats dan aangenomen.	Grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	50%	max.€ 300.000	3.32%
R143	het verliezen van de rechtszaak van SSC Leeuwarden tegen Splitvision m.b.t. het PDW	Wegens wanprestatie is tot heden 40% van de rekening betaald.	50%	max.€ 500.000	3.03%
R165	financiële tekorten bij verbonden partijen waarvoor geldt dat de gemeente mede risicodragend is (gemeenschappelijke regelingen)	tekorten moeten worden gedekt uit de algemene reserve van de verbonden partij of door bijdrages van de deelnemende gemeenten	50%	max.€ 440.000	2.90%
R45	Er wordt geen extra geld beschikbaar gesteld voor de re-integratietrajecten in 2020 e.v.	Afbouw door werkleerbedrijf NEF van 400 trajecten jaarlijks naar 200. Ervaring (afgelopen 5 jaar) is 50% succes op re-integratietrajecten. Er stromen 100 personen per jaar minder uit de uitkering x€ 15.000 = schadelast jaarlijks van 1,5 miljoen in de BUIG.	20%	max.€ 1.050.000	2.81%
R188	Indicaties voor jeugdzorg worden niet conform contractafspraken en administratieprotocol uitgevoerd door de zorgaanbieders.	Dit leidt tot hogere zorgkosten.	90%	max.€ 220.000	2.62%
R179	Als gevolg van de leeftijdsopbouw van de organisatie stromen er meer mensen uit met generatiepact, personele regelingen en pensioen	Meer en versnipperd inhuren van personeel, verlies van kennis en / of werk niet uit kunnen voeren.	90%	max.€ 129.500	2.44%
R190	vervangingen van wegen niet inzichtelijk in de beheerssystemen en niet in de begroting opgenomen	met planmatig onderhoud kan het areaal niet op orde worden gehouden en er is meer geld nodig voor groot onderhoud	70%	max.€ 259.000	2.40%
R155	De munitiestortplaats op de Engelsmanplaat moet worden gesaneerd en het Rijk houdt de gemeente daarvoor verantwoordelijk	saneringskosten munitiestortplaats Engelsmanplaat	3%	max.€ 5.000.000	2.37%
R32	faillissement van het MFC	garantstelling 1,2	10%	max.€ 2.500.000	2.34%

	Birdaard	miljoen, afboeken boekwaarde op maatschappelijk vastgoed, treffen alternatieve voorzieningen			
R107	Extreem hoog ziekteverzuim van het gemeentelijke personeel	Er moet meer personeel van derden worden ingehuurd	50%	max.€ 251.600	2.16%
R189	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude)	Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd	30%	max.€ 525.000	2.09%
R106	Naheffing en/of boete van belastingdienst, UWV, ABP of een andere instantie	Naheffing en/of boete	20%	max.€ 629.000	1.67%

De totale maximale financiële omvang van de top 20 aan risico's is ongeveer € 15,6 miljoen. De top 20 aan risico's bepaald tot een percentage van meer dan 76% het noodzakelijke weerstandsvermogen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in Naris uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

De onderstaande grafiek en tabel 2 laten de resultaten van de risicosimulatie zien.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 2.432.925
10%	€ 2.679.626
15%	€ 2.851.804
20%	€ 2.993.748
25%	€ 3.118.622
30%	€ 3.234.353
35%	€ 3.344.202
40%	€ 3.449.960
45%	€ 3.553.115
50%	€ 3.656.685
55%	€ 3.762.029
60%	€ 3.872.865
65%	€ 3.991.468
70%	€ 4.122.846
75%	€ 4.270.762
80%	€ 4.441.937
85%	€ 4.658.723
90%	€ 4.961.460
95%	€ 5.506.341

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van afgerond € 4.961.000 (benodigde weerstandscapaciteit).

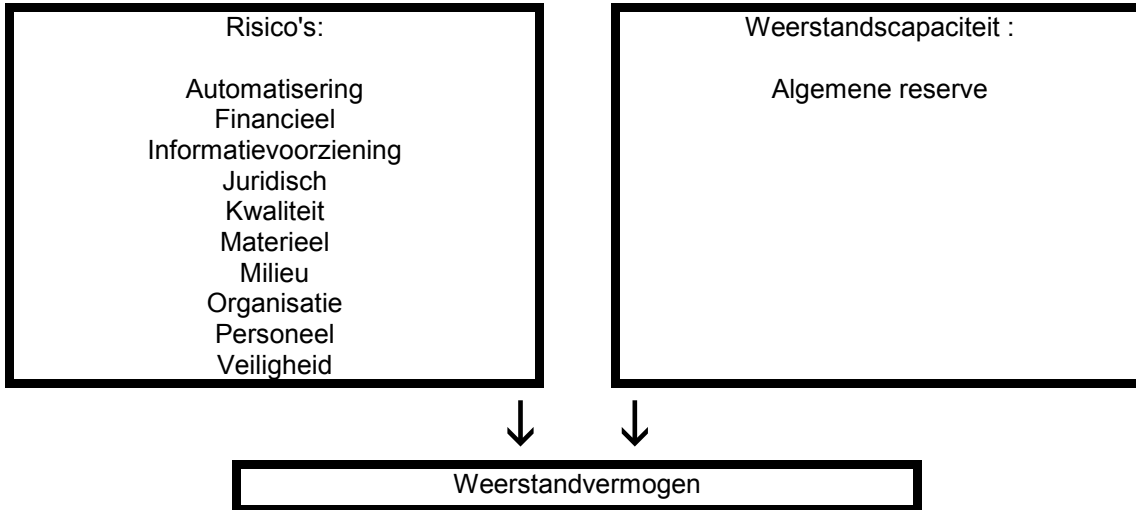
Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Noardeast-Fryslân bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. In het geval van de gemeente Noardeast-Fryslân is dat de Algemene reserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Capaciteit 2020
Algemene reserve	€ 16.308.140
Totale weerstandscapaciteit	€ 16.308.140

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 16.308.140}{€ 4.961.460} = 3,29$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor :

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente. Per kengetal worden drie momenten vergeleken, namelijk:

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	n.v.t.	70%	66%	57%	57%	55%
Netto schuldquote	n.v.t.	74%	69%	61%	60%	58%

Dat de schuldquote daalt, komt doordat er in de komende jaren minder herfinanciering nodig is, ondanks het structurele tekort. Dit is mede te verklaren door de verkoop van aandelen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Solvabiliteit	n.v.t.	27%	14%	15%	16%	17%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. Veel van de activa van de gemeente zijn immers niet verhandelbaar. De daling komt voort uit de de onttrekkingen uit de algemene reserve in 2019.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Grondexploitatie	n.v.t.	6%	0%	-1%	1%	1%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Structurele exploitatieruimte	n.v.t.	3,0%	-2,1%	-1,9%	-1,8%	-2,8%

De structurele exploitatieruimte is omgeslagen naar een negatieve vanwege de begrotingstekorten. Deze zijn hoofdzakelijk structureel van aard.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar "t" te vergelijken met het landelijke gemiddelde in jaar "t-1" in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Belastingcapaciteit	n.v.t.	108%	106%	106%	106%	106%

Het betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Noardeast-Fryslân boven het landelijk gemiddelde ligt (€ 784,- in Noardeast-Fryslân tegenover € 740,- landelijk gemiddeld).

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Noardeast-Fryslân heeft 12.358.360 m² openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, zoals wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen. Ook zijn er kapitaalgoederen aanwezig voor de eigen organisatie van de gemeente (automatisering, inrichting gebouwen, auto's, etc.). In deze paragraaf wordt ingegaan op de manier waarop Noardeast-Fryslân omgaat met het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Stand van zaken onderhoudsplannen kapitaalgoederen

In het eerste kwartaal van 2017 is een Quick Scan uitgevoerd bij de kapitaalgoederen van de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Met deze Quick Scan is in beeld gebracht wat de gemeenten hebben, wat de kwaliteit hier van is en of er voldoende budget in de begroting staat om de kapitaalgoederen te kunnen onderhouden.

De conclusies van deze Quick scan zijn in behandeld tijdens de voorjaarsnota / perspectiefnota voor de begroting van 2018 van de DFK-gemeenten.

Beleidskader kapitaalgoederen: op onderdelen niveau B

Bij de perspectiefnota is voorgesteld om de kapitaalgoederen op het niveau C (laag) te onderhouden met uitzondering van: sportvelden, begraafplaatsen, winkelgebieden, recreatieve gebieden, onkruidbestrijding op verhardingen en beweegbare bruggen. Deze kapitaalgoederen worden op het niveau B (basis) onderhouden.

	Dorpen	Wijken	Buitengebied	Winkelgebied	Bedrijventerreinen	Toeristische locaties	Parken	Sportvelden	Begraafplaatsen	Onkruidbestrijding	Beweegbare bruggen
Noardeast-Fryslân	L	L	L	B	L	B	L	B	B	B	B

Het uitgangspunt van het beheren van de kapitaalgoederen is een cyclische aanpak mede gebaseerd op het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).

Beeldkwaliteit

Drie maal per jaar wordt er een beeldkwaliteitschouw uitgevoerd volgens de CROW publicatie 223. Bij deze schouwrondes worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzicht van de vastgestelde kwaliteit. Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd.

In de tabel hieronder het aantal / m² kapitaalgoederen:

	Gebouwen	Groen	Bomen	Speeltoestellen	Verharding	Kunstwerken	Lichtmasten
Noardeast-Fryslân	65	7.199.669	38.328	605	4.499.732	748	7.932

Financiële middelen

in onderstaande tabel wordt aangegeven wat de omvang is van de onderhoudslasten per kapitaalsoort:

x €1.000	Begroting 2019	Begroting 2020
Verhardingen	1.858	1.339
Openbare verlichting	102	102
Openbaar Groen	670	694
Sportvelden	116	125
Speel en recreatievoorzieningen	36	74
kunstwerken (bruggen, tunnels en grondkeringen)	408	752
Riolering	334	351
Waterwegen	91	31
Gebouwen	429	1.070
Totaal:	4.043	4.538

Verhardingen

Beleidskader verhardingen

De wegen worden op het onderhoudsniveau C (Laag) onderhouden met uitzondering van winkelgebieden, recreatieve gebieden en onkruidbestrijding op verhardingen. Deze laatste drie worden op het niveau B (Basis) onderhouden.

Onderhoud verhardingen

Elk jaar of eens per 2 jaar worden de wegen visueel geïnspecteerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud, het meest recent is dit medio 2018 gedaan. De inspectiegegevens worden ingebracht in een geautomatiseerd wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur). Het groot onderhoud wordt door het team Beheer Iepenbiere Romte uitgevoerd. Het dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd door het team Utfiering.

Onkruidbestrijding op verhardingen

Sinds mei 2015 is het gebruik van chemische middelen (glyfosaat) voor de onkruidbestrijding op verhardingen verboden. Er mag nu alleen gebruik gemaakt worden van alternatieve manieren zoals bestrijding met heet water of hete lucht.

Het vastgestelde beeldkwaliteit is Basis (B) conform de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2018 van het CROW. 9x per jaar wordt deze kwaliteit door middel van een beeldkwaliteitsschouw door een gecertificeerde inspecteur getoetst.

Onder aansturing van team Beheer Iepenbiere Romte voert een aannemer de onkruidbestrijding binnen de bebouwde kommen uit. Team Utfiering voert de werkzaamheden buiten de bebouwde kommen uit.

Openbare verlichting

In 2011 is het beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2012-2021 vastgesteld. Inspectie of schouw vindt niet (meer) plaats, wij baseren ons op meldingen (piepsysteem). Het klein en dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van gemelde storingen en schades. Het vervangingen van masten en armaturen geschiedt planmatig op basis van leeftijd. Het actualiseren van het beleid- en beheerplan, inclusief het vervangingsplan met bijbehorende dekking, staat gepland voor 2020.

Openbaar groen

Beleidskader openbaar groen

Het openbaar groen wordt onderhouden op het onderhoudsniveau C (Laag) met uitzondering van: sportvelden, begraafplaatsen, winkelgebieden en recreatieve gebieden. Deze kapitaalgoederen worden op het niveau B (basis) onderhouden.

Onderhoud openbaar groen

Het onderhoud van openbaar groen wordt voor het grootste deel uitgevoerd door het team Utfiering Iepenbiere Romte. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door het team Behear Iepenbiere Romte. Tevens verzorgt dit team het maaien en hekkelen buiten de bebouwde kom en grootschalige groen vervangingen/investeringen. De onderhoudswerkzaamheden in plantsoenen bestaan in hoofdzaak uit schoffelen, spitten, snoeien, maaien, inboet, onkruidbestrijding, mollenbestrijding, doorspuiten drains, onderhoud bestrating, onderhoud hekwerken/rasters, reconstructie en onderhoud (bos)plantsoen. Een groot deel van de eenvoudige repeterende groenonderhoudswerkzaamheden wordt verricht door de bij het team Utfiering Iepenbiere Romte gedetacheerde medewerkers van NEF.

Groen en speelvoorzieningen

Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen wordt volgens onderhoudsschema's op vastgestelde onderhoudsniveau 's onderhouden. Het onderhoudsniveau wordt geborgd middels een doorlopende kwaliteitsschouw van de openbare ruimte waardoor, waar nodig, tijdig kan worden bijgestuurd. Het groot onderhoud en de vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van jaarlijkse inspecties. De speeltoestellen worden vier maal per jaar geïnspecteerd. Aan de hand van deze inspecties wordt onderhoud uitgevoerd en worden speeltoestellen en veiligheidsondergronden vervangen.

Kunstwerken (bruggen, tunnels en grondkeringen)

Beleidskader kunstwerken

De kunstwerken worden op het onderhoudsniveau C (Laag) onderhouden met uitzondering van de kunstwerken in winkelgebieden, in recreatieve gebieden en de beweegbare bruggen. Deze laatste drie worden op het niveau B (Basis) onderhouden.

Onderhoud kunstwerken

Voor de beweegbare bruggen, grote vaste bruggen en de kademuren is er een vast onderhoudsschema voor schilderwerk en kleine reparaties. Jaarlijks worden alle beweegbare bruggen geïnspecteerd. Uit deze inspectie wordt een planning opgesteld voor het groot onderhoud en de vervanging.

Het team Behear Iepenbiere Romte verzorgt de beleidsmatige ondersteuning van het onderhoud van kunstwerken. Daarnaast verzorgt zij het groot onderhoud. Groot onderhoud is conform de besluitvorming over het kunstwerkbeheer opgenomen in de programmabegroting. Dagelijks onderhoud en kleine reparaties worden verzorgd door het team Utfiering Iepenbiere Romte.

Riolering

Beleidskader

Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In 2019 wordt er een nieuw GRP ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Wettelijke kaders voor het GRP worden gevormd door de Wet Milieubeheer en de Waterwet. De Gemeentewet doet (o.a.) uitspraken over de rioolheffing. In de Wet Milieubeheer is geregeld dat de gemeenteraad een GRP telkens voor een daarbij vast te stellen periode vaststelt. Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit. De zorg voor water en riolering is een voortdurend proces dat door ontwikkelingen in de tijd moet worden aangepast. Volgens de huidige wetgeving, vastgelegd in de Waterwet en de wet Milieubeheer, is er voor de gemeente sprake van drie zorgplichten:

- de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de zorgplicht voor het afvloeiende hemelwater;
- de zorgplicht ter voorkoming van structureel nadelige gevolgen van het grondwater.

Uitvoering van de maatregelen uit het GRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd. Verder wordt ervoor gezorgd dat hemelwater, voor zover particulieren dat niet zelf kunnen, goed wordt ingezameld en verwerkt en dat inwoners weten waar ze met grondwatervragen terecht kunnen.

Onderhoud rioleringen

Het dagelijks beheer en onderhoud aan de riolering wordt uitgevoerd door het team Utfiering Iepenbiere Romte. Grootschalig onderhoud, inspectie en vervangingen worden gerealiseerd door het team Behear Iepenbiere Romte. Tevens verzorgt het team Behear Iepenbiere Romte de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering. Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; legen van straat en trottoirkolken, reinigen van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar Omrin. Groot onderhoud aan en vervangingen van de riolering wordt uitgevoerd op basis van inspecties van het riool. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een beheersysteem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld. Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels en hydraulische aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Waterwegen

Beleidskader waterwegen

Onderhoud van waterwegen is te verdelen in watervoerendheid en bevaarbaarheid. Ten aanzien van watervoerendheid moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. In de overdracht stedelijk water (OSW) uit 2016 is geregeld dat het Wetterskip Fryslân verantwoordelijk is voor baggeren van stedelijk water, tenzij er sprake is van achterstallig onderhoud. Het achterstallig onderhoud is financieel voor 50% voor rekening van de gemeente.

Jaarlijks onderhoud waterwegen

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk afspraken te maken met eigenaren van aanliggende percelen.

Baggeren watergangen

Vanuit de beheer- en onderhoudplannen van voormalige gemeenten Dongeradeel en Kollumerland geeft team Behear Iepenbiere Romte uitvoering aan vastgestelde baggeropgaven. Naar aanleiding van peilingen worden in opdracht van Wetterskip Fryslân schouwsloten gebaggerd. Door middel van een vergoeding wordt deze opgave uitgevoerd door mede-eigenaren van de betreffende watergangen.

Risico baggeropgaven

Vanwege in de zomer van 2019 vernieuwde en verscherpte milieuwetgeving dient nader onderzoek plaats te vinden naar PFAS-stofgroepen. Een overschrijding van de normen leidt tot verhoogde uitvoeringskosten. De financiële gevolgen van dit besluit worden nog in beeld gebracht.

Onderhoud waterwegen

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk afspraken te maken met eigenaren van aanliggende percelen.

Gebouwen

Alle gebouwen worden tweejaarlijks geïnspecteerd waarna de plannings worden geactualiseerd. Het zwembad wordt jaarlijks geïnspecteerd. Op basis van de conditiescore volgens NEN2767 zal het benodigde onderhoud worden uitgevoerd. In het kader van duurzaamheid is bij het beheer en onderhoud van de gebouwen het doel om het energieverbruik te verlagen. Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen wordt voor een deel uitbesteedt en voor een deel in eigen beheer uitgevoerd. Voor grootschalig of specialistisch onderhoud worden derden ingeschakeld.

Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de begroting in afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten. In de beheersverordening naar artikel 212 van de Gemeentewet geeft de raad het kader aan.

Algemeen

In het Treasurystatuut gemeente Noardeast-Fryslân, staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De geplande uitvoering van het treasurybeleid is weergegeven in de paragraaf financiering.

Hoe ontwikkelt de rente zich?

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van een aantal financiële instellingen opgesteld. In het eerste halfjaar van 2019 zijn zowel de langlopende als de kortlopende rentes flink gedaald.

De Refirente of de herfinancieringsrente (de rente die banken aan de ECB moeten betalen wanneer zij geld bij de ECB opnemen, zeg maar de inkooprente) kent sinds 2017 een rentepercentage van 0,00%. De LIBOR of de interbancaire rente welke sterk gekoppeld is aan de Refirente is hierdoor ook verder verlaagd. De 1 maand LIBOR rente is sinds het jaar 2017 negatief geweest en stond op 23 augustus 2019 op -/ 0,45286%. Indien banken geld stallen bij de ECB, dan moeten ze dus een rente betalen. In Nederland kennen we weinig producten die gekoppeld zijn aan de LIBOR tarieven. De rol van de Refirente wordt in Nederland ingevuld door de Euribor.

De rente tarieven begin september 2019 bedragen op jaarbasis;

- 1 maand Euribor -/ 0,452%
- lineaire lening 5 jaar gelijk -/ 0,24%
- lineaire lening 10 jaar gelijk -/ 0,05%
- lineaire lening 25 jaar gelijk 0,46%

Verwachting is dat de rente zich de komende tijd op dit lage niveau blijft handhaven.

Hoe beheert de gemeente haar kas?

Het betalingsverkeer van de gemeente Noardeast-Fryslân loopt hoofdzakelijk via de BNG Bank, daarnaast wordt de Rabobank gebruikt voor het afstorten van contante gelden en als service naar de klanten. Het saldo op deze rekening zal periodiek worden afgeroomd ten gunste van de BNG-rekening.

Met de BNG Bank is een financieringsovereenkomst afgesloten voor één jaar en wordt telkens per 1 januari stilzwijgend met één jaar verlengd.

Bij de Rabobank is geen kredietfaciliteit aanwezig.

Uiteraard staat het de gemeente Noardeast-Fryslân vrij om tot de kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor een bepaalde periode kort geld aan te trekken.

Hoe staat het met het schatkistbankieren?

Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet FIDO en moet ervoor zorgen dat er een lagere EMU-schuld van de collectieve sector ontstaat.

Omdat het Schatkistbankieren verplicht is gesteld, moeten decentrale overheden alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist onderbrengen.

Wel is er sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijks begrotingstotaal (begrotingstotaal + totale lasten van de primaire begroting, excl. reserves), met een minimum van € 250.000,- en een maximum van € 2.500.000,-. Uitgaande van een begroting van circa € 135,4 miljoen zal de minimum grens net boven de € 1,0mln liggen.

De komende jaren zal de gemeente Noardeast-Fryslân meer aan schatkistbankieren gaan doen. Dit komt voornamelijk tot uiting wanneer de aandelentransactie van Eneco heeft plaatsgevonden. Dit zal tot een positief effect op de rekeningcourant leiden.

Hoe staat het met het renterisicobeheer?

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om dit renterisico te beheersen wordt er in de wet FIDO een renterisiconorm bepaald. Voor gemeenten bedraagt de renterisiconorm maximaal 20% van het begrotingsbedrag bij aanvang van het begrotingsjaar.

Berekening renterisiconorm 2020

(bedragen x € 1.000)	€
Begrotingstotaal	139.381
Renterisico percentage	20%
Renterisiconorm	27.876

Toetsing renterisico aan norm 2020

(bedragen x € 1.000)	€
Renterisico (renteherziening en aflossing)	5.361
Renterisiconorm	27.876
Onderschrijding	-/- 22.515

Uit bovenstaande berekening blijkt dat de gemeente Noardeast-Fryslân binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft. De totale schuld van de gemeente per 1 januari 2020 bedraagt naar verwachting € 86.798.000,- (excl. doorgeleende gelden).

De kasgeldlimiet (het bedrag waarvoor op basis van kortgeld financiering mag worden aangetrokken) bedraagt 8,5% van het gemeentelijke budget bij aanvang van het begrotingsjaar 2020. De kasgeldlimiet zal over het jaar 2020 8,5% van € 139.381.000,- is € 11.847.000,- zijn.

Het is toegestaan om tijdelijk, gedurende drie opeenvolgende kwartalen, de kasgeldlimiet te overschrijden.

Wat is het kredietrisico op verstrekte geldleningen?

De gemeente staat borg voor een aantal geldleningen. Gezien het feit dat voor de meeste van deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant staat, kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig. Dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen (denk hierbij aan Woningcorporatie Vestia) en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25%, van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten voor 50% van deze schuld (na uitputting van het garantievermogen en betaling van de directe schadegemeentes) verplicht zijn deze overblijvende schuld, middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening.

Hoe gaan we om met de wet HOF?

In de wet Houdbare Overheids Financiën (wet HOF) worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.

Elke gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten. De VNG adviseert gemeenten om niet te sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat verhindert een uitruil van plussen en minnen tussen gemeenten ten opzichte van de individuele EMU-referentiewaarde en leidt mogelijk tot een onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld.

Als gemeente Noardeast-Fryslân hebben wij aandacht voor de schuldpositie van onze gemeente via de jaarstukken en begroting en de daarin verplicht opgenomen paragraaf Financiering. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de gemeente Noardeast-Fryslân geen specifiek schuldenbeleid heeft.

Hoe verdelen we de rente?

De rentekosten worden verdeeld aan de taakvelden op basis van een omslagrente. Hierbij worden de totale rentekosten eerst gecorrigeerd met de doorgeleende geldleningen en de toerekening aan de grondexploitaties.

Het totaal toe te rekenen rente aan de taakvelden bedraagt € 2.446.422,-, wat neerkomt op 1,96%. Het renteresultaat op het taakveld treasury ontstaat door afronding.

In de volgende tabel wordt de renteverdeling schematisch weergegeven.

externe rentelasten over de korte en de lange financiering	2.656.576
externe rentebaten:	
-geldleningen woningbouw	-57.353
-hypothecaire geldleningen	-16.897
-overige geldleningen	-62.653
Totaal door te rekenen externe rente (1)	2.519.673
-aan grondexploitatie door te belasten rente	-73.251
-rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	
<i>Saldo door te rekenen rente (2)</i>	<i>-73.251</i>
Rente over eigen vermogen (3)	-
Rente over voorzieningen (4)	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3+4)	2.446.422
<i>werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)</i>	<i>2.452.604</i>
Renteresultaat op het taakveld treasury	27.612

Wat is ons EMU-saldo?

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFV) is in mei 2018 de afspraak gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor de jaren 2019 tot en met 2022 totaal 0,4% van het BBP bedraagt.

		jaarrek. 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
	Omschrijving	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	n.v.t	-4.302	-1.360	3.964	891	-459
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	n.v.t	11.601	-967	-4.154	-3.708	-4.283
3	Mutatie voorzieningen	n.v.t	395	-14	331	-3	103
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	n.v.t	-1.816	-2.346	-338	2.070	355
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	n.v.t	0	0	4.100	4.100	4.100
	Berekend EMU-saldo	n.v.t	-13.692	1.939	4.737	3.350	-184

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces van dienstverlening. De interne organisatie staat ten dienste van dit proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, huisvesting en automatisering van invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten. Daarmee is bedrijfsvoering primair een taak van het college, maar de gemeenteraad heeft als taak en verantwoordelijkheid om ten aanzien van de bedrijfsvoering zowel de kaders te stellen als de uitvoering van het beleid te controleren.

De paragraaf bedrijfsvoering is een verplichte paragraaf volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en moet "ten minste inzicht geven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering" (BBV art 14).

De term 'bedrijfsvoering' verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting ('PIOFACH'), aangevuld met en juridisch en inkoop.

In deze paragraaf worden de uitgangspunten beschreven voor het sturen, beheersen en realiseren van de beleidsdoelstellingen rekening houdend met de specifieke situatie van de gemeente Noardeast-Fryslân. De medewerkers van de gemeente Noardeast-Fryslân werken voor twee gemeenten: Noardeast-Fryslân en gemeente Dantumadiel. Dit is geregeld in een centrumregeling en een dienstverleningshandvest.

In het kader van artikel 213a (onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid) voert het college daartoe onderzoek uit en rapporteert jaarlijks over de voortgang. Daarom is tot slot van deze paragraaf ook een beeld geschetst van de interne controles en het onderzoek in het kader van artikel 213a in 2019.

Personeel

Personeelsopbouw

De kern van de organisatie betreft de vaste formatie zoals die vastgesteld was bij het organisatie- en formatieplan (inclusief addendum). Door het insourcen bij het sociaal domein is de vast formatie uitgebreid. De kosten van deze insourcing zijn gedekt door het vervallen van subsidie aan de instellingen waar deze taak eerst werd uitgevoerd. Daarnaast is de formatie verminderd met de griffie medewerkers die onder directe aansturing van de griffier van Noardeast-Fryslân vallen.

Door de financiële tekorten die in het vorige jaar (2019) zijn geconstateerd is de formatie onder druk komen te staan. Op basis van de tweede evaluatie organisatie- en formatieplan en de benchmark formatie en kosten moeten keuzes gemaakt worden om recht te doen aan de financiële positie in relatie tot de formatieopbouw.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage over 2018 was 7,36%. Dit ligt 2,36% boven de gemeentelijke verzuimnorm. De doelstelling op organisatieniveau is een verlaging van minimaal 1% per jaar tot het behalen van een verzuimpercentage van 5% in 2021.

Op teamniveau wordt door de leidinggevenden een percentuele doelstelling voor verlaging van het ziekteverzuim geformuleerd. Deze teamdoelstellingen worden opgenomen in de teamjaarplannen.

Beleidsontwikkeling

In 2020 zullen diverse beleidsonderdelen worden uitgewerkt. Het gaat hierbij om het project integriteit, invoeren gesprekscyclus, project Strategische personeelsplanning en het verder ontwikkelen van opleidingsbeleid. Deze laatstgenoemde projecten en beleidsontwikkelingen vloeien voort uit het in 2019 afgeronde programma Mei wille wurkje. Een programma dat individuele- en organisatieontwikkeling heeft gestimuleerd. Deze lijn zal in 2020 verder worden doorgetrokken.

Sturingsinformatie

In het voorgaande jaar (2019) is er veel inzet gepleegd op het op orde brengen van diverse administraties, waaronder de koppeling tussen personeelsadministraties en financiële administraties. In 2020 moet de aandacht uitgaan naar het consistent leggen van deze verbanden om tot een betere sturing te kunnen komen.

Informatie

In 2019 is met het project Saken op Oarder een groot deel van de eerder gesignaleerde achterstand in archivering ingelopen; in de eerste helft van 2020 wordt dit project afgerond. Daarnaast heeft in 2019 (samen met Leeuwarden en Waadhoeke) een aanbesteding plaatsgevonden voor een nieuw zaakstelsel. Het jaar 2020 zal in het teken staan van de invoering hiervan, waarmee we als organisatie een volgende stap zetten in het digitaliseren van onze processen en daarmee ook archivering beter op orde gaan krijgen.

Organisatie

De ambtelijke fusie en daarop volgende herindeling hebben een zware wissel getrokken op de organisatie. Zowel beleidsafdelingen (harmonisatie van beleid) als uitvoerende afdelingen (integratie van systemen, afronden werk voor oude gemeenten en inrichten administratie voor de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân) hebben heel veel extra werk moeten verzetten.

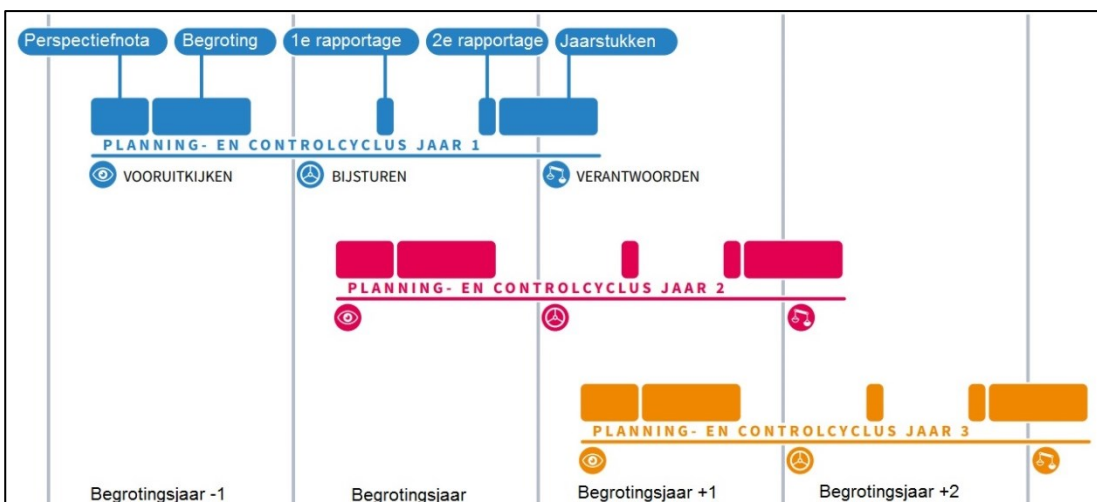
In het derde kwartaal van 2019 is de eerder afgesproken tweede evaluatie van organisatie en formatie (O&F) van de gemeente gestart. Als eerste is door Berenschot een benchmarkonderzoek uitgevoerd naar de uitvoeringskosten van het primair proces van de gemeente. Hierbij zijn de kosten die wij maken vergeleken met de uitvoeringskosten van andere, vergelijkbare, gemeenten om een objectieve beoordeling mogelijk te maken. Het benchmarkonderzoek toont aan dat de totale kosten van het uitvoeringsapparaat, dat zowel voor Noardeast-Fryslân als Dantumadiel werkt, niet significant afwijken van de benchmark. Natuurlijk zijn er op onderdelen afwijkingen, zowel naar boven als naar beneden. Deze afwijkingen worden nader onderzocht. Vervolgens is een groot aantal interviews in de organisatie afgenomen, deze interviews vinden plaats door BMC in samenwerking met een interne projectgroep. Deze interviews plus de benchmark leveren de input voor een beoordeling welke dingen goed gaan en welke dingen verbetering behoeven, waarna vastgesteld wordt of en zo ja welke organisatieaanpassingen nodig zijn. Gezien de financiële situatie van beide gemeentes zullen efficiency van uitvoering en effectiviteit van besluitvorming belangrijke doelen zijn. In de loop van het eerste kwartaal 2020 zullen de uitkomsten van de evaluatie O&F 2 bekend zijn en besproken worden met college en de OR.

Financiën

In de financiële verordening 2019 regelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financieel beleid, de financiële organisatie en het financieel beheer en heeft zo de procedures rondom en vormgeving van het financiële proces voorgeschreven. De verordening is verplicht op van artikel 212 van de Gemeentewet.

Planning en controlcyclus

In onderstaand schema staan de instrumenten die de gemeenteraad dienst staan. Tevens wordt schematisch aangegeven wanneer de verschillende planning en control documenten behandeld worden. De cyclus komt elk jaar terug en gaat uit van het PDCA-principe (Plannen, Doen, Controleren, Aanpassen)

Vooruitkijken:

De perspectiefnota is een richtinggevend document die vertaald wordt in de begroting. De voorstellen in de perspectiefnota worden pas definitief als daarover bij de begroting wordt besloten. De begroting is het document waarmee de raad aangeeft wat zij wil bereiken in het komende jaar. Daarin worden beleid en financiën tegen elkaar afgewogen en zal er sprake moeten zijn van een structureel en sluitend perspectief.

Bijsturen:

Gedurende het jaar zijn er twee momenten om tussentijds bij te sturen. Dit zijn de beide tussentijdse rapportages waarvan er één in het voorjaar en één in het najaar wordt behandeld. De rapportages zijn een weergave van de voortgang van de doelen enerzijds en geeft inzicht in de financiële afwijkingen anderzijds.

Verantwoorden:

De jaarrekening is het sluitstuk van de planning- en controlcyclus. In dit document wordt verantwoording afgelegd over het uitgevoerde beleid en de financiën van de gemeente.

Financiële positie

Voor 2020 is het monitoren en van de financiële positie en het realiseren van beoogde ombuigingen van groot belang om de begroting structureel en reëel in evenwicht te krijgen. Via de planning- en control documenten zullen wij de raad op de hoogte van de voortgang houden.

Administratieve organisatie

Het jaar 2020 zal het eerste jaar zijn voor het team waarbij de afdeling op eigen benen staat en de achterstanden van de afgelopen drie jaar nagenoeg achter zich kan laten. De werkprocessen zullen nog eens nader onder de loep worden genomen, waarmee wordt gestreefd naar efficiëncyslagen van de werkprocessen.

Ook zullen we kijken of we, onder andere door de inzet van “robotisering”, nog verdere efficiëncyslagen mogelijk kunnen maken.

Automatisering

Inmiddels 3 jaar wordt door het Shared Service Center Leeuwarden in een centrumgemeente constructie voorzien in vrijwel de gehele ICT-omgeving voor Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Geconcludeerd mag worden dat dienstverlening alleszins naar behoren verloopt. De systemen zijn goed op orde en vertonen nagenoeg geen uitval waardoor er sprake is van een betrouwbare ICT-omgeving. In dit verband is het noemenswaardig dat de fusie van de drie gemeentes in dit samenwerkingsverband zeer goed is verlopen. Op het gebied van de benodigde software zien we een grote mate van samenwerking waarbij de gemeente Leeuwarden meer en meer de feitelijke contracthouder is. Dit levert in de gezamenlijkheid financiële voordelen op en zal zich ook in de toekomst verder door ontwikkelen. Hoewel we sinds de start in 2016 de kosten van deze samenwerkingsconstructie behoorlijk hebben zien stijgen blijkt uit een recent uitgevoerde Benchmark dat de uitgaven niet hoger zijn dan vergelijkbare referentie gemeentes.

Een grote ontwikkeling die in het eerste kwartaal van 2020 zijn beslag gaat krijgen is de overgang van een zogenaamde PC-omgeving naar een Citrix-omgeving. Hiermee wordt de ICT-omgeving verder bij de tijd gebracht. Ook verbetert dit de wijze van mobielwerken voor de medewerkers. In de praktijk zal men straks waar dan ook over de benodigde systemen kunnen beschikken. We zien door de toename van het aantal mobiele werkplekken dan ook een toename van de mobiliteit van de medewerkers wat de dienstverlening ten goede zal komen.

Ook zijn er punten van grote zorg. Als gevolg van de financiële positie van zowel Noardeast-Fryslân als Dantumadiel zien we dat de minimaal benodigde investeringsruimte van zo'n € 600.000,- op jaarbasis niet gehonoreerd zal worden. Dit betekent dat een groot aantal zaken die feitelijk geagendeerd moeten worden in 2020 niet ten uitvoer kunnen worden gebracht. Het gaat dan onder meer om vernieuwing van een pakket voor begroten en verantwoorden, een aansluiting op Mijn Overheid en eIDAS, klantgeleiding publykssaken een pilot robotisering en datagedreven werken.

Telefonie

De huidige telefonie-omgeving zal zonder forse investeringen niet meer de functionaliteit kunnen bieden die in het licht van de dienstverlening noodzakelijk is. Daarom is vorig jaar ingeschreven op de landelijke aanbesteding voor bedrijfstelefonie, GT-Connect, een inschrijving die in 2020 vertaald moet worden in de

ingebruikname. Enerzijds om de telefonische bereikbaarheid te optimaliseren, anderzijds om invulling te geven aan de aangegane contractuele verplichting.

Communicatie

De medewerkers zijn het belangrijkste communicatiemiddel van de gemeente. Zij staan in contact met onze inwoners en zorgen ervoor dat de gemeentelijke informatie toegankelijk, betrouwbaar en begrijpelijk is voor onze inwoners, bedrijven en partners. Daarnaast zorgen zij voor verbinding en dialoog. Met name het zorgen voor verbinding en dialoog vraagt om een andere rol en andere vaardigheden van de medewerker. In 2020 is het speerpunt dan ook het communicatiever maken van de gemeentelijke organisatie. Team Kommunikaasje heeft daarin een ondersteunende, adviserende en coachende rol. De communicatievisie en –speerpunten voor de komende jaren worden vastgelegd in een gemeentebreed communicatieplan 2020-2023.

Huisvesting

Afhankelijk van de uitkomsten van het gehouden verdiepingsonderzoek huisvesting en de te maken keuzes op basis van (financiële) haalbaarheid zal verdere actie in 2020 zich voornamelijk concentreren op de realisatie van een adequate huisvesting voor het ambtelijk apparaat. Het ontwikkelen van het werkplekconcept (activiteit gerelateerd werken) maakt hiervan integraal onderdeel uit.

Juridisch

Vanwege de verdere complexiteit van de samenleving is het van groot belang dat de juridische risico's adequaat worden herkend. Goede juridische advisering bij projecten en concernactiviteiten is daarbij van groot belang. In 2020 zal het adviseurschap verder vorm worden gegeven. Tevens zal er meer aandacht komen voor de juridische kwaliteitscontrole. Hierbij zal aandacht worden besteed aan het verbeteren van de juridische processen waarbij specifiek aandacht is voor de processen omtrent wob-verzoeken, bezwaren en klachten.

Inkoop

Sinds de zomer 2018 is de afdeling Inkoop versterkt met de inhuur van een 2-tal senior inkoopadviseurs. In maart 2019 zijn hieraan toegevoegd een startend Inkoopadviseur en een startend Contractbeheerder. Tezamen met de al aanwezige Inkoopadviseur is de formatie voor de afdeling Inkoop momenteel 5 fte.

Als gevolg van de versterking van de Inkoopafdeling zijn er het afgelopen jaar ca. 45 aanbestedingen uitgevoerd/begeleid waarvan ca. 35 Meervoudig Onderhands.

Met de aanstelling van de Kwartiermaker per 1 juli, 2019 wordt er gewerkt aan een Herzien Inkoopbeleid (gereed 4^e kwartaal 2019), een up to date inkoopkalender, verdere ontwikkeling van het team inkoop en in het verlengde daarvan contractmanagement (Openbare Werken/Sociaal Domein) en het administratief beheren van de contracten door het professionaliseren van het contractbeheersysteem waardoor onder meer spendanalyses op leveranciersniveau inzichtelijk worden. Met het actualiseren van het Inkoopbeleid harmoniseert Inkoop hierin verder haar processen binnen de ambtelijke organisatie waardoor we beter in staat zijn te adviseren en ondersteunen in met name onderdrempelige aanbestedingen (meervoudig onderhands) en vraagstukken die dikwijls te maken hebben met de rechtmatigheid van aankopen.

Nadrukkelijk wordt de samenwerking gezocht met ondernemers uit de regio. Begin 2019 is een bijeenkomst geweest op het gemeentehuis te Dokkum met een 40-tal ondernemers uit de regio en de 'Grosslijst-tool' uitgelegd en beschikbaar gesteld waarmee ondernemers zich kunnen aanmelden voor uitvoering van een Werk. Hiermee willen we meer ondernemers uit de regio inzetten om een Werk voor ons te laten uitvoeren.

Voor zover mogelijk wordt aan leveranciers gevraagd om in aanbestedingen invulling te geven aan duurzaamheid/circulaire economie en een bijdrage te leveren aan maatschappelijk verantwoord ondernemen door bijv. het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Social Return).

Interne onderzoeken

Ontwikkelagenda control

Om als een betrouwbare organisatie de basis op orde te hebben, te houden en te weten in welke richting we verder willen ontwikkelen is een ontwikkelagenda control opgesteld. De eerstelijnscontrole in relatie tot de financiële rechtmatigheid en de getrouwheid zal in de toekomst door de teams zelf worden uitgevoerd, zodat

Control zich meer op tweede en derdelijnscontrole kan richten. De beide colleges moeten in 2021 zelf een verklaring voor de financiële rechtmatigheid af kunnen geven, dit vraagt van Control een onafhankelijke positie (derdelijns). In 2019 zal deze ingezette lijn al merkbaar zijn in de interne controle. De verwachting is dat een aantal teams de basis dan op orde krijgt en zich daarover goed kan verantwoorden. . In 2020 zal een volgende stap gezet worden om de kwaliteitsborging en eerstelijnscontroles binnen de processen goed te organiseren. Concerncontrol zal de teams hierbij vanuit de tweede lijn ondersteunen. Hiermee wordt bereikt dat Concerncontrol zich vanaf 2021 kan richten op een rol in de tweede en derde lijn en daarmee voldoende onafhankelijk is om de colleges te ondersteunen in het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring.

Risicomanagement

Er is in 2019 een start gemaakt met het invoeren van risicomanagement in onze organisatie door de medewerkers te betrekken bij het risicomanagement en hun input te laten geven in de risicoparagraaf van de begroting. Hiermee wordt ook voor het bestuur het inzicht in risico's en beheersing van risico's versterkt. In 2020 gaan we door met de ontwikkeling van risicomanagement op een zodanige wijze dat bij ontwikkeling van nieuw beleid en van uit te voeren plannen naast het beschrijven van de kansen ook voldoende aandacht wordt gegeven aan de daaraan verbonden risico's en mogelijke beheersmaatregelen. Op deze wijze komt de organisatie verder in control.

Tweede evaluatie organisatie en formatie

In 2019 wordt een tweede evaluatie uitgevoerd naar organisatie en formatie. Naar aanleiding daarvan zal een verbeterplan opgesteld worden dat in 2020 geïmplementeerd wordt.

Kwaliteitsonderzoeken vanaf 2020:

Medewerkersonderzoek (Internetspiegel)

Voorgesteld is om in 2020 te starten met continue meting van gegevens m.b.t. de werkbeleving op alle niveaus. Dit met behulp van een gevalideerde flexibele onderzoeksopzet (qua frequentie, qua inhoud en qua doelgroep), aansluitend op voorgestane doorontwikkeling van de organisatie.

Met dit onderzoek is benchmarken goed mogelijk; dit is het meest benutte medewerkersonderzoek door overheidsorganisaties. Doel is continue verbetering van de organisatie en verbetering van de kwaliteit conform de tien uitgangspunten van de besturings- en organisatiefilosofie.

Start en uitvoering in 2020 is wel afhankelijk van de gemeentelijke financiële mogelijkheden.

Dashboard Dienstverlening

Om tot continue verbetering van het functioneren van de organisatie te komen, is het goed systematische metingen in te voeren op het gebied van meting van levering van diensten door het KCC. Hiermee wordt bijgedragen aan het verbeteren van servicegerichte integrale dienstverlening afgestemd op behoeften van inwoners en doelgroepen, optimaliseren van de klanttevredenheid en het optimaliseren loketfunctie.

Start en uitvoering in 2020 is wel afhankelijk van de gemeentelijke financiële mogelijkheden.

Vensters voor Bedrijfsvoering

Om tot continue verbetering van het functioneren van de organisatie te komen, is voorgesteld systematische metingen in te voeren op het gebied van meting van bedrijfsvoering,

Het betreft de componenten: Vensters voor bedrijfsvoering: (meting bedrijfsvoeringsgegevens), waar een groot deel van alle overheidsorganisaties aan deelneemt en waarbij gegevens vergeleken kunnen worden. Hiermee wordt bijgedragen aan het verbeteren van de dienstverlening en een gezond financieel beleid voor de langere termijn.

Start en uitvoering in 2020 is wel afhankelijk van de gemeentelijke financiële mogelijkheden.

Kwaliteitsonderzoeken vanaf 2021:

Klantonderzoeken

Voorgesteld is om periodiek Burgerpeilingen en benchmarkonderzoek via Waarstaatjegemeente uit te voeren.

Doel hiervan is continue verbetering van de organisatie; verbetering van de kwaliteit en de dienstverlening. Het betreft een driejaarlijkse peiling Waarstaatjegemeente en verdiepend onderzoek.

Paragraaf verbonden partijen

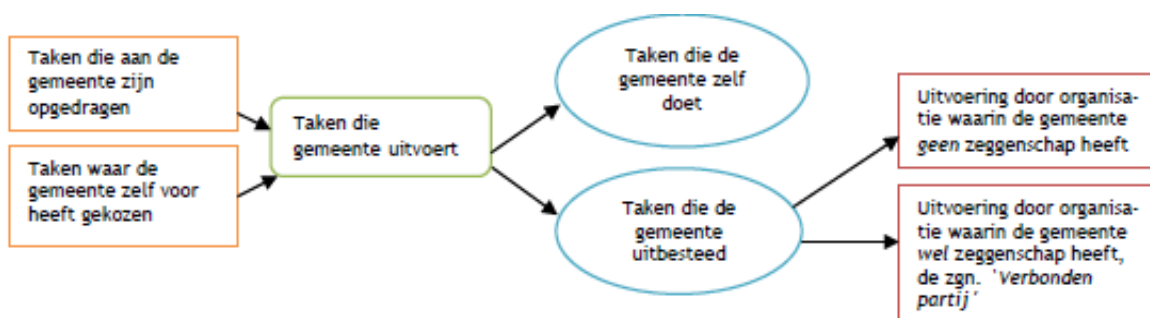
Inleiding

De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen. Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- de activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente *geen* zeggenschap heeft;
- de activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente *wel* zeggenschap heeft.

Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaot- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.
- Privaatrechtelijke verbonden partij
Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek. Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:
- Verenigingen;
 - commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
 - naamloze vennootschappen;
 - besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- de lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
 - gemeenschappelijke regelingen;
 - vennootschappen en coöperaties;
 - stichtingen en verenigingen;
 - overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- de wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- de verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
 - de verwachte omvang van het financieel resultaat;
 - de eventuele risico's.

Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.

De gemeente heeft de volgende verbonden partijen:

- Gemeenschappelijke regelingen;
 - GR Shared Servicecentrum Leeuwarden
 - GR Veiligheidsregio Fryslân
 - GR Sociaal Domein Fryslan
 - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
 - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
 - GR Leer en werkbedrijf NoardEast Fryslân
 - GR Mobiliteitsburo Noardeast Fryslân
 - GR Recreatieschap de Marrekrite
- Vennootschappen en coöperaties;
 - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
 - Exploitatiemaatschappij Havencomplex Lauwersoog BV
 - NV Eneco Beheer
 - NV Stedin groep
 - Afvalsturing Friesland NV(Omrin)(verwerken van afval)
 - BV Fryslân Miljeu Noordwest (Omrin) (inzamelen afval)
 - Bank Nederlandse Gemeenten

- Bedrijvencentrum in Dokkum
- Stichtingen en verenigingen;
 - Stichting Elan onderwijsgroep
 - Stichting monumentenbehoud
 - Stichting Roobol
 - Stichting zwembad Ferwerderadeel
 - Stichting beheer zwembad Ferwerderadeel
 - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
 - Vereniging van Friese Gemeenten
 - Stichting Dataland
 - Vereniging van Waddenzeegemeenten
 - IJswegencentrale Oostergo
- Overige verbonden partijen;
 - Geen

- **Gemeenschappelijke regelingen**

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân
<i>Juridische status</i>	Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De regeling is getroffen ten behoeve van de dienstverlening van de gemeente Noardeast-Fryslân (centrumgemeente) aan de gemeente Dantumadiel (gastgemeente) Staatscourant 63678 8-11-2018). Het college en de burgemeester van de gastgemeente laten door de centrumgemeente in beginsel alle gemeentelijke taken uitvoeren, voor zover deze niet aan anderen zijn opgedragen of overgedragen en als zodanig zijn beschreven in het dienstverleningshandvest zoals bedoeld in artikel 7 centrumregeling.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De gemeente Noardeast-Fryslân is centrumgemeente, als bedoeld in artikel 8 , vierde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, (art 3 centrumregeling). ◦ Het college en de burgemeester van de gastgemeente zullen bij afzonderlijk mandaatbesluit de bevoegdheden die samenhangen met de taken zoals vermeld in artikel 4 van de centrumregeling opdragen aan de overeenkomstige bestuursorganen (art 5 centrumregeling) . • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ In het dienstverleningshandvest wordt de centrumregeling nader uitgewerkt, (art 7 centrumregeling). ◦ In ieder geval wordt geregeld: <ul style="list-style-type: none"> • De uitvoeringskaders;

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân								
	<ul style="list-style-type: none"> De kwaliteitseisen van de taakuitvoering De verdeelsleutel en de bijdrage van de gastgemeente in de uitvoeringskosten van de centrumgemeente. 								
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>14.298</td> <td>14.298</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	14.298	14.298
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)							
2020	14.298	14.298							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	p.m.	p.m.
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)							
2020	p.m.	p.m.							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	p.m.	p.m.
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)							
2020	p.m.	p.m.							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2020: p.m.								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Noardeast-Fryslân en Leeuwarden (Shared Servicecentrum Leeuwarden)
<i>Juridische status</i>	Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De regeling wordt getroffen i.v.m. het tot stand brengen van goede facilitaire voorzieningen (ICT) ter ondersteuning van de uitvoering van de gemeentelijke taken van openbaar belang waarvoor goede ICT voorzieningen noodzakelijk zijn. Het gaat om bundeling van kennis, personeel en ervaring t.b.v. de openbare dienstverlening aan de burgers (art 2 centrumregeling).</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> De gemeente Leeuwarden is centrumgemeente als bedoeld in artikel 8 lid 4 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (art 3 centrumregeling) Het college van B&W van Noardeast-Fryslân verleent bij separaat vast te stellen besluit mandaten, volmachten en machtigingen aan het college van B&W van de centrumgemeente, die nodig zijn om de i.h.k. van deze regeling te sluiten Service Level Agreement (SLA) en andere te sluiten overeenkomsten, uit te voeren middels het Shared Service Centrum. Het college van de centrumgemeente stemt in met de verleende mandaten etc. zoals bedoeld in dit artikel 4 centrumregeling.

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Noardeast-Fryslân en Leeuwarden (Shared Servicecentrum Leeuwarden)						
	<ul style="list-style-type: none"> • Financieel belang: (art 5 centrumregeling) <ul style="list-style-type: none"> ◦ In het SLA is nadere uitwerking gegeven aan de regeling. ◦ In het SLA en de Servicecatalogus zijn ondermeer geregeld : <ul style="list-style-type: none"> • De uitvoeringskaders; • De kwaliteitseisen van de taakuitoefening; • De verdeelsleutel en de wijze waarop Noardeast-Fryslân een financiële bijdrage levert in de kosten die de centrumgemeente maakt voor de uitvoering van de taken. 						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>2.031</td> <td>2.031</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	2.031	2.031
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	2.031	2.031					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	p.m.	p.m.
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	p.m.	p.m.					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	p.m.	p.m.
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	p.m.	p.m.					
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2020: p.m.						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-						

<i>Verbonden partij</i>	Veiligheidsregio Fryslân
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer 3 Soarch en Wolwêzen
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweertzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten; ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit: <ol style="list-style-type: none"> a. de voorzitter van het algemeen

<i>Verbonden partij</i>	Veiligheidsregio Fryslân						
	<p>bestuur</p> <p>b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid</p> <p>c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid</p> <p>De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. 						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>4.376</td> <td>4.535</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	4.376	4.535
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	4.376	4.535					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>4.092</td> <td>3.557</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	4.092	3.557
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	4.092	3.557					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>74.311</td> <td>76.049</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1000)	Begroting 31-12 (x € 1000)	2020	74.311	76.049
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1000)	Begroting 31-12 (x € 1000)					
2020	74.311	76.049					
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2020: -477 x € 1.000						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-						

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappeling regeling met centrumgemeente</i>
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen

Verbonden partij	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr 61128, dd 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen. ◦ De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden nagecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten. ◦ De jaarrekening 2018 is een voorlopige jaarrekening.

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	171	171
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
	2018	0	0
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
	2018	0	0
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1000 : -113		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Welstandszorg Hûs en Hiem										
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>										
<i>Programma</i>	5 Wenjen en omjouwning										
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet en adviesing over toepassing van de Monumentenwet.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt. ◦ De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan. ◦ Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis. <p>Aandeel van de gemeente in de exploitatie: x € 1.000:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td>Voorm. gemeente Dongeradeel</td> <td style="text-align: right;">58</td> </tr> <tr> <td>Voorm. gemeente Ferwerderadiel</td> <td style="text-align: right;">27</td> </tr> <tr> <td>Voorm. gemeente Kollumerland c.a.</td> <td style="text-align: right;">33</td> </tr> <tr> <td>Totaal gemeente Noardeast-Fryslân</td> <td style="text-align: right;">118</td> </tr> </table>			Voorm. gemeente Dongeradeel	58	Voorm. gemeente Ferwerderadiel	27	Voorm. gemeente Kollumerland c.a.	33	Totaal gemeente Noardeast-Fryslân	118
Voorm. gemeente Dongeradeel	58										
Voorm. gemeente Ferwerderadiel	27										
Voorm. gemeente Kollumerland c.a.	33										
Totaal gemeente Noardeast-Fryslân	118										
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)								
	2018	118	118								

<i>Verbonden partij</i>	Welstandszorg Hûs en Hiem								
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>321</td> <td>321</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	321	321
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	321	321							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>120</td> <td>120</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	120	120
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	120	120							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1000 : 47								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	5 Wenjen en Omjouwing
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang</u>: De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Het openbaar lichaam heeft de volgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017. • aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen; • adviserende en voorbereidende taken tbv bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen; • de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur; • het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht;

<i>Verbonden partij</i>	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)						
	<ul style="list-style-type: none"> • het in stand houden van een Milieualarmnummer. <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuur belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur. ◦ De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting; ◦ De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief. ◦ Conform artikel 30 g.r. Fumo 2017 						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>881</td> <td>881</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	881	881
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	881	881					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>854</td> <td>854</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	854	854
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	854	854					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>3.100</td> <td>3.100</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	3.100	3.100
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	3.100	3.100					
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2020: 0						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-						

<i>Verbonden partij</i>	Leer- werkbedrijf NoardEast-Fryslân
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân</i>
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen 6 Iepenbiere Romte
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeids)re-integratie van de doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem

<i>Verbonden partij</i>	Leer- werkbetrijf NoardEast-Fryslân		
	<p>reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel en de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Deze vm gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan. ◦ Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam. ◦ De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen. 		
<i>Financieel belang (dit betreft de gemeentelijke bijdrage)</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1000)	Begroting 31-12 (x € 1000)
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1000)	Begroting 31-12 (x € 1000)
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2020: 0		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân						
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoeringsorganisatie</i>						
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen						
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytstjerkeradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken in de regio Noordoost Fryslân op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr 16823 dd 22-3-2017).</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting. • Opheffing: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten. ◦ Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging. 						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>1.824</td> <td>1.879</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	1.824	1.879
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	1.824	1.879					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	0	0
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	0	0					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2020</td> <td>0</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2020	0	
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)					
2020	0						
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2020 wordt een resultaat van € 0 verwacht.						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-						

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap. De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bevorderen van waterrecreatie • Het bevorderen van landrecreatie • Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie) <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaatsvervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. • Financieel belang <ul style="list-style-type: none"> ◦ De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten. ◦ Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%. ◦ Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen. ◦ Voor de begroting 2020 zijn de vastgestelde parameters: <ul style="list-style-type: none"> • Domein water: 40% inwoners; 40 % watersportovernachtingen; 20% meters aanlegvoorziening. • Domein landrecreatie: 50% inwoners; 50% landovernachtingen. • Domein baggeren: aantal meters aanlegvoorzieningen. • Deze parameters zullen in 2022 worden herijkt.

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	41	42
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1000)	Begroting 31-12 (x € 1000)
	2020	4.901	5.180
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1000)	Begroting 31-12 (x € 1000)
	2020	1.370	1.370
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2020, x € 1.000: -/- 147, met als dekking uit de algemene reserve tot hetzelfde bedrag. Hierdoor komt de algemene reserve € 70.000 negatief te staan		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	Een negatieve algemene reserve met positieve bestemmingsreserves.		

- **Vennootschappen en coöperaties**

<i>Verbonden partij</i>	NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland		
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke belang: Stemrecht op grond van aandelen. • Financieel belang: De gemeente Noardeast-Fryslân (voormalige gemeenten Dongeradeel en Kollumerland c.a.) bezit een groot deel van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Het aandelenbezit is: vm Dongeradeel: 36,75% (3.676 x € 50) en vm Kollumerland c.a.: 18,1%. (1.809 x € 50) Het totaal voor Noardeast-Fryslân is 54,85 % (5.485 x € 50). Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2018 niet gewijzigd. . 		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	274	274
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	10.740	11.626

<i>Verbonden partij</i>	NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland		
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
	2018	16.318	25.345
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 885		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Exploitiemaatschappij Havencomplex Lauwersoog BV		
<i>Juridische status</i>	Besloten vennootschap		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De regionale economische ontwikkeling en de werkgelegenheid in de haven. <u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Bezit van aandelen, op grond waarvan de gemeente stemrecht heeft. • Financieel belang: De gemeente Noardeast-Fryslân (vm gemeente Dongeradeel) bezit een groot deel van de aandelen (45%) in de Exploitiemaatschappij Havencomplex Lauwersoog, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. De waarde van het totale aandelenkapitaal is € 18.151 		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	8	8
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	103	467
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	1.661	1379
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018, x € 1.000 : 64		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	NV Eneco Beheer		
<i>Juridische status</i>	Naamloze vennootschap		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Beschikbaarheid van energievoorzieningen en de daarvoor noodzakelijke infrastructuur. <u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: De gemeente Noardeast-Fryslân (vm gemeente Dongeradeel, vm Ferwerderadiel en vm Kollumerland c.a.) bezitten een klein deel van de aandelen in Eneco. Door fusies en schaalvergroting 		

<i>Verbonden partij</i>	NV Eneco Beheer								
	<p>heeft de bestuurlijke invloed van betekenis ingeboet. Het financiële belang in de onderneming staat nu voorop. De gemeente heeft stemrecht op basis van aandelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Financieel belang: De gemeente heeft het volgende aantal aandelen: <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>v.m. Dongeradeel:</td> <td style="text-align: right;">16.824</td> </tr> <tr> <td>v.m. Ferwerderadiel:</td> <td style="text-align: right;">6.044</td> </tr> <tr> <td>v.m. Kollumerland c.a.:</td> <td style="text-align: right;"><u>4.002</u></td> </tr> <tr> <td>Noardeast-Fryslân</td> <td style="text-align: right;">26.870</td> </tr> </table> <p>Betreft dividend dat in natura is uitgekeerd in de vorm van aandelen. Conform de bbv voorschriften is de waarde nul.</p>	v.m. Dongeradeel:	16.824	v.m. Ferwerderadiel:	6.044	v.m. Kollumerland c.a.:	<u>4.002</u>	Noardeast-Fryslân	26.870
v.m. Dongeradeel:	16.824								
v.m. Ferwerderadiel:	6.044								
v.m. Kollumerland c.a.:	<u>4.002</u>								
Noardeast-Fryslân	26.870								
<i>Financieel belang</i>	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">0</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	0	0		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	0	0							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td style="text-align: center;">2.869.000</td> <td style="text-align: center;">2.939.000</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)	2018	2.869.000	2.939.000		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)							
2018	2.869.000	2.939.000							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td style="text-align: center;">2.787.000</td> <td style="text-align: center;">2.804.000</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	2.787.000	2.804.000		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	2.787.000	2.804.000							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 121.000								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>In de raadsvergadering van juli 2019 is het aandeelhouderschap van Eneco behandeld. Het college van Burgemeester en Wethouders is voornemens het aandeelhouderschap van Eneco af te bouwen en de aandelen te verkopen. De gemeenteraad is in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen mee te geven in relatie tot dit voorgenomen principebesluit. De raad heeft besloten geen gebruik te maken van deze mogelijkheid. Voor een nadere toelichting op het voornemen van het college wordt verwezen naar het raadsbesluit 2019/Z231641-2019 van 4 juli 2019</p>								

<i>Verbonden partij</i>	NV Stedin groep
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>
<i>Programma</i>	Algemeene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Stedin is een netbeheerder die elektriciteits- en gasnetten aanlegt, beheert en toekomstbestendig maakt. Stedin faciliteert de energiemarkt.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: De gemeente bezit aandelen, op grond waarvan ze stemrecht heeft. Financieel belang: Het aantal aandelen dat in het bezit van Noardeast-Fryslân is: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Voorm. Dongeradeel: 16.824

<i>Verbonden partij</i>	NV Stedin groep								
	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Voorm. Ferwerderadiel: 6.044 ◦ Voorm. Kollumerland c.a.: <u>4.002</u> ◦ Noardeast-Fryslân 26.870. <p>De waarde van het aandeel is € 100 conform de jaarrekening 2017 van de Stedin groep. Het totaal aantal geplaatste en volgestorte aandelen is 4.970.978.</p>								
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>2.687</td> <td>2.687</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	2.687	2.687
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	2.687	2.687							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>2.582.000</td> <td>2.699.000</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	2.582.000	2.699.000
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	2.582.000	2.699.000							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>3.969.000</td> <td>4.292.000</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	3.969.000	4.292.000
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	3.969.000	4.292.000							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018: 157.000								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	Afvalsturing Friesland (Omrin) (verwerken van afval)						
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>						
<i>Programma</i>	Algemeene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien.						
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval <u>te verwerken</u> op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A met een waarde van € 450 per stuk en 840 gewone aandelen B. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 840 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland. • Financieel belang: De gemeente Noardeast-Fryslân (DFK) is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans per 31-12-2018 met de historische aanschafwaarde van <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>Vm. gem Dongeradeel (OLAF N.V.)</td> <td>€ 54.454</td> </tr> <tr> <td>Vm. gem Kollumerland c.a.</td> <td>€ <u>20.420</u></td> </tr> <tr> <td>Noardeast-Fryslân</td> <td>€ 74.874</td> </tr> </table> 	Vm. gem Dongeradeel (OLAF N.V.)	€ 54.454	Vm. gem Kollumerland c.a.	€ <u>20.420</u>	Noardeast-Fryslân	€ 74.874
Vm. gem Dongeradeel (OLAF N.V.)	€ 54.454						
Vm. gem Kollumerland c.a.	€ <u>20.420</u>						
Noardeast-Fryslân	€ 74.874						

<i>Verbonden partij</i>	Afvalsturing Friesland (Omrin) (verwerken van afval)								
<i>Financieel belang:</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>p.m.</td> <td>90</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2018	p.m.	90
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)							
2018	p.m.	90							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>48.680</td> <td>50.585</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	48.680	50.585
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	48.680	50.585							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>160.130</td> <td>152.203</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	160.130	152.203
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	160.130	152.203							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	<p>Jaarrekening 2018 x € 1.000: 2.026. Van het resultaat is € 95.000 als primair dividend uitgekeerd over de aandelen A en € 26.000 als primair dividend over de aandelen B. Het overige bedrag is aan de reserves toegevoegd. Het dividend is in de cijfers nog onderdeel van het eigen vermogen.</p>								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	BV Fryslân Miljeu Noordwest (Omrin) (inzamelen afval)								
<i>Juridische status</i>	<i>Besloten vennootschap. De BV is een 100% dochter van de NV Fryslân Miljeu (inzameling en reiniging)</i>								
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien.								
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval in te zamelen en te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente Noardeast-Fryslân en uitsluitend op het grondgebied van de vm gemeente Ferwerderadiel. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen. De gemeente Noardeast-Fryslân (vm gem Ferwerderadiel) heeft het contract opgezegd en de opzegtermijn is 4 jaar. Dit betekent dat de dienstverlening per 1-1-2022 zal stoppen.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. • Financieel belang: De gemeente Noardeast-Fryslân (DFK) is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans per 31-12-2018 met de historische aanschafwaarde van <table> <tr> <td>Vm. gem Ferwerderadiel</td> <td></td> </tr> <tr> <td>(Fryslân Miljeu)</td> <td>€ 15.465</td> </tr> <tr> <td>Noardeast-Fryslân</td> <td>€ 15.465</td> </tr> </table>			Vm. gem Ferwerderadiel		(Fryslân Miljeu)	€ 15.465	Noardeast-Fryslân	€ 15.465
Vm. gem Ferwerderadiel									
(Fryslân Miljeu)	€ 15.465								
Noardeast-Fryslân	€ 15.465								

<i>Verbonden partij</i>	BV Fryslân Miljeu Noordwest (Omrin) (inzamelen afval)								
<i>Financieel belang:</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Begroting 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Begroting 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>p.m.</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	2018	p.m.	15
Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)							
2018	p.m.	15							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>3.918</td> <td>3.814</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	3.918	3.814
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	3.918	3.814							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>8.810</td> <td>8.100</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	8.810	8.100
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	8.810	8.100							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 389								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)								
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>								
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing en onvoorzien								
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. • Financieel belang: • De gemeente Noardeast-Fryslân (DFK) bezit een groot aantal aandelen, met een totale waarde van per 31-12-2018: Voorm. Dongeradeel: (76.323) 173.169 Voorm. Ferwerderadiel: (5.967) 13.538 Voorm. Kollumerland c.a. (22.347) <u>55.867</u> Noardeast-Fryslân (104.637) 286.040 								
<i>Financieel belang:</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>p.m.</td> <td>286</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	p.m.	286
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	p.m.	286							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>4.687</td> <td>4.991</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000.000)	2018	4.687	4.991
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000.000)							
2018	4.687	4.991							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>135.169.</td> <td>132.502</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000.000)	2018	135.169.	132.502
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000.000)							
2018	135.169.	132.502							
<i>Omvang resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 per € 1.000.000: 337								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijvencentrum Dokkum BV		
<i>Juridische status</i>	<i>Besloten vennootschap</i>		
<i>Programma</i>	4 Wurk, Bedriuw en Rekreasje		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> In 1996 is het Bedrijvencentrum Dokkum BV opgericht door		

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijvencentrum Dokkum BV ondernemers van de Vereniging van Handel en Industrie Dokkum en Omgeving in samenwerking met de gemeente Dongeradeel. Sinds de oprichting is het uitgangspunt het aanbieden van betaalbare ruimten voor startende ondernemers om van hieruit de onderneming verder te kunnen opbouwen. <u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: In 1996 is het Bedrijvencentrum Dokkum BV door de gemeente Dongeradeel geprivatiseerd. Een schuld aan de gemeente Dongeradeel is omgezet in een aandelenkapitaal van € 173.344. In 1996 is tevens een nieuwe besloten vennootschap opgericht: Bedrijvencentrum Dokkum Holding BV. De gemeente heeft stemrecht op basis van aandelen. Het Bedrijvencentrum Dokkum Holding BV is enige aandeelhouder van het Bedrijvencentrum Dokkum BV. • Financieel belang: De gemeente (v.m. Dongeradeel) heeft 100 aandelen à € 454 (is € 45.400) in het Bedrijvencentrum Dokkum Holding BV. • De gegevens betreffende de jaarrekening 2018 zijn eind 2019 beschikbaar. 						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>45.</td> <td>45</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	45.	45
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2017	45.	45					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>309.</td> <td>304.</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	309.	304.
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2017	309.	304.					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>51.</td> <td>43.</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	51.	43.
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2017	51.	43.					
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2017 x € 1.000: -/- 5						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-						

- Stichtingen en verenigingen

<i>Verbonden partij</i>	Elan onderwijsgroep
<i>Juridische status</i>	<i>Stichting</i>
<i>Programma</i>	2 Mienskip
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van Wet op het Primair Onderwijs <u>Wijze van belang:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang <ul style="list-style-type: none"> ◦ Uit de jaarrekening 2018 van de Elan-onderwijsgroep blijkt het volgende: de deelnemende gemeenten Leeuwarden, Noardeast-Frylân en Waadhoeke hebben een toezichhoudende taak: goedkeuring begroting, jaarrekening en

Verbonden partij	Elan onderwijsgroep								
	jaarverslag en van statutenwijzigingen, benoeming en ontslag leden Raad van Toezicht, ontbinding stichting bij ernstige taakverwaarlozing <ul style="list-style-type: none"> • Financieel belang <ul style="list-style-type: none"> ◦ De deelnemende gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van goed onderwijs ingeval van ernstige taakverwaarlozing door de Elan-onderwijsgroep. 								
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>p.m.</td> <td>p.m.</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	p.m.	p.m.
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	p.m.	p.m.							
Eigen vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>4.961</td> <td>4.622</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	4.961	4.622
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	4.961	4.622							
Vreemd vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>2.085</td> <td>2.168</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	2.085	2.168
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	2.085	2.168							
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2018 x € 1.000: -/- 339 Het tekort wordt gedekt uit de reserves.								
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-								

Verbonden partij	Stichting monumentenbehoud								
Juridische status	Stichting								
Programma	5 Wenjen en omjouwning								
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> Het in stand houden en beschermen van de monumenten als bedoeld in de monumentenwet. Het werkgebied is de vm gemeente Dongeradeel.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De voorzitter van het dagelijks bestuur wordt door de raad van de vm gemeente Dongeradeel (per 1-1-2019 de gemeente Noardeast-Fryslân) voorgedragen en vervult de functie van voorzitter. ◦ Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Noardeast-Fryslân (vm gemeente Dongeradeel) keuren de begroting en jaarrekening goed. • Financieel belang: De vm gemeente Dongeradeel heeft bij de oprichting in 1993 een startkapitaal van € 454 (=1000 gulden) ingebracht. 								
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>0,4</td> <td>0,4</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	0,4	0,4
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	0,4	0,4							

<i>Verbonden partij</i>	Stichting monumentenbehoud		
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	483	477
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	90	60
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1000: 6 negatief		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Stichting ROOBOL
<i>Juridische status</i>	<i>Stichting</i>
<i>Programma</i>	2 Mienskip
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslan, Dantumdiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingsschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichthoudende functie. <ul style="list-style-type: none"> ◦ Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school. ◦ Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten) • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zonodig de stichting te ontbinden. ◦ In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder

<i>Verbonden partij</i>	Stichting ROOBOL						
	<p>goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten)</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd na het boekjaar) verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten) 						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>pm</td> <td>pm</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	pm	pm
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	pm	pm					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>5.349</td> <td>5.608</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	5.349	5.608
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	5.349	5.608					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>2.069</td> <td>2.065</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	2.069	2.065
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	2.069	2.065					
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 259						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	<p>De meerjarenbegroting 2019 tm 2023 , die opgenomen is in de jaarrekening 2018 laten een (dalend) negatief resultaat zien,x € 1.000: -248; -346; -147; -173,-213</p> <p>Roobol wil anticiperen op het dalend aantal leerlingen door samenwerking te zoeken met andere onderwijsbesturen en daarmee samenwerkingsscholen, brede scholen en integrale kind centra aan te gaan. In de huisvestingsprojecten wordt hierop geanticipeerd. De werkelijke leerlingenaantallen 2018 laten een stijging zien tov 2017 (pag 21 jrk18)</p>						

<i>Verbonden partij</i>	Stichting Dataland met een BV Dataland
<i>Juridische status</i>	<i>Stichting</i>
<i>Programma</i>	Algemeene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Dataland ontzorgt, ondersteunt en faciliteert sinds 2011 gemeenten op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie. Zo ontzorgt Dataland alle gemeenten door namens hen deze informatie toegankelijk te maken voor publieke en private ondernemers, zoals notarissen, banken en verzekeraars en makelaars. Dataland is niet alleen van, maar ook voor gemeenten. Dataland faciliteert de gemeenten zich te organiseren en zo hun stem te laten horen bij relevante ontwikkelingen op regionaal en landelijk niveau.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Certificaathouders participeren in DataLand via het bestuur. Een certificaat is te vergelijken met een aandeel

<i>Verbonden partij</i>	Stichting Dataland met een BV Dataland in een private onderneming. Jaarlijks komen de certificaathouders op de certificaathoudersvergadering bij elkaar om het algemene beleid van DataLand te bespreken en goedkeuring te verlenen aan voorgenomen besluiten van het bestuur. De besluiten van de certificaathouders en van het bestuur gelden voor alle participerende en deelnemende gemeenten. De gemeente Noardeast-Fryslân (voormalige gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel) is certificaathouder. <ul style="list-style-type: none"> Financieel belang: (aantal certificaten met waarde) <table> <tr> <td>voormalig Dongeradeel: (12.990)</td> <td>1.299</td> </tr> <tr> <td>voormalig Ferwerderadiel (4.322)</td> <td><u>432</u></td> </tr> <tr> <td>Noardeast-Fryslân (17.312)</td> <td>1.731</td> </tr> </table>	voormalig Dongeradeel: (12.990)	1.299	voormalig Ferwerderadiel (4.322)	<u>432</u>	Noardeast-Fryslân (17.312)	1.731
voormalig Dongeradeel: (12.990)	1.299						
voormalig Ferwerderadiel (4.322)	<u>432</u>						
Noardeast-Fryslân (17.312)	1.731						
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>2</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	2	2
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	2	2					
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>751</td> <td>112</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	751	112
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	751	112					
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>522</td> <td>463</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	522	463
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	522	463					
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor de jaarrekening 2018, € 1.000: -/- 639. Het negatieve resultaat is ten laste van de reserve gebracht.						
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	In de jaarrekening, paragraaf 2.4 licht de directie het volgende toe ten aanzien van de continuïteit, citaat: "Door het bestuur van de vennootschap is in 2019 het besluit genomen tot een overname en afbouw van haar activiteiten. Dit besluit is tevens door de certificaathouders van de vennootschap goedgekeurd. Het bestuur heeft uitgesproken de activiteiten uiterlijk eind december 2021 of zoveel mogelijk eerder te hebben overgedragen of hebben afgebouwd. Hierna zal de vennootschap worden geliquideerd. De verwachting is dat de onderneming met de toekomstige kasstromen deze beëindiging uit eigen middelen kan financieren", einde citaat.						

<i>Verbonden partij</i>	Stichting IJswegencentrale
<i>Juridische status</i>	<i>Stichting</i>
<i>Programma</i>	4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Verbonden partij	Stichting IJswegencentrale								
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De gemeente Dantumadiel, en de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a. en Leeuwarderadeel hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: Het bestuur bestaat uit 15 leden, 3 afgevaardigden uit elke deelnemende gemeente. Het college van b&w doet een bindende voordracht: één afgevaardigde is de burgemeester, één afgevaardigde is het hoofd gemeentewerken en een derde persoon. • Financieel belang: De gemeenten Dantumadiel, de gemeente Noardeast-Fryslân (voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a) en Leeuwarderadeel geven een bijdrage van 0,045 per inwoner. <p>De bijdragen 2017 van de gemeente is:</p> <table> <tr> <td>vm Dongeradeel:</td> <td>1.076</td> </tr> <tr> <td>vm Ferwerderadiel:</td> <td>390</td> </tr> <tr> <td>vm Kollumerland c.a.:</td> <td>579</td> </tr> <tr> <td>Noard East Fryslan</td> <td>2.045</td> </tr> </table> <ul style="list-style-type: none"> • De gegevens van de jaarrekening 2018 zijn eind 2019 beschikbaar. 	vm Dongeradeel:	1.076	vm Ferwerderadiel:	390	vm Kollumerland c.a.:	579	Noard East Fryslan	2.045
vm Dongeradeel:	1.076								
vm Ferwerderadiel:	390								
vm Kollumerland c.a.:	579								
Noard East Fryslan	2.045								
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>2</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	2	2		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	2	2							
Eigen vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>71</td> <td>71</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	71	71		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	71	71							
Vreemd vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2017</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2017	0	0		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2017	0	0							
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2017 x € 1000: 0,3 negatief								
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-								

Verbonden partij	Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)
Juridische status	Vereniging
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer

Verbonden partij	Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)						
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: lidmaatschap van de vereniging met stemrecht. • Financieel belang: de leden betalen contributie. <p>De gemeente Noardeast-Fryslân (vm gemeenten DFK) betaalt contributie, x € 1.000: 21 . Betreft contributie over 2019</p>						
Financieel belang:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2019</td> <td>20</td> <td>21</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2019	20	21
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2019	20	21					
Eigen vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>pm</td> <td>pm</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	pm	pm
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	pm	pm					
Vreemd vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>pm</td> <td>pm</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	pm	pm
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	pm	pm					
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2018: geen gegevens						
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-						

Verbonden partij	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)						
Juridische status	Vereniging						
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer						
Openbaar en wijze van belang	<p><u>Openbaar belang:</u> De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten. • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De leden betalen contributie, conform de statuten. <p>De gemeente Noardeast-Fryslân, x € 1.000: 63 Betreft contributie voor 2019.</p>						
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>64</td> <td>63</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	64	63
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	64	63					
Eigen vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>65.530</td> <td>61.975</td> </tr> </tbody> </table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	65.530	61.975
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)					
2018	65.530	61.975					

<i>Verbonden partij</i>	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)								
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>76.374</td> <td>78.875</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)	2018	76.374	78.875
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)							
2018	76.374	78.875							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 per € 1.000 : -879								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

<i>Verbonden partij</i>	Vereniging van Waddenzee Gemeenten								
<i>Juridische status</i>	Vereniging								
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer								
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<p><u>Openbaar belang:</u> Deze vereniging treedt op als belangenorganisatie voor alle Waddenzee gemeenten.</p> <p><u>Wijze van belang:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: De gemeente Noardeast-Fryslân (vm gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel) zijn lid van deze vereniging en hebben stemrecht. • Financieel belang: De gemeente betaalt contributie, x € 1.000 : 27 <ul style="list-style-type: none"> ◦ 								
<i>Financieel belang</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2019</td> <td>27</td> <td>27</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2019	27	27
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2019	27	27							
<i>Eigen vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>pm</td> <td>pm</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	pm	pm
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	pm	pm							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</th> <th>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>pm</td> <td>pm</td> </tr> </tbody> </table>			Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	pm	pm
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	pm	pm							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018: geen gevens								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

- Overige verbonden partijen
 - Geen

Paragraaf grondbeleid

In 2019 zet de groei op de woningmarkt verder door zodat de verkopen binnen het grondbedrijf volgens prognose blijven verlopen. Hiermee volgt de ontwikkeling in Noardeast-Fryslân de landelijke trend. Door het stabiel blijven van de verkopen lopen de exploitaties conform de verwachting.

Nota Grondbeleid

Momenteel wordt er een nieuwe nota Grondbeleid opgesteld. Met het opstellen van de Nota Grondbeleid worden de hoofdlijnen van beleid voor de komende 4 jaar weergegeven en worden de volgende doelen nagestreefd:

- De raad kaders vast laten stellen voor het te voeren beleid;
- Uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde beleid;
- Het gemeentelijk beleid aanpassen aan de meest recente wetgeving;
- Duidelijkheid creëren over grondverwerving en uitgifte van gronden;
- Inzicht bieden in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen;
- Handvaten bieden voor de uitvoering van het grondbeleid.

grondprijzen tot stand komen;

Het grondbeleid gaat over de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te behalen. De Nota biedt de mogelijkheid om de verschillende beleidsdoelstellingen te faciliteren. Grondbezit is soms noodzakelijk om doelstellingen van beleidsterreinen op het gebied van wonen, planologie, economie, infrastructuur, natuur en recreatie te kunnen uitvoeren. De nieuwe Nota Grondbeleid zal eind 2019 aan het college en aan de raad worden aangeboden.

Grondbeleid

De gemeente Noardeast-Fryslân kiest ten aanzien van het te voeren grondbeleid primair voor een actief grondbeleid. Daar waar de gemeente een sterkere stempel wil drukken op de ontwikkeling c.q. het noodzakelijk is om een ontwikkeling conform de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren, kan actief grondbeleid worden ingezet. Hierbij moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn. Dit geldt ook wanneer er eventueel sprake zou zijn van een financieel tekort, maar de gemeente het doel wel belangrijker vindt. Bij de keuze voor actief grondbeleid wordt de raad altijd in kennis gesteld en zal bij de keuze van de verschillende beleidsinstrumenten de volgende afweging moeten worden gemaakt;

Komt de ontwikkeling tot stand zonder ingrijpen van de gemeente?
Voldoet het woningaanbod van zowel woonkavels van corporaties als woon/bedrijfskavels van derden aan het volkshuisvestingsbeleid?
Is de gemeente bereid de risico's van een eventuele actieve opstelling te dragen?

Het uitgangspunt bij grondverwerving is de minnelijke verwerving. Hierbij is sprake van het doen van een aankoop van gronden waarbij de gemeente met een grondeigenaar op vrijwillige basis overeenstemming bereikt.

Planmatige verwerving van gronden vindt plaats voor zover deze past binnen de vastgestelde exploitaties van de gemeente.

Indien nodig en mogelijk maakt de gemeente gebruik van de bevoegdheden die de Wet voorkeursrecht en de Onteigeningswet biedt.

Bij vervreemding of verwerving van grond zal er ofwel een onvoorwaardelijke biedprocedure ofwel een taxatie door een onafhankelijke deskundige plaatsvinden.

Totaaloverzicht complexen

Hieronder staan in tabelvorm de complexen die begin 2020 in exploitatie zijn.

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Afsluiting	BW 1/1/20	BW 31/12/20
Hogedijken III, Dokkum	31-12-2020	123.759	-35.944
PDV fase 3, Dokkum	31-12-2020	23.062	-145.677
Betterwird fase 1a, Dokkum	31-12-2024	1.733.825	-10.926
Fjildbuorsterwei, Brantgum	31-12-2020	-80.760	-74.404
Koarte Bun, Ee	31-12-2020	95.779	69.118
De Kampen fase 2, Engwierum	31-12-2021	-21.159	-46.655
Lou Sanen fase 2, Oosternijkerk	31-12-2022	194.362	52.061
Trije Terpen, Dokkum	31-12-2021	-2.289.175	-2.529.952
Harm Smidswei, Kollumerzwaag	31-12-2020	-27.175	-37.560
Julianastraat, Kollum	31-12-2021	-28.718	-21.334
Nieuweweg, Marrum	31-12-2022	299.055	458.549
Totaal		22.855	-2.322.724

Het verwachte resultaat van alle actieve complexen tezamen bedraagt na actualisatie € 3.666.433. De totale verliesvoorziening na actualisatie bij de gemeentelijke jaarrekening 2018 bedraagt € 167.455.

Onderbouwing verliesvoorzieningen

Koarte Bun, Ee

Per 1 januari 2018 bedroeg de verliesvoorziening € 69.942. Na actualisatie verbetert het resultaat waardoor er € 824 vrijvalt en de verliesvoorziening per 1 januari 2019 € 69.118 bedraagt.

Lou Sanen fase 2, Oosternijkerk

Per 1 januari 2018 bedroeg de verliesvoorziening € 100.029. Na actualisatie verbetert het resultaat waardoor er € 1.692 vrijvalt en de verliesvoorziening per 1 januari 2019 € 98.337 bedraagt.

Onderbouwing winstnemingen

Met ingang van 2017 moeten gemeenten volgens het BBV tussentijds winst nemen bij grondexploitatiecomplexen volgens de Poc-methode, de Percentage of completion. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie maal % opbrengstrealisatie is % poc.

BIE: poc en winstneming per complex	% poc	Winstneming	Reeds genomen	Winstneming 2020
Hogedijken III, Dokkum	100%	35.944	24.262	11.682
PDV fase 3, Dokkum	100%	145.677	-	145.677
Betterwird fase 1a, Dokkum	56%	198.731	127.756	70.975
Fjildbuorsterwei, Brantgum	100%	74.404	19.531	54.873
Koarte Bun, Ee	100%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
De Kampen fase 2, Engwierum	28%	11.577	10.524	1.052
Lou Sanen fase 2, Oosternijkerk	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Trije Terpen, Dokkum	51%	1.317.374	1.317.374	-
Harm Smidswei, Kollumerzwaag	100%	37.560	28.733	8.827
Julianastraat, Kollum	95%	14.482	7.431	7.050
Nieuweweg, Marrum	64%	348.799	265.687	83.112
Totaal		2.184.548	1.801.299	383.249

Bij de complexen Koarte Bun Ee en Lou Sanen fase 2 Oosternijkerk is geen winst te verwachten. Bij de rest van de complexen is het poc-percentage toegepast en prognosticeren we een winstneming van € 2.184.548. In de jaren 2017 t/m 2019 is er reeds € 1.801.299 genomen, waardoor er in boekjaar 2020 nog een bedrag van € 383.249 aan winst wordt genomen.

Risicoberekening en vorming reserves

De bestemmingsreserve dient als buffer voor eventuele risico's binnen het grondbedrijf. Omtrent de hoogte van de reserve is in 2013 beleid vastgesteld. Voor de hoogte van de bestemmingsreserve is de IFLO-norm van toepassing. De hoogte van de reserve wordt bepaald door 10% van de boekwaarde en 10% van de nog te maken kosten van de in exploitatie genomen gronden.

BIE: boekwaarde en nog te maken kosten per complex	BW 31/12/20	Nog te investeren
Hogedijken III, Dokkum	-35.944	-
PDV fase 3, Dokkum	-145.677	-
Betterwird fase 1a, Dokkum	-10.926	981.476
Fjildbuorsterwei, Brantgum	-74.404	-
Koarte Bun, Ee	69.118	-
De Kampen fase 2, Engwierum	-46.655	46.249
Lou Sanen fase 2, Oosternijkerk	52.061	229.101
Trije Terpen, Dokkum	-2.529.952	492.511
Harm Smidswei, Kollumerzwaag	-37.560	-
Julianastraat, Kollum	-21.334	6.090
Nieuweweg, Marrum	458.549	83.662
Totaal	-2.322.724	1.839.089

Op basis van de IFLO norm dient de hoogte van de reserve € 0,- te zijn (- € 232.272 + € 183.909 = - € 48.363) Ten behoeve van de afdekking van het negatieve exploitatieresultaat van de complexen Koarte Bun Ee en Lou Sanen fase 2 Oosternijkerk zijn bij de jaarrekening 2018 voorzieningen gevormd.

Overige gronden

Overige gronden zijn veelal agrarische gronden die de gemeente in eigendom heeft. Dit zijn strategische dan wel overige gronden. De boekwaarde van deze gronden is lager dan de marktwaarde. De gronden worden veelal verhuurd of verpacht. Daarnaast zijn hier in 2016 de voormalige NIEGG aan toegevoegd.

Beoordeling voormalige NIEGG

Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Het gaat hierbij om de volgende gronden:

Strategische gronden (voormalige NIEGG)	Boekwaarde	Per m2
Betterwird 3 fase 2, Dokkum	€ 215.292,00	€ 4,00
Birdaarderstraatweg Dokkumer Ee	€ 54.400,00	€ 4,00
Naast Rondweg Oost nabij Osseweide	€ 29.239,00	€ 0,70
Betterwird 3 fase 1B	€ 293.000,00	€ 8,00
Complex A ten westen van de oude spoorbaan	€ -27.023,00	€ -0,30
Carpoolplaats Rondweg Zuid	€ -	€ -
Birdaarderstraatweg tzv Woudhome/reinigingsterrein	€ 368.144,00	€ 8,00
Grond tzv Trije Terpen en twv Economische zone	€ 134.196,00	€ 3,60
Meester Visserstraat, Kollumerpomp	€ 1.529,00	€ 0,25
De Bining, De Triemen	€ 30.474,00	€ 8,40
Dagrecreatie Burdaard	€ 126.389,00	€ 4,50
Woningbouw II, Burdaard	€ 101.111,00	€ 3,70
Totaal	€ 1.326.751,00	€ 3,45

Wordt er een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden. Momenteel worden de mogelijke afwaardering van de gronden nader in kaart gebracht.

Vaststellingsbesluit

De raad der gemeente;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 15 oktober 2019

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de gemeentebegroting voor het jaar 2020.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad
van de gemeente Noardeast-Fryslân gehouden op 7 november 2019.

griffier

voorzitter